

Załącznik nr 2

**Wytyczne do programu ochrony
środowiska i planu gospodarki
odpadami wynikające z
dokumentów planistycznych
wyższego rzędu**

Styczeń 2005

Spis Treści :

1	Wytyczne strategiczne dotyczące gospodarki odpadami wynikające z dokumentów planistycznych wyższego rzędu.	4
1.1	Ogólna strategia gospodarki odpadami w województwie dolnośląskim	4
1.1.1	Powiązania gminnego planu gospodarki odpadami z innymi strategicznymi dokumentami planistycznymi dla Polski oraz Dolnego Śląska.....	4
1.1.2	Polityka i cele przyjęte w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami	9
1.2	Kierunki gospodarki odpadami przyjęte w strategii rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego	26
1.2.1	Zadania strategiczne rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego	26
1.2.2	Stworzenie zintegrowanego systemu ochrony środowiska i gospodarki odpadami.	26
1.2.3	Sporządzenie zintegrowanych, branżowych planów gospodarki odpadami	27
1.3	Limity związane z gospodarką odpadami przyjęte w Planie Gospodarki Odpadami dla Powiatu Zgorzeleckiego na lata 2004 – 2008 z perspektywą na lata 2009-2012.....	28
1.4	Wytyczne wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Węgliniec	31
1.4.1	Problemy lokalnego rozwoju przestrzennego.....	32
1.4.2	Generalne kierunki zagospodarowania gminy.	34
1.5	Kierunki gospodarki odpadami przyjęte w Polityce Unii Europejskiej.....	42
2	Wytyczne strategiczne dotyczące ochrony środowiska wynikające z dokumentów planistycznych wyższego rzędu.....	46
2.1	Synteza wytycznych wynikających z polityki Unii Europejskiej.....	46
2.1.1	Podstawowe założenia polityki ekologicznej.....	46
2.1.2	Priorytety części środowiskowej Funduszu Spójności (2004 - 2006).....	46
2.2	Synteza wytycznych wynikających z polityki ekologicznej państwa	47
2.2.1	Cele i zadania o charakterze systemowym	48
2.2.2	Ograniczanie subsydiów szkodliwych dla środowiska	51
2.2.3	Mechanizmy ekonomiczne i systemy finansowania	52
2.2.4	Udział społeczeństwa - edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego	53
2.2.5	Współpraca międzynarodowa	53
2.2.6	Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody	54
2.2.7	Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego.....	60
2.3	Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z polityki ekologicznej przyjętej przez samorząd województwa dolnośląskiego.....	66
2.3.1	Uwarunkowania wynikające ze "Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego".....	66
2.3.2	Uwarunkowania wynikające z Programu Zrównoważonego Rozwoju i Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego.....	67
2.4	Powiatowe priorytety programu ochrony środowiska	85
2.4.1	Zadania strategiczne	86
2.5	Wytyczne wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Węgliniec	87
2.5.1	Problemy lokalnego rozwoju przestrzennego.....	87
2.5.2	Generalne kierunki zagospodarowania gminy.	88

Spis tabel:

Tab. 1-1 Założenia do selektywnej zbiórki odpadów w WPGO.....	10
Tab. 1-2 Ilości odpadów zbieranych w PDGO (kg/Mk rok).....	10
Tab. 1-3 Ilości wytwarzane oraz cele odzysku dla odpadów budowlanych (kg/Mk rok).....	11
Tab. 1-4 Przeznaczenie odpadów wielkogabarytowych – kg/Mk rok	11
Tab. 1-5 Ilości sortowanych materiałów w poszczególnych sortowniach za WPGO (tys. Mg/rok).....	15
Tab. 1-6 Ilości odpadów zielonych i kuchennych z selektywnej zbiórki do kompostowania w poszczególnych Obszarach (Mg/rok).	16
Tab. 1-7 Odpady wielkogabarytowe zebrane selektywnie w poszczególnych Obszarach (Mg/rok)	17
Tab. 1-8 Gruz i inne odpady budowlane zebrane selektywnie w poszczególnych Obszarach (Mg/rok)	17
Tab. 1-9 .Docelowe przepustowości instalacji mechaniczno-biologicznych (Mg/rok)	18
Tab. 1-10 Sytuacja składowisk w poszczególnych w obszarze zgorzeleckim	18
Tab. 1-11. Odsetek odpadów wykorzystanych.....	19
Tab. 1-12 Wydzielona frakcja paliwowa odpadów zmieszanych (tys. Mg/rok).....	20

Spis Rysunków :

Rys. 1-1. Lokalizacja Regionalnych Zakładów Unieszkodliwiania Odpadów na terenie województwa dolnośląskiego.....	12
--	----

1 Wytyczne strategiczne dotyczące gospodarki odpadami wynikające z dokumentów planistycznych wyższego rzędu.

1.1 Ogólna strategia gospodarki odpadami w województwie dolnośląskim

1.1.1 Powiązania gminnego planu gospodarki odpadami z innymi strategicznymi dokumentami planistycznymi dla Polski oraz Dolnego Śląska

Podczas prac nad planem gospodarki odpadami przeanalizowano wnioski i zalecenia dotyczące rozwoju gospodarki odpadami w Polsce i na Dolnym Śląsku, zawarte w wymienionych poniżej dokumentach strategicznych i planistycznych:

- Strategii Zrównoważonego Rozwoju Polski do 2025 r. - Narodowej Strategii Ochrony Środowiska na lata 2000-2006. II Polityce Ekologicznej Państwa,
- Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010,
- Krajowym Planie Gospodarki Odpadami (KPGO),
- Strategii Gospodarki Odpadami Komunalnymi Dolnego Śląska,
- Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego,
- Programie zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego,
- Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego,
- Strategii energetycznej województwa dolnośląskiego,
- Strategia rozwoju powiatu zgorzeleckiego na lata 2004-2014;
- Program ochrony środowiska dla powiatu zgorzeleckiego na lata 2004– 2008 z perspektywą na lata 2009-2012;
- Plan gospodarki odpadami dla powiatu zgorzeleckiego na lata 2004– 2008 z perspektywą na lata 2009-2012;
- Strategia rozwoju lokalnego gminy Węgliniec. Ośrodek Badań Naukowych i Usług „ECONOMICUS” w Jeleniej Górze. Jelenie Góra 1998.
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Węgliniec.

1.1.1.1 II Polityka Ekologiczna Państwa

Wiodącą zasadą polityki ekologicznej państwa jest zasada zrównoważonego rozwoju, której podstawowym założeniem jest takie prowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego, aby zachować zasoby i walory środowiska w stanie zapewniającym trwałe możliwości korzystania z nich, zarówno przez obecne, jak i przyszłe pokolenia, przy jednoczesnym zachowaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz naturalnej różnorodności biologicznej na poziomie krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym.

W rozdziale poświęconym celom polityki ekologicznej w sferze racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych, wymieniono m.in. zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji, gdyż jest to jedna z dróg realizacji zasady likwidacji zanieczyszczeń, uciążliwości i zagrożeń u źródła. Dla zrealizowania generalnego celu, przewiduje się uzyskiwanie celów częściowych, w tym:

Cele krótkookresowe - wprowadzenie wskaźników materiałochłonności i odpadowości produkcji do systemu statystyki publicznej, państwowego monitoringu środowiska, programów zrównoważonego rozwoju oraz powołanie krajowego ośrodka dla promowania BAT,

Cele średniookresowe (do 2010) - ograniczenie materiałochłonności i energochłonności produkcji o 50 % w stosunku do roku 1990, wprowadzanie do praktyki dobrowolnych porozumień z przemysłem w zakresie realizacji programów ograniczania materiałochłonności i odpadowości produkcji, wycofanie z produkcji i użytkowania, bądź ograniczenie użytkowania substancji i materiałów niebezpiecznych reglamentowanych m.in. przez dyrektywy UE (w tym metale ciężkie, trwałe zanieczyszczenia organiczne, substancje niszczące warstwę ozonową), szerokie upowszechnienie ocen cyklu życia produktów, w szczególności dla produktów o wysokiej materiałochłonności i odpadowości oraz produktów zawierających substancje niebezpieczne dla środowiska,

Cele długookresowe (do 2025) - pełne wdrożenie idei zrównoważonej produkcji i konsumpcji, dla której zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji jest celem głównym, wdrożenie zasad stosowania najlepszych dostępnych technik BAT, wynikiem wprowadzenia których jest istotne zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji oraz produktów zawierających substancje niebezpieczne dla środowiska.

Cele dla odpadów wytwarzanych w sektorze gospodarczym i komunalnym zostały postawione w II Polityce Ekologicznej Państwa i przyjęte w krajowym planie gospodarki odpadami. Sformułowane zostały priorytety gospodarowania odpadami z podziałem na krótkookresowe (do roku 2002), średniookresowe (2003-2010) i długookresowe (2010-2025). Poniżej wymienia się te priorytety, które dotyczą w szczególności odpadów niebezpiecznych. Niezrealizowane lub kontynuowane cele z okresu krótkoterminowego włączono do okresu średnioterminowego.

Lata 2003-2010:

- ostateczne dostosowanie polskiego prawa do regulacji prawnych UE,
- opracowanie strategii oraz planów gospodarowania odpadami na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, z wydzieleniem planów gospodarowania odpadami niebezpiecznymi i odpadami z opakowań oraz zapewnienie ich realizacji,
- opracowanie programów likwidacji odpadów niebezpiecznych zawierających metale ciężkie (rtęć, ołów, kadm) i trwałe zanieczyszczenia organiczne (PCB), zarówno wytwarzanych, jak i już nagromadzonych, a także przyspieszenie realizacji programu likwidacji mogilników, w których są przechowywane przeterminowane środki ochrony roślin i inne substancje niebezpieczne,
- tworzenie nowych struktur organizacyjnych i systemów dla realizacji zobowiązań, tj. udzielania pozwoleń, zezwoleń, prowadzenia kontroli, identyfikacji, ewidencji i rejestracji odpadów i zakładów ich przeróbki,
- opracowanie koncepcji budowy zintegrowanej sieci zakładów gospodarowania odpadami, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych,
- zwiększenie wysiłków na rzecz uzyskania wsparcia finansowego z UE oraz z międzynarodowych instytucji finansowych,
- rozszerzenie mechanizmów rynkowych oraz przygotowanie skutecznych instrumentów ekonomicznych (opłaty produktowe i depozytowe),

- wdrożenie systemów pełnej i wiarygodnej ewidencji odpadów i metod ich zagospodarowania (bazy danych),
- identyfikacja zagrożeń i rozszerzenie zakresu prac na rzecz likwidacji starych składowisk odpadów, modernizacji składowisk eksploatowanych oraz rekultywacji terenów zdegradowanych,
- przeprowadzenie ogólnokrajowej inwentaryzacji instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- przygotowanie programu działań zmierzających do zmniejszenia zawartości metali ciężkich w bateriach,
- zmniejszenie do minimum przemieszczania odpadów, zgodnie we wspólnotowymi zasadami bliskości i samowystarczalności,
- ograniczanie ilości odpadów składowanych,
- utrzymywanie średniej ilości odpadów komunalnych na poziomie 300 kg/mieszkańca rocznie,
- wdrożenie w całym kraju systemów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, w tym odpadów niebezpiecznych,
- dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z roku 1990,
- tworzenie kompleksowych systemów odzysku surowców wtórnych z odpadów, m.in. makulatury, szkła, tworzyw sztucznych, odpadów gumowych, puszek aluminiowych, odzyskiwanie i wykorzystywanie co najmniej 50 % papieru i szkła,
- stworzenie kompleksowego systemu odzysku opakowań i recyklingu materiałów z opakowań,
- budowa zintegrowanej struktury do bezpiecznego zbierania, segregacji, transportu, wykorzystywania i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych (m.in. przetworzonych olejów, zużytych akumulatorów i baterii),
- zewidencjonowanie urządzeń zanieczyszczonych PCB i podjęcie działań technicznych dla eliminacji tych urządzeń i bezpiecznego usuwania olejów odpadowych zawierających powyżej 50 ppm PCB/PCT (np. oczyszczania transformatorów zawierających powyżej 0,005 % wagowych PCB),
- wprowadzenie systemu ewidencji zakładów posiadających rocznie ponad 500 litrów olejów odpadowych,
- podejmowanie działań w celu eliminacji PCB, w tym, w pierwszej kolejności przeprowadzenie inwentaryzacji urządzeń zawierających powyżej 5 litrów PCB oraz do końca 2010 r. oczyszczenie wszelkich urządzeń i instalacji zawierających te substancje,
- rozpoczęcie budowy systemu zintegrowanej sieci zakładów przeróbki odpadów (powiązanej z innymi państwami Unii Europejskiej), szczególnie odpadów niebezpiecznych,
- tworzenie rynków zbytu dla materiałów z odpadów,
- realizacja programu likwidacji mogilników, w których składowane są przeterminowane środki ochrony roślin i inne substancje niebezpieczne,
- opracowanie i wdrożenie narodowej strategii redukcji ilości składowanych odpadów ulegających biodegradacji,
- składowanie jedynie unieszkodliwionych odpadów niebezpiecznych,
- zakończenie realizacji programu budowy spalarni odpadów szpitalnych,
- wycofanie z produkcji i użytkowania, bądź ograniczenie użytkowania substancji i materiałów niebezpiecznych reglamentowanych przez dyrektywy Unii Europejskiej i międzynarodowe przepisy prawne (m.in. zawierających metale ciężkie, trwałe zanieczyszczenia organiczne i substancje niszczące warstwę ozonową),
- wprowadzenie systemu pozwoleń zintegrowanych na emisje zanieczyszczeń z instalacji z punktu widzenia najlepszej dostępnej techniki,

- wdrożenie skutecznego systemu kontroli i nadzoru nad gospodarowaniem odpadami, w tym prowadzenie monitoringu
- rozszerzenie zakresu prac badawczo-rozwojowych nad nowymi technologiami odzysku i ponownego wykorzystania odpadów.

Lata 2011-2025

- pełna przebudowa modelu konsumpcji i produkcji w kierunku poprawy efektywności energetycznej i surowcowej,
- realizacja zobowiązań w zakresie redukcji ilości składowanych odpadów ulegających biodegradacji,
- ostateczne rozwiązanie problemu opakowań i odpadów z opakowań,
- zorganizowanie sprawnego systemu odzysku wszystkich surowców wtórnych z wykorzystaniem najlepszych dostępnych technik (BAT),
- zapewnienie całkowitego unieszkodliwienia nagromadzonych odpadów niebezpiecznych; w szczególności rozważenie celowości budowy odpowiednich instalacji w kraju lub wykorzystania istniejących za granicą,
- sukcesywna likwidacja starych, wcześniej nagromadzonych odpadów przemysłowych i komunalnych,
- kontynuacja prac badawczo-rozwojowych dotyczących technologii małoodpadowych oraz technologii odzysku i ponownego użycia odpadów.

Aktualizację i uszczegółowienie długookresowej II Polityki Ekologicznej Państwa stanowi przyjęty w grudniu 2002 roku przez Radę Ministrów dokument „Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”. Nawiązuje ona do priorytetowych kierunków działania w VI programie działań UE w ochronie środowiska.

Za priorytetowe cele w zakresie gospodarowania odpadami w latach 2003-2010 uznaje się w tym dokumencie:

- pełne wprowadzenie w życie regulacji prawnych zawartych w ustawie o odpadach i rozporządzeniach wykonawczych do tej ustawy,
- ratyfikację konwencji międzynarodowych dotyczących gospodarki odpadowej oraz dostosowanie do wymagań tych konwencji ustawodawstwa krajowego,
- zwiększenie poziomu odzysku (w tym recyklingu) odpadów przemysłowych poprzez odpowiednią politykę podatkową i system opłat za korzystanie ze środowiska,
- stworzenie podstaw dla nowoczesnego gospodarowania odpadami komunalnymi, zapewniającego wzrost odzysku, zmniejszającego masę odpadów składowanych, o 30 % do roku 2006 i o 75 % do roku 2010 (stosunku do roku 2010),
- zbudowanie - w perspektywie roku 2010 – krajowego systemu unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych.

Wśród zadań szczegółowych do realizacji na poziomie regionalnym wymienia się:

- uruchomienie systemów ewidencji i kontroli odpadów oraz opracowanie i podjęcie realizacji wojewódzkich planów gospodarki odpadami (2003 r.),
- opracowanie i realizację regionalnych planów zintegrowanego gospodarowania odpadami niebezpiecznymi, obejmującego sieć magazynów, w tym szczególnie magazynów odpadów powypadkowych, oraz sieć instalacji do unieszkodliwiania (2006 r.),
- utworzenie systemu zakładów demontażu i przerobu (strzępienia) pojazdów wycofanych z eksploatacji, zapewniających, zgodny z wymaganiami dyrektywy

UE 2000/53/WE poziom recyklingu odpadów oraz ponownego użycia wybranych części samochodowych.

Zapisy zawarte w omawianym dokumencie nie zostały uwzględnione w krajowym planie gospodarki odpadami, dla którego podstawę stanowiła II Polityka Ekologiczna Państwa. Cele ilościowe dla gospodarki odpadami postawione w obydwu dokumentach, dotyczących polityki ekologicznej, nie odbiegają od siebie.

Oprócz wyżej sformułowanych ogólnych celów i zadań w gospodarce odpadami, określone zostały w odrębnych przepisach prawnych oraz w KPGO szczegółowe cele ilościowe i jakościowe dla wybranych strumieni odpadów. Są one prezentowane w rozdziałach, w których omawiana jest gospodarka tymi strumieniami odpadów.

1.1.1.2 Strategia rozwoju województwa dolnośląskiego

Zasadniczym celem rozwoju Dolnego Śląska, wg autorów Strategii, jest to aby region ten stał się miejscem, w którym chce się żyć - w spokoju ducha, w zgodzie z ludźmi i w harmonii z naturą.

W pierwszej kolejności, Strategia postuluje opracowanie strategii sektorowych odnoszących się do spraw: edukacji, rynku pracy, ekologii, energetyki, kultury, obszarów wiejskich, drogowego i kolejowego systemu komunikacyjnego, turystyki, promocji regionu, zdrowia i opieki społecznej. Strategie te powinny mieć horyzont czasowy rzędu kilku lat i zawierać projekty sprecyzowane w stopniu umożliwiającym staranie się o środki zewnętrzne. Konieczne jest połączenie opracowywania tych projektów z pozyskiwaniem dla nich społecznej aprobaty. Jedną z podstawowych funkcji Strategii jest inspirowanie i porządkowanie wysiłków regionalnej wspólnoty. Zakłada się, że wiele korzystnych inicjatyw da się zrealizować niemal spontanicznie, mobilizując energię i środki (stosunkowo niewielkie) działających w regionie podmiotów. Plan gospodarki odpadami Dolnego Śląska jest właśnie strategią sektorową, bazującą m.in. na zapisach Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego.

Uchwała Nr XXIII/418/2000 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 czerwca 2000 roku w sprawie określenia stanu i priorytetowych zadań w dziedzinie ochrony środowiska Dolnego Śląska wskazuje na konieczność dalszego, znacznego ograniczenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery, oczyszczania ścieków oraz ograniczenia ilości i zwiększania wtórnego wykorzystywania wytwarzanych odpadów, a także ochrony przed degradacją i dewastacją obszarów cennych przyrodniczo, które stanowią jedno z ważniejszych bogactw naturalnych naszego regionu. Podkreśla się potrzebę uświadomienia, że coraz większe zagrożenie dla środowiska stwarza już nie przemysł, a rosnąca indywidualna konsumpcja energii, paliw i przedmiotów jednorazowego użytku oraz niepohamowany rozwój motoryzacji. Mając zatem na uwadze potrzeby rozwojowe regionu, ale także ograniczoną wydolność środowiska, która determinuje ten rozwój, za niezbędne uznaje się podjęcie działań zmierzających do stworzenia warunków dla zrównoważonego rozwoju regionu.

1.1.1.3 Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego

Program ten, po diagnozie stanu aktualnego, przedstawia m.in. cele strategiczne gospodarki odpadami do roku 2015 oraz cele krótkoterminowe które powinny być osiągnięcia do roku 2004.

Generalnym celem strategicznym do roku 2015 jest ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko.

Jako dwa zasadnicze cele długoterminowe, wyznaczone w ramach celu strategicznego przyjęto:

- uporządkowanie gospodarki odpadami przemysłowymi,
- uporządkowanie gospodarki odpadami komunalnymi

Realizacja celu generalnego nastąpi poprzez:

- wdrażanie hierarchii postępowania z odpadami – zapobieganie, minimalizacja, odzysk, unieszkodliwianie, składowanie,
- optymalizację zintegrowanych systemów gospodarki odpadami,
- działania naprawcze.

Realizacja celów długoterminowych nastąpi poprzez realizację celów krótkoterminowych, na które składają się zadania do wykonania w poszczególnych etapach krótkoterminowych.

1.1.1.4 Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego

1.1.1.4.1 Cele polityki przestrzennej

Zmniejszenie degradacji środowiska oraz zwiększenie możliwości odzysku odpadów.

1.1.1.4.2 Zasady realizacji

Kompleksowe rozwiązywanie gospodarki odpadami z uwzględnieniem polityki ekologicznej państwa i obowiązujących aktów prawnych, w tym:

- zapobieganie powstawaniu odpadów;
- segregacja i recykling odpadów;
- stosowanie nowoczesnych metod unieszkodliwiania odpadów.

1.1.1.4.3 Kierunki polityki przestrzennej

- budowa całościowego systemu gospodarki odpadami, którego podstawą realizacji będzie opracowany, zgodnie z ustawą o odpadach plan gospodarki odpadami dla województwa dolnośląskiego,
- unieszkodliwianie odpadów w sposób najefektywniejszy i najprostszy, sprowadzający odpad końcowy do postaci najmniej szkodzącej środowisku (komplementarność i elastyczność technologii) poprzez budowę zakładów unieszkodliwiania odpadów dla miast: Wrocławia, Jeleniej Góry, Wałbrzycha wraz z przyległymi gminami, a także powiatów: bolesławieckiego, dzierzoniowskiego, jeleniogórskiego, głogowskiego, kamiennogórskiego, kłodzkiego, lubańskiego, lubińskiego, oleśnickiego, polkowickiego, średzkiego, świdnickiego, wołowskiego i ząbkowickiego,
- tworzenie nowych składowisk dla odpadów przetworzonych jako obiektów ponadgminnych o uzasadnionej ekonomicznie wielkości, spełniających wymagania ochrony środowiska,

1.1.2 Polityka i cele przyjęte w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami

1.1.2.1 Założone cele gospodarki odpadami komunalnymi

Ogólnym celem długookresowym jest zmniejszanie ilości wytwarzanych odpadów komunalnych oraz ograniczanie ich uciążliwości dla środowiska poprzez systemowe działania w zakresie selektywnej zbiórki, odzysku, w tym recyklingu oraz unieszkodliwiania odpadów przed składowaniem. Cel ten został postawiony w programie ochrony środowiska województwa dolnośląskiego.

1.1.2.2 Cele ilościowe do osiągnięcia w wyniku realizacji planu

Analizując te wymagania przyjęto, że obowiązek przekształcania wszystkich odpadów przed składowaniem zostanie zrealizowany w etapie długoterminowym (2011-2015). Przyjęto także, że odpady po procesie stabilizacji biologicznej, zawierają jeszcze pozostałe nierozłożone frakcje biologicznie trudniej rozkładalne, które stanowią około 60% początkowej

masy frakcji rozkładalnej. Są one w długim czasie dalej jeszcze podatne na rozkład w warunkach składowiska. Składowanie tzw. stabilizatu jest wypełnieniem wymagań dyrektywy składowiskowej wówczas, gdy pozostała w stabilizacji frakcja biodegradowalna (trudnorozkładalna) spełnia określone wymagania dotyczące stopnia ustabilizowania.

Założono zmniejszenie ilości składowanych bioodpadów (w stosunku do roku 1995):

- do roku 2006 o 15 %,
- do roku 2010 o 25 %,
- do roku 2013 o 50 %.

Powinno to być realizowane poprzez:

znaczący rozwój selektywnej zbiórki bioodpadów do recyklingu organicznego,
budowę instalacji biologicznego przetwarzania odpadów,

W Tab. 1-1 zestawiono przyjęte cele do osiągnięcia w ramach selektywnej zbiórki odpadów do recyklingu oraz unieszkodliwiania (łącznie z odpadami opakowaniowymi). Wartości dla poziomów recyklingu odpadów opakowaniowych przyjęto na takim samym poziomie jak wymagane od przedsiębiorców wprowadzających na rynek produkty w opakowaniach.

Tab. 1-1 Założenia do selektywnej zbiórki odpadów w WPGO.

Rodzaj	Cele krótkoterminowe do 2006		Strategia średnioterminowa 2007-2010		Strategia długoterminowa 2010-2015		
	%	kg/Mk rok	%	kg/Mk rok	%	kg/Mk rok	
opakowania	papier	45%	11,2	48%*	13,0	60%**	22,0
	kompozyty	20%	1,0	25%*	1,1	25%**	1,4
	tworzywa sztuczne	22%	5,5	25%*	6,4	25%**	8,1
	szkło	35%	12,7	40%*	14,5	60%**	24,9
	stal	18%	1,5	20%*	1,7	50%**	4,5
	aluminium	35%	0,3	40%*	0,3	50%**	0,75
odpady zielone	35%	3,2	50%	5,0	50%	5,3	
wielkogabarytowe	20%	5,3	50%	13,2	70%	18,6	
gruz	15%	9,3	40%	31,3	60%	64,6	
niebezpieczne	15%	0,5	50%	1,5	80%	2,5	

*) przyjęto wartości dla roku 2007.

**) przyjęto wartości wg projektu nowelizacji dyrektywy opakowaniowej

1.1.2.3 Uwagi dotyczące postawionych celów ilościowych odzysku odpadów

1.1.2.3.1 Cele dla odpadów zbieranych w Punktach Dobrowolnego Gromadzenia Odpadów

Ilości odpadów przewidzianych do zbierania w punktach dobrowolnego gromadzenia odpadów (PDGO).

Tab. 1-2 Ilości odpadów zbieranych w PDGO (kg/Mk rok).

	2006		2010		2015	
	Zawartość	Odzysk	Zawartość	Odzysk	Zawartość	Odzysk
Odpady zielone (domowe)	4	4	6	6	7	7
Gruz budowlany (domowy)	6	0,6	12	3	15	7,5
Metal	1,7	1,7	3	3	6	6
Karton	1,7	1,7	3	3	5	5
Drewno	0	0	1	1	2	2
Do składowania bez	4	0	7	0	13	0

	2006		2010		2015	
	Zawartość	Odzysk	Zawartość	Odzysk	Zawartość	Odzysk
recyklingu						
Odpady niebezpieczne	0,15	0	0,3	0	0,6	0
Razem	15	8	32	16	49	28

1.1.2.3.2 Cele dla odpadów budowlanych (PDGO, miasta i przedsiębiorstwa)

Są to połączone dane dla odpadów z PDGO (podane w poprzednim rozdziale), miejskich odpadów budowlanych (z dróg, budynków) i przemysłu budowlanego. Dla wykorzystania tych odpadów konieczne jest ich sortowanie na placach budowy i w PDGO.

Tab. 1-3 Ilości wytwarzane oraz cele odzysku dla odpadów budowlanych (kg/Mk rok).

Rodzaj	Lata					
	2006		2010		2015	
	Zawartość	Odzysk	Zawartość	Odzysk	Zawartość	Odzysk
PDGO	6	0,6	12	3	15	7,5
Wytwarzanie odpadów w miastach	16	1,6	14	3,5	15	7,5
Wytwarzanie przez budownictwo	40	4	52	13	78	39
Razem	62	6,2	78	19,5	108	54

1.1.2.3.3 Cele dla odpadów niebezpiecznych

Obecna roczna ilość odpadów niebezpiecznych zawartych w odpadach komunalnych wynosi około 2-3 kg/Mk rok (są to odpady z gospodarstw domowych, małych firm i obiektów gminnych, np. szkół). Oszacowane ilości ich odzysku w PDGO wynoszą około 0,6 do 0,7 kg/Mk rok w długim dystansie czasowym (dane europejskie).

1.1.2.3.4 Cele dla innych odpadów wielkogabarytowych

Część odpadów wielkogabarytowych nie będzie dostarczana do PDGO w następnych latach, gdyż sieć tych punktów będzie dopiero tworzona. Jednostkowe wskaźniki wytwarzania odpadów wielkogabarytowych zawiera poniższa tabela.

Tab. 1-4 Przeznaczenie odpadów wielkogabarytowych – kg/Mk rok

Rodzaj	Lata		
	2006	2010	2015
PDGO	8	14	26
Bezpośrednie składowanie	14	10	0
Razem	22	24	26

1.1.2.3.5 Podsumowanie selektywnej zbiórki

W krótkim dystansie, osiągnięte stopnie odzysku będą niskie, ponieważ nie ma jeszcze efektywnego systemu obejmującego:

- sieć PDGO,
- selektywną zbiórkę,
- instalacje sortowania suchych odpadów,
- stacje sortowania dla gruzu oraz instalacje kruszenia/przesiewania dla odpadów mineralnych,
- kompostownie dla odpadów zielonych,
- kompostownie lub stacje fermentacji bioodpadów.

W długim czasie jest realne osiągnięcie średnio około 30% skuteczności selektywnej zbiórki i recyklingu.

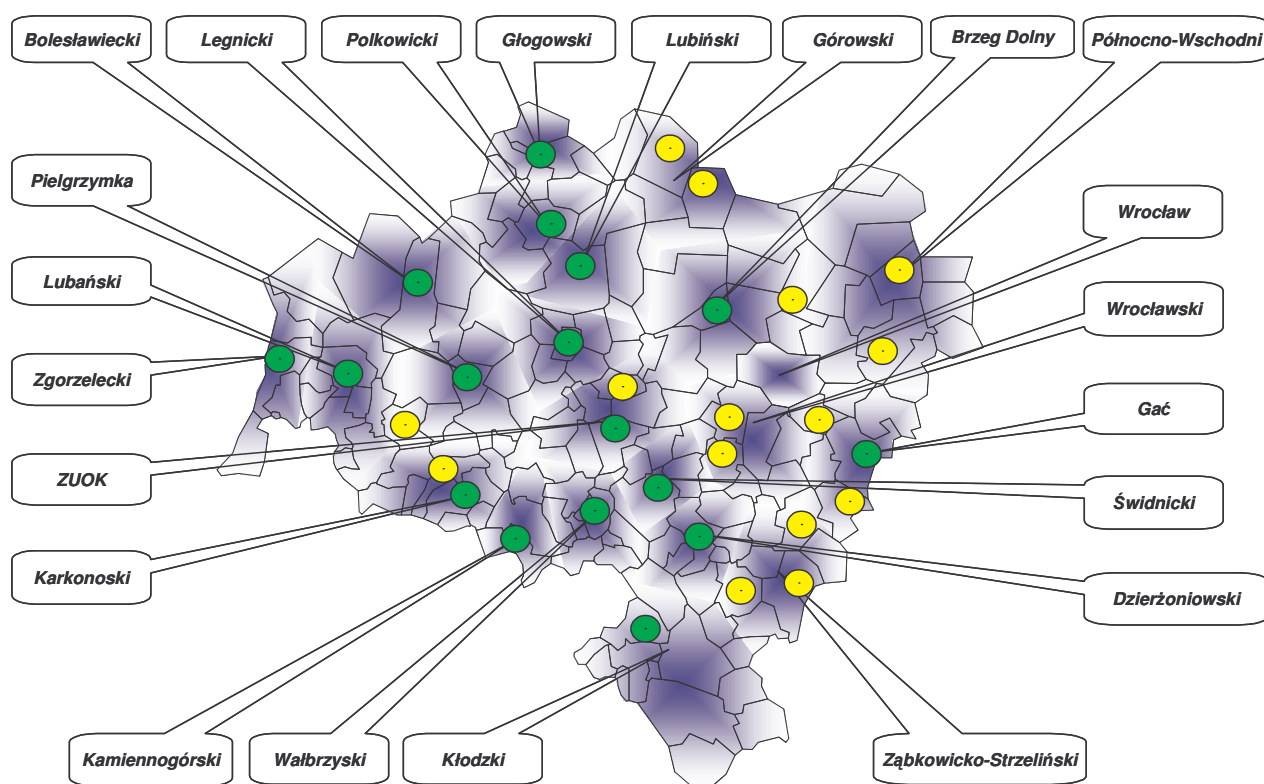
1.1.2.4 Przyjęty system gospodarki odpadami komunalnymi

1.1.2.4.1 Uzasadnienie dla podejmowania ponadgminnych rozwiązań gospodarki odpadami

Konieczne jest podniesienie cen przyjęcia odpadów na składowiska poprzez ujęcie w nich w szczególności: kosztów budowy, eksploatacji, zamknięcia, rekultywacji, monitorowania i nadzorowania składowiska odpadów, co wynika z art. 61 ustawy o odpadach.

1.1.2.4.2 Proponowany podział województwa na Obszary wspólnej gospodarki odpadami komunalnymi

Sugerowany podział, obejmujący 22 Obszary, definiuje maksymalną liczbę Obszarów, które mogą funkcjonować w województwie dolnośląskim. Część z nich posiada wielkość wystarczającą dla stworzenia systemu gospodarki odpadami jedynie o minimalnej przepustowości, na granicy uzasadniającej tworzenie systemu. Niektóre z nich jednak są zbyt małe dla niektórych typów działalności (w szczególności sortowni, mechaniczno-biologicznej przeróbki, a zwłaszcza spalarni), co oznacza potrzebę ich ewentualnej współpracy z innymi Obszarami (zwłaszcza w pierwszym i drugim etapie rozwoju) dla osiągnięcia wielkości uzasadniającej budowę własnych instalacji.

Rys. 1-1. Lokalizacja Regionalnych Zakładów Unieszkodliwiania Odpadów na terenie województwa dolnośląskiego.

Wytypowanym Centrum przydzielono określone Obszary oddziaływania, które poniżej scharakteryzowano, określając dla nich szacunkowe liczby obsługiwanych mieszkańców.

Gmina i Miasto Węgliniec zostało zaliczone do obszaru ZGORZELECKIEGO utworzonego w oparciu o system gospodarki odpadami miasta i gminy Zgorzelec i Zakład w

Jędrzychowicach. Obejmuje gminy położone przy zachodniej granicy województwa. Liczba ludności Obszaru - około 100 tys.

Plan wojewódzki podaje jedynie główne kierunki rozwoju regionalnego systemu gospodarki odpadami komunalnymi, nie ma jednak na celu ograniczania władz lokalnych, które mogą wybrać proces technologiczny i instalację w ich planie gminnym, przede wszystkim dlatego, że powinny one przestrzegać wymagań «wolnego rynku» i konkurencji. Faktyczny podział na Obszary dokona się na drodze ewolucji i wzajemnego ciążenia gmin ku sobie.

1.1.2.4.3 Realizowany scenariusz

Zdecydowano o wyborze scenariusza przekształcania mechaniczno- biologicznego wraz z deponowaniem na składowisku do realizacji i dalszej oceny. Termiczne przekształcanie odpadów uznaje się za możliwą opcję stabilizacji (pełnej mineralizacji) organicznej frakcji odpadów po roku 2010.

W Obszarach, w których możliwe jest termiczne przekształcanie, nie przewiduje się mechaniczno-biologicznego przekształcania odpadów przed rokiem 2010. Decyzje dotyczące wprowadzenia lub odrzucenia procesów termicznych powinny zostać podjęte najpóźniej w latach 2006-2010.

1.1.2.5 Charakterystyka głównych działań, obiektów oraz instalacji przyszłej gospodarki odpadami komunalnymi

Głównymi elementami systemu gospodarki odpadami w każdym Obszarze są:

- działania zmierzające do zapobiegania i minimalizacji wytwarzania odpadów,
- selektywne zbieranie i transport wybranych frakcji odpadów,
- odbieranie odpadów zmieszanych,
- punkty dobrowolnego gromadzenia odpadów (PDGO),
- centra sortowania, odzysku i unieszkodliwiania odpadów (CSOiUO).

1.1.2.5.1 Zapobieganie i minimalizacja wytwarzania odpadów

Zapobieganie dotyczy wszystkich uczestników życia produktu, tj. projektantów, producentów, dystrybutorów, a także konsumentów, a z chwilą, gdy produkt staje się odpadem komunalnym, także władz lokalnych odpowiedzialnych za gospodarkę odpadami komunalnymi. Pod pojęciem „zapobieganie” rozumie się wszystkie działania zlokalizowane zasadniczo przed wytworzeniem odpadu lub przed jego przejściem przez służby komunalne, które pozwalają:

- zmniejszyć ilościowo strumień odpadów, które wymagałyby usunięcia,
- zmniejszyć uciążliwość odpadów jako takich oraz ich przeróbki,
- ułatwić usuwanie (odzysk, unieszkodliwianie) odpadów, a w szczególności wykorzystanie pozostałości poprocesowych.

Redukcja ilości wytwarzanych odpadów może być osiągnięta poprzez:

- zmniejszenie wytwarzania odpadów, to jest w wyniku oddziaływań na zachowania ludzi podczas zakupów oraz stosowania produktów,
- zmiany wytwarzanych odpadów w kierunku pożądanych, specyficznych materiałów, które dadzą wtórny obieg (wykorzystanie) odpadom wytwarzanym.

W efekcie zapobiegania i redukcji ilości wytwarzanych odpadów:

- nastąpi redukcja prognozowanego znacznego wzrostu ilości odpadów, będącego głównie rezultatem wzrostu ilości odpadów opakowaniowych oraz budowlanych,
- nastąpi redukcja wzrostu kosztów, będącego efektem modernizacji gospodarki odpadami - akcja edukacyjna i uświadamiająca na rzecz minimalizacji wytwarzania odpadów może istotnie wpłynąć na zmniejszenie kosztów gospodarki odpadami, zatem władze lokalne mają uzasadnienie dla zarezerwowania w swoim ogólnym budżecie wydatków na wspomaganie redukcji odpadów u źródeł,
- ograniczone zostaną problemy związane z koniecznością poszukiwania nowych lokalizacji dla instalacji przeróbki odpadów – istnieje potrzeba jak najlepszego i jak najdłuższego wykorzystywania instalacji,

Oddziaływania na zachowania ludzi można sklasyfikować na czterech polach działań:

- pokazywanie dobrych przykładów,
- pobudzanie do zmian zachowań,
- rozwój metod alternatywnej zbiórki odpadów,
- wprowadzenie zachęt (bodźców) finansowych.

1.1.2.5.2 Rozwój indywidualnego kompostowania

Potrzeba podjąć działania informacyjne, zachęcające i motywujące mieszkańców dzielnic willowych i podmiejskich dla stosowania kompostowania indywidualnego. Istotne są poniższe liczby:

- około 15 % populacji miejskiej zamieszkuje obszary zabudowy jednorodzinnej,
- kompostowanie pozwala na wyłączenie ze strumienia usuwanych odpadów domowych 35 kg/Mk rocznie,
- możliwe jest zmniejszenie w wyniku kompostowania przydomowego strumienia odpadów zmieszanych o około 1 % w skali województwa - wyłączenie tej stosunkowo skromnej ilości odpadów ze strumienia odpadów usuwanych na składowiska może wydać się mało istotne, jednak są to odpady, które są przyczyną uciążliwości składowisk dla otoczenia, dotyczy to w szczególności emisji biogazu (jednego z gazów odpowiedzialnych za efekt cieplarniany), odcieków, odorów...

1.1.2.5.3 Naprawa i renowacja zużytych dóbr

W odpadach składowanych niewiele jest odpadów wielkogabarytowych, wskazuje to, że mieszkańcy nie wyrzucają tego rodzaju odpadów, lecz starają się je wykorzystać. Wykorzystywanie odpadów nie zawsze odbywa się z poszanowaniem środowiska, należy więc wprowadzać alternatywne rozwiązania dla tego rodzaju działań m.in. punkty dobrowolnej zbiórki odpadów.

1.1.2.5.4 Selektywne zbieranie i transport wybranych frakcji odpadów

Stosowane są dwa zasadnicze rozwiązania systemowe, każde z nich charakteryzuje się odmiennymi sposobami funkcjonowania.

1.1.2.5.4.1 Zbieranie "od drzwi do drzwi" (lub z obszarów zbiorczych)

Każdy właściciel domu (mieszkaniec) ma swój pojemnik dla własnych odpadów. Samochód odbiera odpady z każdego budynku. Do zbierania odpadów stosowane są:

- worki plastikowe (używane na Dolnym Śląsku zwłaszcza w zabudowie rozproszonej),
- pojemniki na kółkach,
- otwarte kontenery.

1.1.2.5.4.2 Punkty zbiórki

Duże kontenery (od 1 do 4 m³) są ustawiane w wybranych rejonach gminy. Mogą być one wykorzystywane przez wszystkich jej mieszkańców. Ustawia się:

- tylko jeden pojemnik (dla wszystkich odpadów suchych, zbieranych jako mieszane),
- lub kilka pojemników (jeden dla każdego materiału lub ewentualnie kilka rodzajów w jednym pojemniku).

1.1.2.5.4.3 Rozwiązania mieszane

Ponieważ każdy system ma swoje zalety, studia prowadzone dla warunków lokalnych i określonych celów przez władze lokalne powinny doprowadzić do wyboru najlepszego systemu. Coraz częściej stosowane są obydwa systemy obok siebie, ponieważ warunki zbierania odpadów mogą różnić się znacznie w różnych częściach gminy.

1.1.2.5.5 Zbieranie i odbieranie odpadów zmieszanych

Przewiduje się do zbierania zmieszanych odpadów komunalnych standardowe pojemniki o pojemnościach 120-240 dm³ (dla zabudowy rozproszonej) oraz 1,1-2,2 m³ (dla zabudowy zbiorowej).

Korzystne jest odejście od zbiórki i transportu odpadów zmieszanych w kontenerach KP-7 lub KP-8. Wyjątkiem są przypadki ich użycia, gdy do odbioru odpadów wykorzystany będzie bezpylny samochód z zagęszczaniem odpadów przystosowany do obsługi tych kontenerów

1.1.2.5.6 Punkty dobrowolnego gromadzenia odpadów

Punkt dobrowolnego gromadzenia odpadów (PDGO) jest zamkniętym dozorowanym obiektem, do którego mieszkańcy (a także niewielkie przedsiębiorstwa) mogą dowozić bezpłatnie odpady uciążliwe ze względu na ich wielkość (wielkogabarytowe, złom, opony), ilość (gruz, zielone) lub właściwości (niebezpieczne). Poszczególne frakcje odpadów gromadzone są oddzielnie.

Szacuje się, że na jeden PDGO powinno przypadać na terenach miejskich 40-50 tys., a na terenach wiejskich 15-25 tys. mieszkańców. Każdy punkt wymaga około 2,5 tys. m² powierzchni. Ilości odpadów dostarczanych do PDGO będą wzrastały wraz z rozwojem sieci punktów.

1.1.2.5.7 Centra Sortowania, Odzysku i Unieszkodliwiania Odpadów (CSOiUO)

Dla zapewnienia możliwości recyklingu i unieszkodliwiania wszystkich zbieranych odpadów, w skład Centrum powinny wchodzić następujące obiekty i instalacje:

- strefa przyjęcia odpadów (ważenie i kontrola składu),
- sortownia odpadów z selektywnej zbiórki,
- kompostownia odpadów zielonych i kuchennych z selektywnej zbiórki,
- stanowisko rozbiórki i sortowania odpadów wielkogabarytowych,
- stanowisko sortowania i magazynowania gruzu,
- instalacja mechaniczno-biologicznej obróbki odpadów (alternatywnie instalacja termicznego przekształcania odpadów),
- miejsce magazynowania komunalnych odpadów niebezpiecznych,
- składowisko odpadów innych niż niebezpieczne.

Tab. 1-5 Ilości sortowanych materiałów w poszczególnych sortowniach za WPGO (tys. Mg/rok)

Obszar	Odpady zebrane selektywnie		
	2006	2010	2015
Zgorzelecki	3,71	4,52	5,81
województwo	110,88	134,95	173,21

1.1.2.5.8 Sortownie odpadów z selektywnej zbiórki

Odpady gromadzone selektywnie są mieszaniną frakcji surowcowych i zanieczyszczeń stanowiących do 15 % całkowitej masy sortowanych materiałów. Minimalna wydajność instalacji do usuwania zanieczyszczeń i rozdzielania surowców na frakcje wynosi 4 tys. Mg/rok, poniżej tej wydajności trudno uzyskać jej rentowność. Wyróżniono trzy typy sortowni o różnych wydajnościach i różnym stopniu mechanizacji procesu:

- mała o wydajności do 6 tys. Mg odpadów rocznie, z ręcznym sortowaniem odpadów,
- średnia o wydajności 6-10 tys. Mg odpadów rocznie z mechanicznym oddzieleniem frakcji drobnej i sortowaniem ręcznym,
- duża o wydajności ponad 10 tys. Mg odpadów rocznie z mechanicznym oddzieleniem frakcji drobnej, mechanicznym rozdziałem na dwie linie sortownicze,

Ponadto, każda sortownia wyposażona będzie w oddzielną, prostą linię do sortowania szkła oraz obszar magazynowania szkła przed transportem.

1.1.2.5.9 Kompostownie odpadów z selektywnej zbiórki

Kompostowanie jest jedną ze starszych technik przekształcania odpadów, znajdującą szerokie zastosowanie do przetwarzania czystych frakcji odpadów w ramach recyklingu organicznego. Kompostowaniu poddawane będą odpady zielone oraz kuchenne z selektywnej zbiórki.

Najprostszym rozwiązaniem jest kompostowanie z naturalnym napowietrzaniem. Odpowiednio przygotowane odpady (rozdrobione, wymieszane) układane są w okresowo przetrucane i nawadniane przyzmy. Efektem trwającego kilka miesięcy procesu jest gotowy do wykorzystania kompost.

Tab. 1-6 Ilości odpadów zielonych i kuchennych z selektywnej zbiórki do kompostowania w poszczególnych Obszarach (Mg/rok).

Obszar	Odpady zielone i kuchenne zebrane selektywnie		
	2006	2010	2015
Zgorzelecki	866	1 337	1 656
województwo	10 690	25 950	40 455

Innym rozwiązaniem jest prowadzenie procesu w instalacjach, w których naturalne procesy rozkładu materii organicznej są sztucznie przyspieszane przez wymuszenie przepływu powietrza przez kompostowany materiał oraz ochronę kompostowanego materiału przed utratą ciepła. W największych instalacjach, kompostowanie prowadzone jest w wyspecjalizowanych halach, wyposażonych w system kontroli i regulacji fizyko-chemicznych parametrów prowadzonego procesu, lub w zamkniętych bioreaktorach.

W przypadku województwa dolnośląskiego, kompostownie będą obiektami małymi, o przepustowości poniżej 5 tys. Mg odpadów rocznie. Przewiduje się otwarte platformy kompostowe, ze szczelnym i utwardzonym podłożem (asfalt, beton), z możliwością nawadniania przyzmy i ujmowania odcieków.

1.1.2.5.10 Stanowiska rozbiórki i sortowania odpadów wielkogabarytowych

W skład odpadów wielkogabarytowych wchodzi m.in.: meble, domowy sprzęt i urządzenia elektryczne, duże opakowania oraz inne duże przedmioty. Odpady wielkogabarytowe poddawane są demontażowi i sortowaniu przy użyciu narzędzi ręcznych i mechanicznych na stanowisku zadaszonym. Celem jest wysortowanie z masy zgromadzonych odpadów wielkogabarytowych min. 35 % materiałów (głównie metale i tworzywa sztuczne) do

recyklingu oraz przekazanie do unieszkodliwienia części stanowiących odpady niebezpieczne.

Tab. 1-7 Odpady wielkogabarytowe zebrane selektywnie w poszczególnych Obszarach (Mg/rok)

Obszar	Odpady wielkogabarytowe zebrane selektywnie		
	2006	2010	2015
Zgorzelecki	530	1 331	1 876
województwo	15 739	39 528	55 759

Instalacje demontażu i sortowania odpadów wielkogabarytowych będą zróżnicowane pod względem wydajności, niektóre będą zbyt małe aby zmechanizować proces. Zaproponowano dwa typy instalacji:

- przepustowości do 3 tys. Mg odpadów rocznie - tylko z ładowarką,
- przepustowości ponad 3 tys. Mg odpadów rocznie - z ładowarką i rozdrabniarką.

Ładowarka będzie wspólna ze stanowiskiem sortowania odpadów gruzu.

Stanowisko demontażu i sortowania jest podzielone na różne strefy:

- strefa ważenia i kontroli odpadów (obszar wspólny z innymi instalacjami),
- strefa przyjęcia odpadów – wyładunek i wstępne magazynowanie,
- strefa demontażu i sortowania,
- strefa magazynowania materiału przed wysyłką do instalacji recyklingu.

1.1.2.5.11 Stanowiska sortowania i magazynowania gruzu

Zaproponowano wspólną organizację stanowiska do sortowania odpadów budowlanych ze stanowiskiem sortowania odpadów wielkogabarytowych w celu wykorzystania wspólnych maszyn i urządzeń (ładowarki mechanicznej, a zwłaszcza kosztownej rozdrabniarki).

Stanowisko sortowania jest podzielone na różne strefy, nie jest wymagane jego zadaszenie:

- strefa ważenia i kontroli odpadów (wspólna dla całego zakładu),
- strefa przyjęcia odpadów – wyładunek i wstępne magazynowanie,
- strefa sortowania,
- strefa magazynowania przed wysyłką do wykorzystania – z możliwością sortowania na różne frakcje ziarnowe.

Alternatywnym rozwiązaniem do budowy stanowisk magazynowania sortowania gruzu jest ograniczenie tych stanowisk wyłącznie do magazynowania gruzu i wykorzystanie przewoźnych instalacji do sortowania. Takie przewoźne instalacje mogą obsługiwać klika Centrów.

Tab. 1-8 Gruz i inne odpady budowlane zebrane selektywnie w poszczególnych Obszarach (Mg/rok)

Obszar	Gruz i inne odpady budowlane zebrane selektywnie		
	2006	2010	2015
Zgorzelecki	946	3 175	6 552
województwo	28 023	93 895	193 761

1.1.2.5.12 Separacja mechaniczna i biostabilizacja

W przypadku Dolnego Śląska, możliwe są trzy zasadnicze warianty stabilizacji po mechanicznej separacji odpadów:

- stabilizacja otwarta (w pryzmach z wymuszonym napowietrzaniem przy użyciu specjalnych elementów wymuszających przepływ powietrza przez pryzmę), mająca zastosowanie dla małych wydajności,

- stabilizacja zamknięta, w budynku przystosowanym konstrukcyjnie do warunków silnie korozyjnej atmosfery, z odprowadzaniem i oczyszczaniem powietrza technologicznego,
- system mieszany, pierwszy stopień stabilizacji w budynku, dojrzewanie na zewnątrz (minimalizacja emisji odorów).

Tab. 1-9 .Docelowe przepustowości instalacji mechaniczno-biologicznych (Mg/rok)

Obszar	Rok 2015		
	Część mechaniczna	Stabilizacja	Uzyskany stabilizat
Zgorzelecki	34 623	16 965	11 876
województwo	1 025 578	502 533	351 773

Dobór rozwiązania zależy będzie od ilości odpadów przeznaczonych do stabilizacji i warunków lokalnych. Kompromis pomiędzy nakładami inwestycyjnymi a efektywnością nakazuje podział procesu na cztery etapy:

- mechaniczna segregacja na sicie połączona z ręcznym usuwaniem odpadów niebezpiecznych,
- faza intensywnej stabilizacji – różne technologie prowadzenia procesu,
- dojrzewanie stabilizatu na uszczelnionym, otwartym placu dojrzewania,
- przesiewanie dojrzałego stabilizatu do ewentualnego odzysku.

1.1.2.5.13 Składowanie odpadów innych niż niebezpieczne

Obecnie niemal 100% odpadów komunalnych wytwarzanych na terenie Dolnego Śląska poddawanych jest składowaniu bez przetworzenia. Wyjątek stanowią odpady przekształcane w nielicznych instalacjach, takich jak: sortownia i instalacja stabilizacji biologicznej odpadów w Łądku Zdroju, sortownia i instalacja fermentacji odpadów w Jędrzychowicach i in. W całej masie wytwarzanych odpadów jest to zaledwie ułamek procenta. Celem na rok 2015 jest, aby wszystkie odpady usuwane na składowiska były wcześniej poddane przekształceniu mechaniczno-biologicznemu (ewentualnie termicznemu).

W skali województwa, wzrastał będzie udział stabilizatu oraz frakcji grubej z odpadów. Odpady te mogą być wykorzystane: stabilizat do prac rekultywacyjnych, frakcja gruba do produkcji paliwa z odpadów. Przy pełnym wykorzystaniu tych odpadów w roku 2015 składowanych byłoby jedynie 330 tys. Mg odpadów, w zdecydowanej części mineralnych.

Tab. 1-10 Sytuacja składowisk w poszczególnych w obszarze zgorzeleckim

	Odpady do składowania	Wolna pojemność składowisk	Deficyt pojemności	Sposób pokrycia deficytu pojemności
	tys. Mg			
Zgorzelecki	443	272	171	rozbudowa
razem	13 949	10 356	8 017	-

1.1.2.5.13.1 Składowiska odpadów

Wszystkie eksploatowane obecnie dolnośląskie składowiska dysponują około 10 mln Mg wolnej pojemności. W skali województwa oznacza to do końca 2015 roku deficyt pojemności składowisk rzędu 4 mln Mg. Z uwagi na podział województwa na Obszary wspólnej gospodarki odpadami, deficyt pojemności składowisk jest około dwukrotnie większy.

Powyższe szacunki oparto o następujące założenia:

- małe, niedoposażone gminne składowiska będą wypełniane do przewidywanych pojemności, a następnie zamykane i rekultywowane,
- systemem zorganizowanej gospodarki odpadami objęte są wszystkie wytwarzane odpady – aktualnie na terenie Dolnego Śląska średnio 80 % odpadów objętych

jest zbieraniem i unieszkodliwianiem; należy spodziewać się, że włączanie do systemu wszystkich odpadów następować będzie w okresie kilku lat, z tego względu przedstawione okresy wypełniania istniejących składowisk mogą być dłuższe,

- wszystkie odpady z danego Obszaru są składowane na składowiskach leżących w tym Obszarze – w rzeczywistości gminy często korzystają ze składowisk położonych na terenie innej gminy, nierzadko przypisanej do innego Obszaru, należy spodziewać się, że w ciągu najbliższych lat sytuacja ta nie zmieni się.

Istniejące składowiska przewidziane do eksploatacji w przyszłości nie spełniają często wymogów określonych w rozporządzeniu MŚ i wymagają doposażenia lub przebudowy. Konieczność i zakres doposażenia lub przebudowy określone zostały lub zostaną w decyzji wojewody lub właściwego starosty, wydanej na podstawie wniosków z przeglądu ekologicznego. Nowe kwatery składowisk muszą być budowane zgodnie z wymaganiami stawianymi składowiskom odpadów w rozporządzeniu MŚ .

1.1.2.6 Bilans odpadów do odzysku

1.1.2.6.1 Recykling

Odpady do recyklingu zostają wydzielone z masy odpadów z selektywnej zbiórki (również odpadów wielkogabarytowych i gruzu) oraz z odpadów zmieszanych.

Do recyklingu przeznaczone będą:

- odpady biodegradowalne do kompostowania – odpady zielone, kuchenne oraz zanieczyszczony papier nieopakowaniowy z selektywnej zbiórki,
- papier nieopakowaniowy – z selektywnej zbiórki,
- materiały opakowaniowe – z selektywnej zbiórki, z odpadów wielkogabarytowych oraz z frakcji grubej odpadów zmieszanych,
- tekstylia – z selektywnej zbiórki,
- drewno – z odpadów wielkogabarytowych,
- złom zmieszany – z odpadów wielkogabarytowych oraz z odpadów zmieszanych,
- gruz oczyszczony – z selektywnej zbiórki.

Tab. 1-11. Odsetek odpadów wykorzystanych.

Rodzaj		Lata		
		2006	2010	2015
<i>wykorzystane jako odsetek wytworzonej frakcji</i>				
opakowania	razem opakowania	28,7%	30,0%	32,8%
	papierowe	41,1%	43,6%	46,8%
	kompozytowe	19,2%	21,3%	27,6%
	plastikowe	19,6%	20,1%	22,0%
	szklane	31,0%	31,7%	34,9%
	stalowe	15,3%	15,3%	15,3%
	aluminiowe	29,7%	29,9%	29,7%
	biorozkładalne	5,3%	11,7%	17,9%
	papier nieopakowaniowy	11,7%	20,2%	33,9%
	tekstylia	8,5%	12,6%	14,0%
<i>wszystkie wykorzystane jako odsetek całości odpadów wytworzonych</i>				
	wszystkie wykorzystane	11,0%	17,5%	26,2%

1.1.2.6.2 Wykorzystanie frakcji paliwowej odpadów zmieszanych

Fracja gruba odpadów wydzielonych w procesie mechanicznej obróbki odpadów ze strumienia odpadów przeznaczonych do stabilizacji biologicznej oraz odpady pozostałe po

rozbiórce odpadów wielkogabarytowych są dobrym surowcem do produkcji paliwa z odpadów.

Wydzielenie frakcji paliwowej możliwe jest także przez jej selektywne gromadzenie przez mieszkańców w odrębnych pojemnikach. Z tak wydzielonej frakcji paliwowej, po dalszym uszlachetnieniu, przygotowywane jest paliwo (najczęściej w postaci brykietów) spalane następnie w kotłach lub w piecach przemysłowych m.in. :

- w procesach wysokotemperaturowych,
- w piecach hutniczych jako reduktor (wykorzystanie materiałowe),
- w piecach cementowych jako paliwo alternatywne (wykorzystanie energetyczne),
- jako substytut paliwa konwencjonalnego w elektrowniach i elektrociepłowniach,
- do wytwarzania energii dla własnych potrzeb zakładu przetwarzania odpadów,
- do wytwarzania ciepła procesowego w urządzeniach przemysłowych.

Tab. 1-12 Wydzielona frakcja paliwowa odpadów zmieszanych (tys. Mg/rok).

	Lata			
	2003	2006	2010	2015
Frakcja gruba odp. zmieszanych	-	44,6	80,0	242,2
Pozostałość z rozbiórki odpadów wielkogabarytowych	-	10,2	25,7	36,2
Całkowita masa frakcji paliwowej	1 500			

Dotychczas nie opracowano jednoznacznych kryteriów dla ścisłego zdefiniowania wymagań stawianych paliwom zastępczym (jedynie w Niemczech określono, że odpady wykorzystywane do celów energetycznych (jako paliwo) powinny mieć wartość opałową powyżej 11 MJ/kg).

1.1.2.6.3 Ubytek masy w procesach biologicznych

Unieszkodliwianie odpadów w procesach biologicznych powoduje zmniejszenie masy odpadów, na który składają się: utlenianie materii organicznej podatnej na biologiczny rozkład oraz odparowanie części wody – w sumie około 30 %. Do roku 2015 należy spodziewać się ubytku masy odpadów w procesach biologicznych na poziomie 0,6-0,8 mln Mg.

1.1.2.6.4 Rynek odbioru odpadów do recyklingu

Na Dolnym Śląsku brak jest obecnie wystarczającej sieci przedsiębiorstw recyklingu odpadów opakowaniowych i selektywnie zbieranych nieopakowaniowych frakcji surowcowych odpadów komunalnych. Dotyczy to w szczególności instalacji przetwarzania: tworzyw sztucznych, papieru, szkła, drewna, kompozytów.

Jest szereg możliwości rozwoju różnych lokalnych firm produkujących nowe wyroby z materiałów wysortowanych z odpadów, np.:

- recykling szkła – huty szkła, szkło rozdrobnione: ścierniwo do obróbki metali, wypełniacz i kruszywo do betonu, składnik specjalnych farb...
- tworzywa sztuczne - elementy małej architektury – krawężniki, ławki, lekkie obwałowania, materiały izolacyjne, rury, palety plastikowe, ekrany akustyczne...
- kompozyty - drobne meble i wyposażenie...
- papier i karton - ręczniki, pieluchy, ścierki, chustki...
- ponowne użycie opakowań: bardzo interesujące może być utworzenie regionalnej organizacji dla ponownego wykorzystywania zużytych opakowań (beczek, pojemników...), polegającego na ich sortowaniu, opróżnianiu, czyszczeniu, myciu przed przekazaniem do ponownego użycia.

1.1.2.7 Cele i zadania oraz przyjęte systemowe rozwiązania gospodarki odpadami sektora gospodarczego

Ogólne i szczegółowe cele dla gospodarki odpadami wytwarzanymi w sektorze gospodarczym i komunalnym zostały postawione w Polityce Ekologicznej Państwa i przyjęte w krajowym planie gospodarki odpadami. Sformułowane zostały priorytety gospodarowania odpadami innymi niż niebezpieczne w ogólnym systemie gospodarki odpadami z podziałem na krótkookresowe (do roku 2002), średniookresowe (2003-2010) i długookresowe (2010-2025). Cele dla gospodarki odpadami w województwie dolnośląskim zostały postawione w strategii zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego. Cele wyznaczone w Polityce Ekologicznej Państwa (PEK), KPGO oraz w programie zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego (PZRIOSWD) zostały przyjęte również w niniejszym wojewódzkim planie gospodarki odpadami dla województwa dolnośląskiego.

Priorytety gospodarki odpadami, zgodnie z PEK, zostały wymienione w rozdziale 1.4.1 niniejszego planu, a poniżej omawia się stan ich dotychczasowej realizacji. Odnośniki liczbowe są zgodne z rozdziałem 1.4.1.

Dwukrotny wzrost do roku 2010 udziału odpadów odzyskiwanych w porównaniu do roku 1990. Zasadniczym celem racjonalizacji gospodarki odpadami, obok minimalizacji ilości odpadów wytwarzanych, jest wzrost udziału odpadów odzyskiwanych.

W 1990 roku, stanowiącym poziom odniesienia, w czterech województwach – jeleniogórskim, legnickim, wałbrzyskim i wrocławskim (tworzących obecnie województwo dolnośląskie), w sektorze gospodarczym wytworzono łącznie 31,145 mln Mg odpadów, z których odzyskano 8,088 mln Mg odpadów. Obliczony z tych danych stopień odzysku odpadów wynosił 26 %. Ilość wykorzystanych odpadów na cele nieprzemysłowe wyniosła w 1990 roku 1,657 mln Mg, a na cele przemysłowe – 6,431 mln Mg, co stanowiło 20,65 % masy odpadów wytworzonych [22]. Pod pojęciem wykorzystania na cele nieprzemysłowe rozumiano wówczas wykorzystanie do niwelacji terenu, wypełniania wyrobisk kopalnianych oraz w budownictwie i robotach inżynierjno-budowlanych.

Wg klasyfikacji procesów odzysku, tylko R10 ma charakter wykorzystania nieprzemysłowego w tym samym znaczeniu jak w roku 1990. Wg bazy wojewódzkiej, udział R10 w całej masie odpadów odzyskiwanych stanowi tylko około 7,5 %.

Tak więc, w województwie dolnośląskim, założony cel na rok 2010 – dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990 r. - został już w 2002 roku znacznie przekroczony. Zasadniczy wpływ na ten wynik ma odzysk odpadów poflotacyjnych w stawie osadowym Żelazny Most. Nie uwzględniając odzysku odpadów poflotacyjnych, stopień odzysku pozostałych odpadów jest niższy i wynosił w 2002 roku 67,1 %, a więc również był wyższy od wymaganego dla roku 2010.

Mechanizmy rynkowe i skuteczne instrumenty ekonomiczne stymulujące rozwój odzysku odpadów kształtują się w efekcie:

- wprowadzanych nowych przepisów prawnych w zakresie gospodarowania odpadami (w tym opłaty produktowe, opłaty depozytowe, zwolnienia z podatku dochodowego części dochodów uzyskiwanych w wyniku odzysku niektórych rodzajów odpadów),
- rozwoju przedsiębiorczości (działalności gospodarczej), w tym związanej z wykorzystywaniem odpadów, np. do rekultywacji wyrobisk, co eliminuje składowanie dużej części odpadów mineralnych i obniża koszty gospodarowania tymi odpadami, przyczyniając się jednocześnie do odzysku i zagospodarowania zdegradowanych terenów.

Wdrożenie systemów pełnej i wiarygodnej ewidencji odpadów i metod gospodarowania nimi jest zadaniem postawionym Ministrowi Środowiska oraz marszałkom województw.

Pierwszy rok obowiązywania rocznych sprawozdań o ilościach odpadów wytworzonych i poddanych odzyskowi i unieszkodliwianiu oraz o instalacjach do odzysku i unieszkodliwiania nie dostarczył pełnych i wiarygodnych danych. Większość małych i średnich przedsiębiorstw nie wywiązała się z obowiązku dostarczenia rocznych sprawozdań, nie wiadomo czy z braku wiedzy o takim obowiązku czy z jego lekceważenia.

Nie została jeszcze opracowana krajowa baza danych, ani bazy wojewódzkie, kompatybilne z bazą krajową. W 2004 roku, po opracowaniu bazy danych konieczna będzie szczegółowa weryfikacja sprawozdań za rok 2003 oraz egzekwowanie obowiązku dostarczenia sprawozdań przez wytwórców odpadów i przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie gospodarowania odpadami.

Zadania dotyczące identyfikacji zagrożeń i rozszerzenie zakresu prac na rzecz likwidacji starych składowisk odpadów, modernizacji składowisk eksploatowanych oraz rekultywacji terenów zdegradowanych zostały sformułowane i zapisane w niniejszym planie gospodarki odpadami.

Wdrożenie systemu kontroli i nadzoru nad gospodarowaniem odpadami, w tym prowadzenie monitoringu, będzie skuteczne po utworzeniu wojewódzkiej bazy danych. Konieczna jest współpraca urzędu marszałkowskiego z wojewódzką inspekcją ochrony środowiska, która doprowadzi do pełnej kontroli gospodarowania odpadami przez wytwórców odpadów oraz przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie gospodarowania odpadami.

Prowadzenie prac badawczo-rozwojowych nad nowymi technologiami odzysku i ponownego zastosowania odpadów jest możliwe przede wszystkim na poziomie:

- wytwórców dużych ilości odpadów, zdolnych do sfinansowania tych prac z własnych środków z udziałem środków zewnętrznych,
- jednostek badawczych, finansowanych z grantów na działalność statutową oraz z projektów zamawianych,
- jednostek badawczych i przedsiębiorców korzystających z dofinansowania w ramach funduszu tworzonego z opłat produktowych.

Zmniejszenie do minimum przemieszczania odpadów, zgodnie z zasadą bliskości i samowystarczalności - to zadanie powinno dotyczyć w szczególności przemieszczania odpadów niebezpiecznych. W województwie dolnośląskim brak jest instalacji dla odzysku lub unieszkodliwiania wielu rodzajów odpadów niebezpiecznych, jednak baza instalacji krajowych jest wystarczająca do przyjęcia i przetworzenia prawie wszystkich wytwarzanych w kraju specyficznych odpadów, np. zużytych olejów, akumulatorów ołowiowych, lamp rtęciowych.

Dla niektórych rodzajów odpadów, istniejąca wojewódzka sieć instalacji jest niewystarczająca, podczas gdy w kraju jest wystarczająca sumaryczna wydajność wszystkich instalacji. Taka sytuacja jest np. w sektorze spalania odpadów medycznych i weterynaryjnych. Pozostaje otwarta kwestia czy należy budować nowe instalacje na Dolnym Śląsku czy korzystać z instalacji poza województwem, które zostają w ten sposób dociążone do ich wydajności.

Ograniczanie ilości odpadów deponowanych na składowiskach – Zorganizowanie sprawnego odzysku wszystkich surowców wtórnych jest możliwe poprzez wprowadzony prawny system obowiązków przedsiębiorców wprowadzających na rynek towary w opakowaniach oraz specyficzne wyroby. Realizowane nowe instalacje powinny spełniać wymagania BAT w zakresie, w jakim jest to wymagane prawem.

Sukcesywna likwidacja składowisk, na których nagromadzono w przeszłości odpady z sektora gospodarczego.

1.1.2.7.1 Minimalizacja ilości odpadów w sektorze gospodarczym

Zapobieganie wytwarzaniu odpadów, minimalizacja ich ilości i uciążliwości dla środowiska oraz ludzi, a także maksymalizacja odzysku są głównymi kierunkami działań w racjonalnej gospodarce odpadami.

W województwie dolnośląskim nie jest możliwe znaczące zmniejszenie ilości odpadów z sektora gospodarczego, gdyż dominują tzw. odpady masowe z górnictwa i hutnictwa miedzi oraz odpady ze spalania energetycznego węgla. W tej sytuacji głównym zadaniem powinno być maksymalizowanie odzysku odpadów masowych.

Bardziej efektywne działania w zakresie minimalizacji odpadów mogą być prowadzone w pozostałych branżach gospodarczych. Działania te mogą być szczególnie skuteczne w nowo uruchamianych lub zmienianych w sposób istotny instalacjach i urządzeniach, w których technologie produkcyjne powinny spełniać wymagania, uwzględniające w szczególności:

- stosowanie substancji o małym potencjale zagrożeń,
- efektywne wytwarzanie oraz wykorzystanie energii,
- zapewnienie racjonalnego zużycia wody i innych surowców oraz materiałów i paliw,
- stosowanie technologii bezodpadowych i małodpadowych oraz możliwość odzysku powstających odpadów,
- wykorzystywanie porównywalnych procesów i metod, które zostały skutecznie zastosowane w skali przemysłowej,
- wykorzystanie analizy cyklu życia produktów,
- postęp naukowo-techniczny.

Podsumowując:

- Idea CZYSTSZEJ PRODUKCJI jest przeciwstawieniem idei USUWANIA SKUTKÓW oddziaływania produkcji na środowisko naturalne przez budowę: oczyszczalni ścieków oczyszczalni gazów, bezpiecznych składowisk odpadów stałych i likwidację innych zagrożeń.
- USUWANIE SKUTKÓW w tym podejściu jest złem koniecznym - ostatnim etapem działania, gdy wszystkie inne możliwości, które stwarza zastosowanie CP, zostały wyczerpane.

Ideałem CZYSTSZEJ PRODUKCJI jest produkcja bezodpadowa.

Ideałem USUWANIA SKUTKÓW produkcji jest nieprzekraczanie dopuszczalnych emisji do środowiska.

CP jest procesem zarządzania i sterowania produkcją i usługami zmierzającym do ZAPOBIEGANIA I OGRANICZANIA marnotrawstwa zasobów pracy ludzkiej, surowców, materiałów i energii.

Minimalizacja ilości wytwarzanych odpadów oraz ograniczanie ich uciążliwości dla środowiska są także zasadniczymi czynnikami, które bierze się pod uwagę ogólnie lub w konkretnych przypadkach, przy określaniu najlepszych dostępnych technik (BAT, NDT), mając na względzie prawdopodobne koszty i zyski wynikające ze środków i zasad ostrożności i zapobiegania:

- wykorzystanie technologii nisko odpadowych,
- wykorzystanie mniej niebezpiecznych substancji,
- rozwój odzysku i recyklingu substancji wytwarzanych i wykorzystywanych w procesach oraz odpadów,
- porównywalne procesy, usprawnienia lub metody działania, które zostały wypróbowane z sukcesem na skalę przemysłową,
- postęp technologiczny i rozwój wiedzy,
- natura, skutki i wielkość emisji,
- terminy przekazania do eksploatacji nowych i istniejących instalacji,

- czas potrzebny do wprowadzenia najlepszych dostępnych technik,
- zużycie i właściwości surowców (włącznie z wodą) wykorzystywanych w procesie oraz ich wydajność energetyczna,
- potrzeba zapobiegania lub redukcji do minimum całkowitego oddziaływania emisji na środowisko i związanych z tym zagrożeń,
- potrzeba zapobiegania wypadkom oraz minimalizacji ich skutków dla środowiska.

Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów w sektorze gospodarczym można osiągnąć podejmując działania obejmujące:

optymalizację gospodarki magazynowej i poprawę praktyk operacyjnych, poprzez;

- kontrolę zapasów i pozostałości surowców,
- prowadzenie działań szkoleniowych i edukacyjnych,
- poprawę praktyk w zakresie dostaw, magazynowania i transportu materiałów,
- segregację różnych typów odpadów dla ułatwienia ich ponownego użycia,
- segregację odpadów niebezpiecznych i obojętnych,
- eliminację źródeł wycieków i rozlewów,

optymalizację i modyfikację urządzeń i procesów technologicznych poprzez;

- stosowanie technologii i urządzeń eliminujących wytwarzanie odpadów,
- modyfikację urządzeń dla zwiększenia stopnia recyklingu i ponownego użycia odpadów
- poprawę wydajności urządzeń i zmniejszenie ilości braków,
- regularną konserwację urządzeń dla ograniczania ich awaryjności,
- stosowanie BAT,
- zmianę produktu końcowego na bardziej przyjazny środowisku,
- przedłużenie czasu przydatności produktu do użycia,
- zastąpienie niebezpiecznych surowców materiałami bezpiecznymi dla środowiska,
- optymalizację parametrów procesowych i zużycia surowców,
- modernizację procesów produkcyjnych,
- automatyzację procesu produkcyjnego,

recykling i ponowne użycie odpadów;

- stosowanie zamkniętych systemów gospodarki odpadami,
- recykling wewnętrzny odpadów – wykorzystanie odpadów jako surowca zastępczego, odzysk surowców wtórnych lub składników użytecznych,
- recykling zewnętrzny (odzysk odpadów poza miejscem ich wytwarzania),
- giełdy odpadów.

1.1.2.7.2 Potrzeby w gospodarce odpadami z sektora gospodarczego

Potrzeby, jakie występują w gospodarce odpadami z sektora gospodarczego, innymi niż niebezpieczne, podzielono na prawne, organizacyjne i inwestycyjne.

W zakresie **potrzeb prawnych** należy wymienić potrzebę wprowadzenia do polskiego prawa uregulowań zgodnych z uchwalonymi już dyrektywami UE w zakresie gospodarowania wrakami samochodowymi, zużytym sprzętem elektronicznym i elektrycznym, a w przyszłości także odpadami z eksploatacji i przeróbki surowców mineralnych oraz gospodarki bioodpadami (dostępne są projekty tych dyrektyw). Zadania te należą jednak do kompetencji administracji centralnej i nie dotyczą administracji wojewódzkiej.

Potrzeby organizacyjne dotyczą zarówno administracji publicznej, jak i przedsiębiorców wytwarzających odpady oraz prowadzących działalność w zakresie gospodarowania odpadami, wśród nich należy wymienić jako najważniejsze:

- utworzenie wojewódzkiej bazy danych o odpadach,
- bieżący monitoring gospodarki odpadami,
- rozpoznanie stanu gospodarki odpadami w małych i średnich podmiotach gospodarczych (wiele z nich nie posiada wymaganych zezwoleń na wytwarzanie

odpadów, zatwierdzonych programów gospodarki odpadami niebezpiecznymi oraz nie złożyło informacji o wytwarzaniu odpadów),

- kontrola i monitoring podmiotów wytwarzających odpady i prowadzących własne instalacje do odzysku i unieszkodliwiania odpadów w celu stwierdzenia czy prowadzona przez nich działalność jest zgodna w posiadanyimi zezwoleniami i planami ochrony środowiska (wojewódzkim, powiatowych i gminnym), nie narusza przepisów ochrony środowiska i jest zgodna z normami, instrukcjami i zaleceniami,
- weryfikacja wydanych zezwoleń na wytwarzanie odpadów i i decyzji zatwierdzających programy gospodarki odpadami w aspekcie zgodności z planami gospodarki odpadami,
- wspieranie stosowania niskoodpadowych technologii produkcji oraz technologii zapewniających odzysk odpadów, zgodnie z zasadami Czystszej Produkcji,
- wspieranie uczestnictwa podmiotów gospodarczych w programach zarządzania środowiskowego (normy ISO 14 000),
- wspieranie i prowadzenie badań nad nowymi niskoodpadowymi technologiami produkcyjnymi, a także technologiami odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- organizacja systemu zbierania, magazynowania i transportu odpadów wytwarzanych w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw,
- weryfikacja przeglądów ekologicznych składowisk zakładowych oraz monitoring przebiegu ich dostosowywania do wymagań określonych przepisami lub zamykania i rekultywacji,
- sporządzenie listy terenów zdegradowanych oraz starych składowisk z oceną potrzeb i możliwości ich rekultywacji,
- sporządzenie wykazu terenów zdegradowanych w wyniku działalności wydobywczej (wyrubisk), przeznaczonych do rekultywacji,
- prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla małych i średnich przedsiębiorstw, mające na celu wzrost stopnia odzysku wytwarzanych przez nich odpadów oraz wykorzystywanie istniejących instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów w celu ograniczenia do minimum ich składowania, zwłaszcza bez przetwarzania,
- opracowanie listy rankingowej składowisk przeznaczonych do likwidacji lub modernizacji oraz terenów zdegradowanych przeznaczonych do rekultywacji,

W zakresie gospodarki odpadami z działalności gospodarczej, wojewódzki plan gospodarki odpadami przewiduje następujące działania :

- zgodne z dotychczasowymi decyzjami – zezwoleniami na wytwarzanie odpadów lub uzgadniającymi programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi,
- przekazywanie odpadów do odzysku lub unieszkodliwiania posiadaczom posiadającym zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej, obejmującej zbieranie, transport, odzysk i unieszkodliwianie odpadów,
- odzysk lub unieszkodliwianie we własnych instalacjach prowadzonych przez wytwórców odpadów, na podstawie zezwoleń na odzysk lub unieszkodliwianie,
- wspólny odzysk lub unieszkodliwianie z odpadami komunalnymi, tam gdzie jest to możliwe,
- przekazywanie osobom fizycznym do wykorzystania, zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- wspólne składowanie z odpadami komunalnymi, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie nieselektywnego składowania odpadów i zgodnie z instrukcjami eksploatacji składowisk,
- budowę nowych instalacji, dla których studia wykonalności wykażą celowość i efektywność ekonomiczną w warunkach województwa dolnośląskiego oraz poszczególnych inwestorów.

Potrzeby inwestycyjne obejmują zarówno niezbędne prace badawcze, studialne i projektowe dla rozstrzygnięcia o potrzebie podejmowania inwestycji, jak również właściwą działalność inwestycyjną. Wśród zasadniczych inwestycji w gospodarce odpadami należy wymienić inwestycje w KGHM, Z.Ch. „Wizów” oraz Z.Ch. „Rokita”. Na potrzebę ich realizacji wskazano w rozdziałach dotyczących gospodarki poszczególnymi strumieniami odpadów. Większość inwestycji dotyczy instalacji zakładowych dla zagospodarowania tzw. odpadów masowych, wytwarzanych przez jednego wytwórcę.

1.1.2.8 Gospodarka komunalnymi odpadami niebezpiecznymi

Celem jest wydzielenie ze strumienia odpadów komunalnych odpadów niebezpiecznych i poddanie ich odzyskowi lub unieszkodliwieniu w wyspecjalizowanych instalacjach. Założenia dotyczące selektywnej zbiórki komunalnych odpadów niebezpiecznych:

- do roku 2006 – 15 % masy – 0,5 kg/Mk rocznie,
- do roku 2010 – 50 % masy – 1,5 kg/Mk rocznie,
- do roku 2015 – 80 % masy – 2,5 kg/Mk rocznie.

1.2 Kierunki gospodarki odpadami przyjęte w strategii rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego

1.2.1 Zadania strategiczne rozwoju Powiatu Zgorzeleckiego

1. Wspieranie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości.
2. Pozyskanie inwestycji zewnętrznych.
3. Redukcja poziomu bezrobocia.
4. Polifunkcjonizacja gospodarki powiatu.
5. Rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych.
6. Dostosowanie struktur podaży i popytu na rynku pracy.
7. Gospodarcze i turystyczne wypromowanie powiatu.
8. Progospodarcza współpraca z organizacjami przedsiębiorców.
9. Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury drogowej.
10. Rozwój systemu oświaty.
11. Profilaktyka i terapia patologii społecznych.
12. Osiągnięcie akceptowanego przez społeczeństwo poziomu podstawowej opieki socjalnej.
13. Osiągnięcie wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego.
14. Stworzenie warunków dla prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie ludzi niepełnosprawnych.
15. Stworzenie zintegrowanego systemu ochrony środowiska i gospodarki odpadami.
16. Sanacja zdegradowanych składników środowiska naturalnego.
17. Rozwój sieci placówek kulturalnych.
18. Wzrost poziomu opieki zdrowotnej.
19. Upowszechnienie sportu i rekreacji.

1.2.2 Stworzenie zintegrowanego systemu ochrony środowiska i gospodarki odpadami

Zadanie ma na celu:

- objęcie powiatu zintegrowanym systemem gospodarki odpadami;
- zmniejszenie ilości odpadów przedostających się do środowiska naturalnego powiatu;
- wskazanie powszechności problematyki odpadów w skali Powiatu Zgorzeleckiego;
- zainicjowanie działań o charakterze ponadlokalnym, takich jak:
- koordynacja gospodarki odpadami komunalnymi gmin Powiatu Zgorzeleckiego;
- realizacja ponadlokalnych inwestycji infrastrukturalnych mających na celu minimalizację ilości odpadów komunalnych, które w sposób niekontrolowany przedostają się do środowiska;
- realizacja inwestycji mających na celu gromadzenie;
- unieszkodliwianie i wykorzystywanie odpadów komunalnych;
- promocja rozwiązań technicznych i prawnych ograniczających ilość wytwarzanych odpadów komunalnych;
- zagwarantowanie priorytetowego traktowania przez Starostwo Powiatowe wszystkich tych spraw, które są mu ustawowo przynależne i są związane z gospodarką odpadami;
- wskazanie, iż władze powiatowe w miarę możliwości materialnych, finansowych i kompetencyjnych powiatu będą wspierać realizację gminnych działań zmierzających do ograniczenia ilości i szkodliwości dla środowiska odpadów.

W części dotyczącej odpadów przemysłowych, powiatowy system gospodarki odpadami obejmował będzie współpracę władz powiatowych i gminnych w zakresie:

- stanowienia aktów prawa miejscowego dotyczących ochrony środowiska;
- współpracy samorządów z podmiotami gospodarczymi będącymi największymi emitentami zanieczyszczeń w zakresie gospodarki odpadami;
- organizacji gospodarki odpadami niebezpiecznymi;
- promocji rozwiązań technicznych ograniczających wytwarzanie odpadów;
- promocji rozwiązań technicznych umożliwiających gospodarcze wykorzystanie odpadów;
- tworzenia różnorodnych preferencji dla podmiotów gospodarczych trwale ograniczających emisję odpadów lub/i wprowadzających technologie gospodarczego wykorzystania odpadów. Ostatnia grupa odpadów to odpady wytwarzane podczas działalności rolnej (pozostała część grupy 2). Związek powiatowego systemu z ograniczaniem ilości i szkodliwości tych odpadów będzie polegał na współpracy władz powiatowych i gminnych w zakresie:
- prawnej ochrony zasobów środowiska niszczonej przez odpady rolne;
- promocji rolnictwa ekologicznego.

1.2.3 Sporządzenie zintegrowanych, branżowych planów gospodarki odpadami

Do grupy tak kwalifikowanych planów zaliczmy:

- program ograniczania ilości i szkodliwości powstających odpadów (ukierunkowany na gospodarstwa domowe, obiekty użyteczności publicznej, podmioty gospodarcze, gospodarstwa rolne (kompostownie);
- program minimalizacji ilości odpadów, które przedostają się do środowiska naturalnego w sposób niekontrolowany. Celem programu będzie doprowadzenie do sytuacji, w której odpady będą trafiać do urządzeń infrastrukturalnych służących ich

zorganizowanemu składowaniu i unieszkodliwianiu. Dotyczy to w szczególności wszystkich odpadów niebezpiecznych oraz odpadów o podwyższonej szkodliwości dla środowiska naturalnego. Będzie on polegał głównie na objęciu całego terenu powiatu regularnymi usługami w zakresie usuwania odpadów komunalnych;

- program segregacji odpadów. W chwili obecnej segregacja odpadów ogranicza się do odzysku makulatury, niektórych opakowań szklanych i metali kolorowych, przy czym tylko w przypadku metali kolorowych możemy mówić o zadowalającym poziomie recyklingu. Niniejszy podprogram powinien przewidywać wprowadzenie ogólnopowiatowych rozwiązań zarówno w zakresie segregacji materiałów nadających się do recyklingu (plastik, szkła, papier, metale, guma i inne) jak i materiałów, które nie nadają się do recyklingu, a stanowią wysokie zagrożenie dla środowiska;
- program gospodarczego wykorzystania odpadów uwzględniający przede wszystkim możliwości przetwarzania odpadów komunalnych;
- program rozszerzania potencjału urządzeń służących do składowania i unieszkodliwiania odpadów (głównie komunalnych);
- program koordynacji składowania i unieszkodliwiania odpadów w skali powiatu. Tworzenie zbiorczych i transferowych (tymczasowych) wysypisk śmieci, budowa centralnych spalarni, wykorzystanie potencjałów oczyszczalni ścieków itp.;
- program likwidacji „dzikich” składowisk odpadów (lasy, nieczynne wyrobiska, rowy, zbiorniki wodne itp.);
- program ochrony zasobów środowiska najbardziej zagrożonych szkodliwym oddziaływaniem odpadów - możliwości władz lokalnych w zakresie ochrony prawnej, gospodarki przestrzennej, polityki infrastrukturalnej i lokalnej gospodarki odpadami;
- program budowy urządzeń służących składowaniu, przetwarzaniu i unieszkodliwianiu odpadów;
- program rekultywacji terenów, na których składowanie odpadów zostało już zakończone;
- program edukacji środowiskowej społeczeństwa powiatu i promocji zachowań proekologicznych gospodarstw domowych i podmiotów gospodarczych program wspólnego pozyskiwania przez samorządy gmin i powiatu pozabudżetowych środków finansowych na realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami.

1.3 Limity związane z gospodarką odpadami przyjęte w Planie Gospodarki Odpadami dla Powiatu Zgorzeleckiego na lata 2004 – 2008 z perspektywą na lata 2009-2012

Prognozowane wartości dotyczące gospodarowania odpadami komunalnymi w 2008 roku osiągnięte szacunkowy poziom:

- całkowita ilość odpadów komunalnych ulegających biodegradacji na obszarze Powiatu Zgorzeleckiego wyniesie szacunkowo 8 873 Mg,
- ilość poddanych odzyskowi i recyklingowi odpadów opakowaniowych ze szkła osiągnie 40% i wyniesie szacunkowo w skali powiatu 1 279 Mg,

- ilość poddanych odzyskowi i recyklingowi odpadów opakowaniowych z papieru i tektury osiągnie 48% i wyniesie szacunkowo w skali powiatu 2 201 Mg,
- ilość poddanych odzyskowi i recyklingowi odpadów opakowaniowych z tworzyw sztucznych osiągnie 25% i wyniesie szacunkowo w skali powiatu 435Mg,
- ilość poddanych odzyskowi i recyklingowi odpadów opakowaniowych z blachy stalowej osiągnie 20% i wyniesie szacunkowo w skali powiatu 86 Mg,
- ilość poddanych odzyskowi i recyklingowi odpadów opakowaniowych z aluminium osiągnie 40% i wyniesie szacunkowo w skali powiatu 49 Mg,
- konieczny odzysk i unieszkodliwianie (poza składowaniem) odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (z wyłączeniem odpadów opakowaniowych) osiągnie 15% wyniesie 1 599 Mg,
- selektywna zbiórka odpadów budowlanych zapewni wydzielenie ich ze wszystkich odpadów komunalnych i osiągnie 15%, co w skali powiatu pozwoli odzyskać 902 Mg,
- selektywna zbiórka odpadów wielkogabarytowych zapewni wydzielenie ich ze wszystkich odpadów komunalnych w 20%, co w skali powiatu pozwoli odzyskać 526 Mg,
- selektywna zbiórka odpadów niebezpiecznych w celu ich unieszkodliwienia powinna objąć 15% co w skali powiatu będzie wynosić 45 Mg,
- ilość odpadów komunalnych unieszkodliwianych przez składowanie w roku 2008 nie powinno przekroczyć 20 700 Mg.

Prognozowane wartości dotyczące gospodarowania odpadami osadami ściekowymi w 2008 roku osiągną poziom:

Ilość wytworzonych skratek 61 Mg

- minimalizacja sposobu unieszkodliwiania osadów ściekowych ustabilizowanych przez składowanie na rzecz innych metod (kompostowanie, fermentacja, spalanie, mineralizacja).

Ilość wytworzonych odpadów z zawartości piaskowników 44 Mg

- sposób unieszkodliwiania zawartości piaskowników przez składowanie,

Ilość wytworzonych osadów ściekowych ustabilizowanych 127 Mg

- minimalizacja sposobu unieszkodliwiania osadów ściekowych ustabilizowanych przez składowanie na rzecz innych metod (kompostowanie, fermentacja, spalanie, mineralizacja).

Prognozowane wartości dotyczące gospodarowania odpadami osadami ściekowymi w 2012 roku będą się kształtować na poziomie:

Ilość wytworzonych skratek 70 Mg

- unieszkodliwiania skratek przez składowanie,
- unieszkodliwiania skratek przez przekształcanie termiczne,

ilość wytworzonych odpadów z zawartości piaskowników 51 Mg

- sposób unieszkodliwiania zawartości piaskowników przez składowanie,

ilość wytworzonych osadów ściekowych ustabilizowanych 146 Mg

- podstawowy sposób unieszkodliwiania osadów ściekowych ustabilizowanych przez kompostowanie/fermentację oraz aplikację przyrodniczą,
- wzrastający udział unieszkodliwiania osadów ściekowych przez przekształcanie termiczne w szacowanej wielkości (globalnie tą metodą powinno być objęte powyżej 5% wytworzonych osadów tj powyżej 7 Mg).

Prognozowane wartości dotyczące gospodarowania odpadami komunalnymi w

2012 roku osiągną poziom nie niższy niż:

- całkowita ilość odpadów komunalnych ulegających biodegradacji na obszarze Powiatu Zgorzeleckiego wyniesie ok. 9 780 Mg,
- ilość poddanych odzyskowi i recyklingowi papiery i tektury osiągnie 60% i wyniesie w skali powiatu 3 339 Mg,
- ilość poddanych odzyskowi i recyklingowi opakowań wielomateriałowych osiągnie 25% i wyniesie w skali powiatu 128 Mg,
- ilość poddanych odzyskowi i recyklingowi opakowań z tworzywa sztucznych osiągnie 25% i wyniesie w skali powiatu 525 Mg,
- ilość poddanych odzyskowi i recyklingowi opakowań z blachy stalowej osiągnie 50% i wyniesie w skali powiatu 86 Mg,
- ilość poddanych odzyskowi i recyklingowi opakowań z aluminium osiągnie 50% i wyniesie w skali powiatu 49 Mg;
- ilość poddanych odzyskowi i recyklingowi opakowań z szkła osiągnie 60% i wyniesie w skali powiatu 1 279 Mg;
- odzysk i unieszkodliwianie (poza składowaniem) odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (z wyłączeniem odpadów opakowaniowych) osiągnie 50% i wyniesie 4 890 Mg,
- selektywna zbiórka odpadów budowlanych zapewni wydzielenie ich ze wszystkich odpadów komunalnych i osiągnie 40%, co w skali Powiatu Zgorzeleckiego pozwoli odzyskać 2 607 Mg,
- selektywna zbiórka odpadów wielkogabarytowych zapewni wydzielenie ich ze wszystkich odpadów komunalnych w 50%, co w skali powiatu pozwoli odzyskać 1343Mg,
- selektywna zbiórka odpadów niebezpiecznych w celu ich unieszkodliwienia powinna osiągnąć 50 %, co w skali powiatu będzie wynosić 154 Mg,
- ilość odpadów komunalnych unieszkodliwianych przez składowanie w roku 2012 nie powinna przekroczyć szacunkowo 24 700 Mg, w tym dopuszczalna do składowania ilość odpadów komunalnych ulegających biodegradacji nie powinna przekroczyć szacunkowo 4 890 Mg.
- Jako optymalny system unieszkodliwiania odpadów komunalnych wytwarzanych.

Sformułowano listę działań priorytetowych w zakresie gospodarki odpadami, która powinna zostać zrealizowana do 2012 roku.

Lista działań priorytetowych obejmuje:

1. Wdrożenie efektywnego i wiarygodnego systemu ewidencjonowania odpadów.
2. Wdrożenie efektywnego systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych obejmującego swym zasięgiem wszystkie gminy powiatu przy założeniu że systemowi selektywnej zbiórki poddawane będą: makulatura, szkło, tworzywa i metale oraz opakowania wielomateriałowe.
3. Wdrożenie efektywnego systemu selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych występujących w odpadach komunalnych.
4. Zorganizowanie systemu sprawnego odbioru i przetworzenia dla zebranych w systemie selektywnym odpadów, tak aby w możliwie najkrótszym czasie uzyskać wskaźnik recyklingu na poziomie określonym rozporządzeniami oraz wytycznymi Krajowego i Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami.
5. Rozważenie możliwości selektywnej zbiórki odpadów „bio”, szczególnie na terenach małych miast i siedli w celu umożliwienia produkcji dobrego jakościowo kompostu.
6. Zamknięcie i rekultywacja składowisk odpadów komunalnych.
7. Rozbudowa i modernizacja wyznaczonych składowisk odpadów na terenie Powiatu Zgorzeleckiego.
8. Wybudowanie na terenie powiatu (bądź na terenie powiatów sąsiadujących) budowy instalacji unieszkodliwiania odpadów komunalnych.
9. Rozbudowa instalacji unieszkodliwiania osadów ściekowych.
10. Rozważenie możliwości budowy instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych.
11. Przeprowadzenie inwentaryzacji i opracowanie wytycznych do programu likwidacji azbestu na terenie powiatu.
12. Zorganizowanie systemu odbioru i przetwarzania (rozdrabniania) odpadów z rozbiórki obiektów budowlanych w celu ich powtórnego wykorzystania jako materiału w budownictwie, w szczególności budownictwie drogowym

1.4 Wytyczne wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Węgliniec

Przyjmuje się, iż celem rozwoju przestrzennego miasta i gminy Węgliniec jest powiązanie funkcji miasta i gminy z kierunkami rozwoju wynikającymi z procesu integracji europejskiej

oraz położenia obszaru w strefie silnych powiązań transgranicznych istotnych o znaczeniu krajowym i regionalnym.

1.4.1 Problemy lokalnego rozwoju przestrzennego.

W dokumencie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy przeważa aspekt przestrzenny rozwoju. W wyniku wieloaspektowych analiz zwrócono uwagę na problemy i ograniczenia rozwoju, które zaważą na tempie i kosztach przekształceń. Przy niedostatecznych środkach publicznych i kapitale (zarówno lokalnym jak i zewnętrznym) przezwyciężenie tych ograniczeń i wykorzystanie poniższych szans przekształceń wymagać będzie skoordynowanego wsparcia finansowego i montażu środków. W przypadku ograniczeń w finansowaniu przekształceń strukturalnych dojść może do pogłębiania zjawisk kryzysowych i marginalizacji miasta i gminy w regionalnej i transgranicznej sieci powiązań gospodarczych.

Zidentyfikowano następujące problemy lokalnego rozwoju przestrzennego rzutujące na kierunki zagospodarowania przestrzennego. Są to:

- Słabe poczucie tożsamości lokalnej wśród mieszkańców, związane z przerwaniem ciągłości kulturowej po II wojnie światowej i wymianą ludności.
- Dekapitalizacja istniejących zasobów mieszkaniowych oraz obiektów o cechach historycznych.
- Degradacja i dekapitalizacja obiektów poprzemysłowych i związanych z przetwórstwem kopalin.
- Niedostateczny rozwój usług o europejskim standardzie, przy dekapitalizacji wielu wcześniej wzniesionych obiektów, w szczególności - brak infrastruktury turystycznej.
- Występowanie zanieczyszczeń gleb i powietrza oraz zagrożenie zdrowotności istniejących drzewostanów leśnych w związku ze zwiększoną podatnością na uszkodzenia przemysłowe.
- Niewystarczający rozwój komunalnych sieci infrastruktury technicznej, zwłaszcza kanalizacyjnej.
- Niekorzystne warunki glebowe dla intensywnego rolnictwa.
- Brak większych możliwości rozbudowy przestrzennej miasta Węglińca ze względu na istniejące kompleksy leśne.

W świetle uwarunkowań obecnego stadium rozwoju obszaru i regionu oraz wyzwań przyszłości, szansami dla miasta i gminy Węglińca, ukierunkowującymi jej przekształcenia są realne możliwości:

- Wykorzystania zachodzących przemian gospodarczych i własnościowych w zakresie proporcji funkcji egzo- i endogenicznych dla wdrażania strategii zrównoważonego rozwoju.
- Przekształcenia dotychczasowej funkcji węzła kolejowego, ukształtowanego na przełomie XIX i XX w. w zespół usług logistycznych (w tym bimodalnych), pełniący funkcje transgraniczne, związane z położeniem przygranicznym, realizacją nowych przejść granicznych i możliwością kooperacji z infrastrukturą logistyczną lotniska w rejonie Rothenburgu oraz rozwiniętą siecią drogowo-kolejową.

- Kreacji nowych funkcji dla obszarów kompleksów leśnych z uwzględnieniem ich funkcji ekologicznych, ze wskazaniem na turystykę, łowiectwo, wędkarstwa i zbieranie grzybów oraz rekreację w obszarach otulinowych a także rozwój lokalnego rękodziela związanego z produktami leśnymi.
- Wykorzystanie kompleksów stawów do prowadzenia gospodarki rybackiej i w ograniczonym zakresie - do celów turystyki przyrodniczej
- Przeznaczenia na potrzeby komunalne, w tym usługowe niewykorzystanych zasobów produkcyjnych i obsługi oraz prywatyzacja i komercjalizacja usług publicznych.
- Aktywnej polityki inwestycyjnej i kształtowania pozytywnego wizerunku miasta i gminy jako obszaru o ważnym znaczeniu transgranicznym, aktywnie włączającego się w proces integracji europejskiej na szczeblu lokalnym i subregionalnym i aktywnie wspierającą przebudowę struktur przestrzennych w sposób zgodny ze strategią rozwoju.
- Kreacji produktu turystycznego w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego obszaru jako części Górnych Łużyc, wspieranie „turystyki sentymentalnej”.
- Wykorzystanie istniejących możliwości i stanu sieci wodociągowej, przepustowości oczyszczalni ścieków oraz korzystnych warunków dostaw energii elektrycznej dla potrzeb przekształceń istniejących funkcji oraz inwestycji.
- Ochrona i, uzasadniona potrzebami rynku, eksploatacja istniejących zasobów złóż surowców mineralnych, w szczególności unikatowych złóż ilów ogniotrwałych, porcelitowych, fajansowych i kamionkowych i kaolinów, perspektywicznych i udokumentowanych złóż węgla brunatnego oraz piasków i żwirów.

Strategiczne przesądzenia kierunków rozwoju miasta i gminy Węgliniec wynikają z przedstawionej w strategii wizji rozwoju miasta i gminy i celów strategicznych. Perspektywą tej wizji jest rok 2010. Wizja ta wiąże przyszłe funkcje miasta i gminy z ich transgranicznym położeniem i integracją europejską:

- Wskazuje na perspektywiczną funkcję Węglińca jako węzła kolejowego o znaczeniu regionalnym i transgranicznym, związanym z przewozami kontenerowymi i bimodalnymi, a także usług i obsługi związanej z autostradą A4 w rejonie planowego na styku z południową granicą gminy węzła „Godzieszów” (funkcje spedycyjne, składowe, montażu półproduktów, konfekcjonowania, handlu hurtowego).
- W obszarze gminy istotnego znaczenia nabiorą funkcje turystyki, związanej z przyszłym kompleksowym w skali regionu transgranicznego udostępnienia turystycznego Górnych Łużyc poprzez rozwój infrastruktury turystycznej (ścieżki i szlaki turystyki pieszej i rowerowej, wędkarstwo), zabudowę rekreacyjną w postaci zabudowy mieszkaniowo-lotniskowej w terenach dobrze dostępnych, a mniej cennych przyrodniczo, gospodarstwa agroturystyczne - jako działania wielofunkcyjnego zagospodarowania terenów wiejskich.
- Włączenie ekosystemu gminy w europejski system ochrony i kształtowania krajobrazu jako cennego waloru turystycznego oraz zasobu środowiska zamieszkania.
- Stymulowanie rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości poprzez zorganizowaną działalność inwestycyjną w obrębie terenów kompleksowo wyposażonych w infrastrukturę, tworzenie systemu zachęt i ulg oraz preferencji dla inwestorów realizujących cele lokalnej strategii, rozbudowa instytucji otoczenia biznesu poprzez modernizację centrum Węglińca i poszczególnych miejscowości, zwłaszcza tych, które mają charakter subgminnych ośrodków

obsługi jak: Stary Węgliniec, Ruszów i Czerwona Woda, a także wspieranie rozwoju lokalnej strefy małej przedsiębiorczości i zrównoważonego rozwoju.

- Modernizacja sieci infrastruktury kolejowej i drogowej jako połączeń lokalnych i wspomagających w obrębie obszaru przyspieszonego rozwoju, związanego z integracją europejską.

Strategiczne pola działań dla urzeczywistnienia misji rozwoju określono mianem celów i podzielono na:

- Zapewnienie w zmieniających się wewnętrznych i zewnętrznych, wobec miasta i gminy, uwarunkowaniach maksymalnej aktywności podmiotom gospodarczym zlokalizowanym i prowadzącym działalność na terenie miasta i gminy. Cel ten określono w strategii polem rozwoju gospodarczego miasta i gminy. Cel ten realizowany ma być poprzez wiązkę celów operacyjnych w postaci: kreacji (na bazie lokalnego ekosystemu i walorów kulturowych) funkcji turystycznej i wypoczynkowej gminy, zdyskontowanie przygranicznego położenia gminy i miasta, stymulowanie w lokalnej polityce gospodarczej rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, wykorzystanie potencjału istniejącej infrastruktury transportowej.

- Zapewnienie możliwie najwyższego poziomu warunków bytowych oraz stopnia zaspokojenia usług konsumpcyjnych ludności, zwanego w strategii polem walorów użytkowych miasta i gminy. Cel ten będzie określony poprzez efektywne i skuteczne funkcjonowanie lokalnego sektora usług i obsługi mieszkańców.

- Użytkowanie lokalnych zasobów zgodnie z zasadami ekorozwoju, w tym prowadzenia działalności gospodarczej w sposób zharmonizowany z ekosystemem określane w strategii jako strategiczne pole ekorozwoju. Cel ten może zostać osiągnięty w wyniku działań zmierzających do ochrony środowiska przed zanieczyszczeniem, zwłaszcza w zakresie stanu powietrza, wód oraz przyrody ożywionej a przede wszystkim zbiorowisk leśnych.

1.4.2 Generalne kierunki zagospodarowania gminy.

1. Przekształcenie istniejących struktur w kierunku rozwoju funkcji wynikających z położenia miasta i gminy w zasięgu bezpośredniego oddziaływania III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego oraz w regionie transgranicznym.

• Przekształcenie terenów funkcjonalnie związanych z węzłem kolejowym w Węglińcu w kierunku funkcji terminalu transportu multimodalnego centrum logistycznego.

➤ Sporządzenie i sukcesywne wdrożenie miejscowego planu dla obszaru węzła kolejowego w Węglińcu wraz z terenami przyległymi (w tym zainwestowanymi) i nie-zbędny węzłem drogowym na drodze nr 296. Wskazana zorganizowana działalność inwestycyjna.

➤ Sporządzenie i realizacja programu rewitalizacji centrum miasta oraz miejscowego planu mającego na celu „dopełnienie” istniejących struktur przestrzennych miasta z ukierunkowaniem na łączenie funkcji mieszkaniowych i usługowych. Wskazane nawiązanie do rozplanowania, i gabarytów oraz form zabudowy historycznej zrealizowanej na przełomie XIX-XX w (rejon zespołu „Krucze Gniazdo”) oraz w latach 20-tych XX w., dominant przestrzennych. Odbudowa rangi przestrzeni publicznych w mieście.

- Sporządzenie i sukcesywne wdrożenie miejscowego planu realizacji nowego centrum „Miasta-Bramy” w Węglińcu z preferencjami dla obiektów obsługi i usług z towarzyszącą zabudową mieszkaniową wielorodzinną, przy adaptacji istniejących zespołów zieleni wysokiej. Wskazane oddzielenie zielenią komponowaną od ukształtowanych historycznie struktur przestrzennych miasta. Wskazana zorganizowana działalność inwestycyjna w wybranych obszarach, podatnych na scalenia gruntów.
 - Realizacja funkcji usługowych, obsługi biznesu i współpracy transgranicznej wynikających z ponadlokalnej funkcji Węglińca jako „Miasta- Bramy”.
 - Realizacja funkcji usługowo-produkcyjnych, obsługi transportu i zamieszkania związanych z funkcjonowaniem Strefy Zrównoważonego Rozwoju w rejonie Czerwonej Wody jako obszaru aktywnej polityki inwestycyjnej oraz wspierania i stymulowania przekształceń przestrzennych.
 - Opracowanie kompleksowego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Czerwona Woda wraz z terenami Strefy Zrównoważonego Rozwoju. Wskazana zagospodarowanie obszaru strefy w postaci zorganizowanej działalności inwestycyjnej.
 - Modernizacja sieci dróg lokalnych (gminnych) w powiązaniu z modernizowaną drogą nr 296 oraz przebudową sieci dróg powiatowych i wojewódzkich oraz realizacją odcinka drogi krajowej nr 4 z węzłem w rejonie Godziszowa.
 - Opracowanie programu dostosowania lokalnej infrastruktury transportowej i komunikacyjnej do sieci autostrad oraz alternatywnych ponad lokalnych połączeń niepłatnych.
 - Przebudowa kolizyjnych odcinków dróg, realizacja ulic w ciągach dróg ponadlokalnych w sposób odciążający tereny zainwestowane od nadmiernego ruchu (dotyczy w szczególności Ruszowa i Czerwonej Wody).
 - Modernizacja istniejącej infrastruktury kolejowej z dostosowaniem do wymogów współpracy transgranicznej i UE.
 - Promocja Węglińca w ramach realizacji „Planu rozwoju infrastruktury transportowej w Polsce do 2015 r.
2. Przekształcenia na cele wielofunkcyjne istniejących miejscowości w granicach terenów zainwestowanych.
- Modernizacja i rewitalizacja istniejących struktur przestrzennych w kierunku realizacji subgminnych ośrodków obsługi w Starym Węglińcu, Ruszowie i Czerwonej Wodzie. Modernizacja i humanizacja istniejących zespołów zabudowy mieszkaniowo-usługowej z przewagą zabudowy wielorodzinnej oraz obsługi komunalnej w Węglińcu.
 - Sporządzenie miejscowych planów rewitalizacji centrów ośrodków subgminnych oraz programów ich rewitalizacji z uwzględnieniem funkcji obsługi mieszkańców i promocji obszaru gminy.

- Podjęcie transgranicznej współpracy w zakresie rewitalizacji historycznie ukształtowanych struktur osadnictwa Górnych Łużyc.
 - Modernizacja i humanizacja istniejących zespołów zabudowy mieszkaniowo-usługowej z przewagą zabudowy wielorodzinnej oraz obsługi komunalnej w Węglińcu.
 - Uzupełnienie istniejących struktur przestrzennych oraz ograniczony rozwój zabudowy wielorodzinnej (jedynie jako zabudowy średniej intensywności, tj. 0,4 - 0,52 brutto, z dostosowaniem do gabarytów i wysokości istniejącej zabudowy wielorodzinnej (nie więcej niż 4-5 kondygnacji nadziemnych) na podstawie planów miejscowych. Rozwój zabudowy wielorodzinnej z preferencjami dla zorganizowanej działalności inwestycyjnej.
 - Rewitalizacja i adaptacja na cele usługowe lub produkcyjno-usługowe -nieuciążliwe istniejących form zainwestowania przemysłowego.
 - Realizacja programu restrukturyzacji i adaptacji istniejących obiektów oraz terenów poprzemysłowych z uwzględnieniem rekultywacji terenów zdegradowanych i zagospodarowania wielofunkcyjnego z preferencjami dla proekologicznych technologii produkcji i usług oraz turystyki.
 - Przebudowa istniejącej zabudowy mieszkaniowej, mieszkaniowo-usługowej i siedliskowej rolniczej z uwzględnieniem modernizacji i dostosowania do funkcji mieszkaniowo-usługowej o zróżnicowanym programie w poszczególnych miejscowościach.
 - Sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, uwzględniających w warunkach i zasadach kształtowania zabudowy jej ekspozycji w krajobrazie w nawiązaniu do istniejących form zabudowy i jej niskiej intensywności.
 - Przebudowa z dostosowaniem do współczesnych funkcji wykształconych centrów poszczególnych miejscowości z zachowaniem ukształtowanych form rozplanowania i gabarytów zabudowy oraz dominant przestrzennych na podstawie planów miejscowych.
3. Kreacja nowych funkcji w granicach umiarkowanego przestrzennego rozwoju zainwestowania poszczególnych miejscowości.
- Realizacja zespołów zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-rekreacyjnej ekstensywnej, ze znacznym udziałem zieleni towarzyszącej.
 - Sukcesywne sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów rozwojowych poszczególnych miejscowości, z uwzględnieniem różnorodnej oferty inwestycyjnej (zabudowy rezydencjalnej, siedliskowej nieuciążliwej rekreacyjnej o charakterze II domów i mieszkaniowej z preferencjami dla zabudowy wolnostojącej.
 - Realizacja zespołów zabudowy mieszkaniowo-usługowej wielorodzinnej lub intensywnej jednorodzinnej z usługami towarzyszącymi jako funkcji rozwojowych Węglińca i Ruszowa.

- Sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla terenów rozwojowych miejscowości o charakterze miejskim: Węglińca i Ruszowa, z nawiązaniem do istniejącej, historycznie ukształtowanej zabudowy tych miejscowości (gabarytów i detalu architektonicznego).
 - Realizacja zespołów zieleni urządzonej z preferencjami dla programu rekreacyjno - sportowego.
 - Opracowanie programu udostępnienia dla celów rekreacyjno-sportowych istniejących terenów zieleni niskiej oraz przyległych do miejscowości terenów lasów i wód otwartych.
 - Realizacja obiektów obsługi turystyki i rekreacji w sposób nie kolidujący z zasobami przyrodniczymi obszaru, z preferencjami dla lokalizacji w terenach przeznaczonych w planach miejscowych na cele nierolnicze.
 - Opracowanie programu rozwoju turystyki w gminie, w tym agroturystyki z uwzględnieniem kontekstu regionalnego, w tym współpracy transgranicznej. Sporządzenie stosownych zmian miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Powiązanie poszczególnych obszarów szlakami turystycznymi.
4. Rozwój funkcji obsługi turystyki.
- Tworzenie oferty turystycznej.
 - - Zagospodarowanie terenów leśnych oraz istniejących wód otwartych na potrzeby turystyki w oparciu o ww. program rozwoju turystyki. Preferowanie ekoturystyki (pieszej i rowerowej), wędkarstwa, łowiectwa i „turystyki sentymentalnej” związanej z dziedzictwem kulturowym obszaru miasta i gminy.
 - Realizacja obiektów małej retencji wodnej z uwzględnieniem ich funkcji krajobrazowej, ekologicznej i rekreacyjnej oraz zasad ochrony wód zlewni Kwisy i Bobru oraz miejsc obsługi turystów o zróżnicowanej i unikatowej ofercie. Sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla poszczególnych terenów waz. z funkcjonalnym otoczeniem.
5. Zagospodarowanie terenów leśnych i rolnych.
- Racjonalne gospodarowanie zasobami gleb.
 - W obszarach przekształceń związanych z aktywnością gospodarczą nierolniczą-ochrona gleb prze degradacją i erozją (głównie w południowej części gminy).
 - Ochrona i zachowanie istniejących użytków zielonych.
 - Zachowanie wymogów ochrona kompleksów gleb chronionych, zwłaszcza gleb organicznych w dolinach cieków przed intensywnym użytkowaniem nierolniczym. Wspieranie ekologicznych metod hodowli.
 - Zagospodarowanie nierolnicze, w tym zalesianie, zadrzewianie lub zagospodarowanie na cele terenowych urządzeń turystycznych

kompleksów gleb marginalnych w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

- Dopuszczenie ekstensywnej zabudowy związanej z gospodarstwem rolnym, gospodarka leśna oraz urządzeń i sieci infrastruktury technicznej w terenach przyległych do lokalnych dróg publicznych. Przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy na terenach rolnych.
- Proekologiczna gospodarka rybacka.
 - Zachowanie i modernizacja istniejących stawów w obszarze między Starym Węglincem, Piaseczną a Parową z uwzględnieniem wymogów ekologicznych gospodarowania w obszarze chronionym.
- Proekologiczna gospodarka leśna.
 - Ochrona kompleksów leśnych przed nadmierną antropopresją.
 - Racjonalna gospodarka leśna z uwzględnieniem położenia w obrębie obszaru krajobrazu chronionego w oparciu o operaty urządzeniowe lasów państwowych i prywatnych.

6. Przebudowa infrastruktury komunikacyjnej z dostosowaniem do standardów UE.

- Realizacja powiązań lokalnego układu drogowego z układem ponad lokalnym.
 - Uzupelnienie układu ulicznego poszczególnych miejscowości oraz lokalnych połączeń drogowych z dostosowaniem do przebudowy funkcji terenów przyległych w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.
- Zapewnienie dogodnego dojazdu do obszarów aktywności gospodarczej produkcyjno-usługowej i przejść granicznych.
 - Wsparcie realizacji obwodnicy Ruszowa w ciągu drogi nr 296 oraz powiązań w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.
- Odciążenie centrum Ruszowa i Czerwonej Wody od ruchu tranzytowego.
 - Realizacja lokalnych połączeń komunikacyjnych, w szczególności drogi do Parowej, połączenia między Bielawą Dolną a Przewozem.
 - Realizacja głównych połączeń komunikacyjnych wewnętrznych i subregionalnych w postaci ulic i dróg zbiorczych - klasy technicznej „Z” z adaptacją istniejącego układu komunikacyjnego.
 - Realizacja lokalnych powiązań komunikacyjnych w klasie technicznej L i D, przy zachowaniu zasady kształtowania układu komunikacyjnego z zachowaniem hierarchizacji ulic oraz segregacji ruchu pieszego i kołowego. Realizacja w ciągach tych dróg ścieżek rowerowych.
 - Realizacja środków ochrony czynnej przed uciążliwościami.
- Ograniczenie uciążliwości transportu kołowego kolejowego dla terenów zamieszkania oraz obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi.

- Segregacja ruchu i wprowadzenie stref ruchu uspokojonego w użytkowanych przez pieszych i rowerzystów centrach miejscowości oraz w obszarach lokalizacji zabudowy mieszkaniowo-rekreacyjnej.
 - Opracowanie programu pozyskania miejsc parkingowych skorelowanych z planami miejscowymi dla obszarów wielofunkcyjnych użytkowanych publicznie.
 - Wsparcie przewozów regionalnych i turystycznych.
 - Modernizacja i rozbudowa międzynarodowego węzła komunikacyjnego w Węglińcu; powiązanie z lokalną infrastrukturą komunikacyjną i transportową (w tym z Pieńskiem i Czerwoną Wodą).
 - Wsparcie modernizacji istniejącej infrastruktury kolejowej.
7. Rozwój infrastruktury technicznej i obsługi komunalnej z dostosowaniem do standardów UE.
- Zwiększenie niezawodności zasilania obszaru w energię.
 - Zachowanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ponad lokalnych linii elektro-energetycznych 110 i 220 kV (włączonych w międzynarodowy system UCPTE) z możliwością ich modernizacji i przebudowy wraz ze strefą ochronną oraz ograniczonego użytkowania
 - Zapewnienie awaryjnego zasilania w podstawowe media infrastruktury technicznej, zwłaszcza wodę na wypadek sytuacji specjalnych.
 - Sporządzenie założeń do planu i planu zaopatrzenia miasta i gminy w energię, z uwzględnieniem jej odnawialnych i proekologicznych źródeł i technologii spalania oraz promocja oszczędności energii, w tym modernizacja istniejących kotłowni
 - Docelowe zapewnienie dla terenów przeznaczonych pod inwestycje oraz terenów zagospodarowanych pełnego zaopatrzenia w podstawowe sieci i urządzenie infrastruktury technicznej dostosowane do standardów europejskich.
 - Zachowanie zasilania obszaru gminy i miasta z GPZ w Pieńsku i Czerwonej Wodzie
 - Sukcesywna modernizacja sieci elektroenergetycznej SN i stacji trafo z dostosowaniem do europejskich norm.
 - Sukcesywna rozbudowa kablowych abonenckich sieci telekomunikacyjnych oraz urządzeń central telefonicznych, telefonii komórkowej i radiotelefonii oraz sieci multimedialnych.
 - Utrzymanie istniejącego gazociągu wysokiego ciśnienie Dn 500 o znaczeniu międzynarodowym.
 - Współpraca międzygminna i transgraniczna w zakresie zaopatrzenia w gaz.
 - Opracowanie programu gazyfikacji miasta i gminy z uwzględnieniem współdziałania z gminą Iłowa oraz możliwości zaopatrzenia w gaz sieciowy

i butlowy. Sugerowana lokalizacja stacji redukcyjno-pomiarowej - w rejonie Jeleniowa.

- Zapewnienie sukcesywnego zaspokajania potrzeb w zakresie obsługi komunalnej, szczególnie utrzymania czystości w mieście i gminie oraz bieżącego utrzymania sieci i urządzeń komunalnych. Bieżąca współpraca z zarządcami pozostałych sieci urządzeń z uwzględnieniem powiązań transgranicznych.
 - Realizacja gospodarki wodno-ściekowej, w tym zachowanie istniejących i realizacja w miarę potrzeb ujęć wody, sieci wodociągowych i kanalizacyjnych oraz sposobów utylizacji ścieków sanitarnych, technologicznych i deszczowych dla celów komunalnych i działalności gospodarczej w oparciu o program wododagowania i kanalizowania gminy (powiązany z programem ochrony zlewni rzeki Kwisy i Bobru), przy uwzględnieniu modernizacji i rozbudowy sieci w obrębie miasta oraz stosownych przepisów prawa wodnego i ochrony środowiska.
 - Utrzymanie istniejących i sukcesywna rozbudowa obiektów cmentarzy z ewentualną rozbudową poza zatwierdzony decyzyjnie obszar na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i stosownych ekspertyz geologiczno-inżynierskich.
 - Likwidacja zbiorników do gromadzenia nieczystości typu szambo sukcesywnie wraz z realizacją przyłączy kanalizacyjnych lub lokalnych urządzeń utylizacji ścieków (oczyszczalni przydomowych).
 - Współpraca na poziomie subregionalnym lub powiatowym w kwestii unieszkodliwiania odpadów stałych -z wykorzystaniem recyklingu odpadów i segregacji odpadów u źródeł ich powstania.

8. Ochrona środowiska przyrodniczego.

- Zachowanie ciągłości systemu przyrodniczego, jego powiązań z otoczeniem w relacjach trans-granicznych i regionalnych (w szczególności obszary wyróżnione na liście NATURA 2000 oraz ostoje przyrody wyznaczone w programie CORINE).
 - Ochrona bioróżnorodności najcenniejszych obszarów i zachowanie form ochrony prawnej rezerwatu „Torfowisko pod Węglińcem” wraz z otuliną oraz objęcie ochroną rezerwatową kompleksu stawów pomiędzy Starym Węglińcem a Parową. Wspieranie działań mających na celu sporządzanie dla rezerwatów planów ochrony.
 - Ochrona w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego stanowisk rzadkich i ginących gatunków fauny i flory.
 - Objęcie ochroną prawną przez gminę obszarów cennych przyrodniczo - postulowane użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz sporządzenie dla nich planów miejscowych.
 - Wspieranie ochrony krajobrazu terenów wód otwartych oraz terenów przyległych, a także kompleksów leśnych lasów ochronnych jako obszaru chronionego krajobrazu.
- Ochrona udokumentowanych złóż surowców mineralnych.

- Sporządzenie i realizacja planów zagospodarowania przestrzennego terenów górniczych, zwłaszcza kopalni chronionych, uwzględniająca leśny lub rekreacyjno-leśny kierunek rekultywacji.
 - Rekultywacja terenów powyrobiskowych oraz zdegradowanych w wyniku działalności przemysłowej w kierunku leśno-rekreacyjnym oraz wielofunkcyjnym..
 - Ochrona w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenów udokumentowanych złóż surowców przed trwałym zainwestowaniem.
- Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych przed zanieczyszczeniami.
 - Ustalenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ochrony wód podziemnych i ograniczenie inwestycji wpływających szkodliwie na stan wód podziemnych oraz ochrona lokalnych cieków przed zanieczyszczeniem.
 - Wzmocnienie odporności środowiska przyrodniczego na imisję zanieczyszczeń, ograniczenie emisji zanieczyszczeń.
 - Opracowanie i wdrożenie programu ochrony środowiska w mieście na podstawie stałej obserwacji stanu elementów środowiska przyrodniczego i zdrowotności mieszkańców. Współpraca ze służbami ochrony środowiska na szczeblu powiatu i administracji rządowej oraz SANEPID-em. Tworzenie lokalnych służb reakcji na NZŚ. Wspieranie regionalnych (w tym transgranicznych) oraz powiatowych programów ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju.
 - Zwiększenie powierzchni biologicznie czynnej towarzyszącej zabudowie.
 - Przebudowa gatunkowa zieleni w terenach przewidywanych do zainwestowania na cele produkcyjno-usługowe i obsługi transportu na gatunki odporne na zanieczyszczenia oraz spełniające funkcje zieleni izolacyjnej.
 - Ochrona w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego istniejących zespołów zieleni komponowanej, w tym alei i szpalerów drzew, parków i cmentarzy , tworzenie nowych zespołów zieleni urządzonej.
 - Opracowanie i realizacja programu małej retencji wodnej i gruntowej oraz zabezpieczeń terenów zainwestowanych na wypadek powodzi i sezonowych wezbrań wód.

9. Ochrona środowiska kulturowego.

- Poszanowanie wymogów konserwatorskich w zagospodarowanie przestrzeni obiektów i terenów o cechach historycznych (w szczególności wpisanych do rejestru zabytków).
 - Sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów o cechach historycznego rozplanowania wraz ze studiami historyczno-przestrzennymi (we współpracy z Woj. Konserwatorem Zabytków).

- Uregulowanie stanu formalno-prawnego obiektów i obszarów zabytkowych (wpisanych do rejestru oraz ewidencji zabytków oraz proponowanych do objęcia ochroną).
- Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu kulturowego.
 - Zachowanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wglądów widokowych, panoram i ekspozycji historycznych wewnątrz urbanistycznych i dominant przestrzennych w krajobrazie, a zwłaszcza - z obecnych i przyszłych tras komunikacyjnych i turystycznych.
 - Ochrona we współpracy z zarządcami obiektów i terenów, miejsc pamięci narodowej, cmentarzy (w tym cmentarzy wyznaniowych), oraz miejsc związanych z postaciami historycznymi i ważnymi wydarzeniami z dziejów miasta, gminy i regionu.
 - Ochrona i konserwacja obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz stanowisk archeologicznych (uzgadnianie z Woj. Konserwatorem Zabytków wszelkich inwestycji oraz gospodarki nieruchomościami w tych obiektach i terenach).
 - Współdziałanie z Woj. Konserwatora Zabytków w zakresie zagospodarowania terenów i obiektów o cechach historycznych, znajdujących się w ewidencji Woj. Konserwatora Zabytków (opiniowanie przez WKZ wszelkich zamierzeń inwestycyjnych i podziałów nieruchomości objętych ewidencją).
 - Wspieranie działalności organizacji pozarządowych promujących gminę i miasto.

1.5 Kierunki gospodarki odpadami przyjęte w Polityce Unii Europejskiej

Podstawowe zasady polityki

Traktat Rzymski, z późniejszymi zmianami zapewnia polityce w dziedzinie ochrony środowiska miejsce wśród oficjalnych zasad polityki Wspólnoty Europejskiej i przypisuje jej trzy cele:

- zachowanie, ochronę i poprawę jakości środowiska;
- przyczynianie się do ochrony zdrowia ludzkiego;
- zapewnienie rozsądnego i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych.

Postanowiono, że poczynania Wspólnoty odnoszące się do ochrony środowiska powinny opierać się na działaniu zapobiegawczym, przyznawaniu pierwszeństwa usuwaniu podstawowych zagrożeń dla środowiska oraz uznaniu zasady, że zanieczyszczający płaci.

W każdym przypadku podstawową zasadą wszelkich działań we powinno być unikanie wytwarzania odpadów oraz zmniejszanie ich ilości i szkodliwości.

Wymagania ochrony środowiska (a tym samym również wchodzące w ich zakres gospodarowanie odpadami) powinny stanowić składową część polityki Wspólnoty w innych dziedzinach.

Pierwsza zasada strategii: zapobieganie

Zapobieganie powstawaniu odpadów jest pierwszą zasadą europejskiej strategii w dziedzinie odpadów, w tym:

- **Zapobieganie poprzez technologie**

Doskonalenie procesów wytwarzania, nie przysparzających zanieczyszczeń, podczas których powstaje niewiele odpadów lub nie ma ich wcale.

- **Zapobieganie poprzez produkty**

Produkty wprowadzane na rynek, podczas wytwarzania, użytkowania i końcowego usuwania, w możliwie najmniejszym stopniu przyczyniały się do zwiększenia ilości lub szkodliwości odpadów albo do powstania zanieczyszczeń. Kampania "czystych produktów" musi angażować wytwórców i projektantów produktów na równi z konsumentami, wytwórcami odpadów.

Druga zasada: recykling i powtórne wykorzystanie odpadów

Instytucjonalne wspieranie recyklingu odpadów i ich powtórne wykorzystanie powinno następować przez:

- prace badawczo-rozwojowe prowadzone w dziedzinie technologii powtórnego wykorzystania i recyklingu,
- optymalizację systemów zbierania i segregowania (zbieranie selektywne, segregowanie elektromechaniczne itp.),
- zmniejszanie kosztów zewnętrznych powtórnego wykorzystania i recyklingu odpadów,
- tworzenie rynków zbytu dla produktów wytwarzanych w procesie powtórnego wykorzystania i recyklingu.

W odniesieniu do poszczególnych sektorów gospodarki Wspólnota ustaliła już wiele systemów recyklingu olejów odpadowych, makulatury, opakowań po napojach i zużytych baterii.

Trzecia zasada: optymalizacja ostatecznego usuwania

Odpady, których nie można powtórnie wykorzystać, ani poddać recyklingowi z konieczności muszą być usunięte; w zasadzie oznacza to ich składowanie.

Składowanie, które w rezultacie staje się ostatecznym przeznaczeniem pozostałości z innych procesów obróbki odpadów, musi odpowiadać rygorystycznym normom w zakresie:

- wyboru lokalizacji,
- budowy obiektu,
- eksploatacji obiektu,

- wstępnej obróbki składowanych odpadów,
- rodzaju przyjmowanych odpadów,
- nadzoru po zamknięciu obiektu.

Czwarta zasada: regulacje dotyczące przewozów

W zakres rozporządzenia wchodzi następujące zagadnienia:

- przesyłanie odpadów pomiędzy państwami członkowskimi oraz transport do państw spoza Wspólnoty,
- eksport odpadów z Unii przeznaczonych do usuwania lub odzysku do krajów Afryki, Pacyfiku i Karaibów,
- import odpadów do Unii zarówno do usuwania jak i odzysku,
- tranzyt odpadów z krajów nie należących do Unii poprzez terytorium Unii zarówno w celu usunięcia, jak i odzysku w kraju nie będącym członkiem Unii.

Piąta zasada: działania naprawcze

Badania dotyczące rekultywacji miejsc, na których są porzucone składowiska objęte zostały na lata 1989 - 1992 programem STEP (Science and Technology for Environmental Protection).

W założeniach programu ACE wsparcie finansowe może być udzielone przedsięwzięciom pilotażowym w zakresie nowych technik wykrywania, oznaczania i rekultywacji terenów zanieczyszczonych. Komisja wprowadziła również możliwość partycypowania w kosztach rekultywacji opuszczonych terenów przemysłowych na obszarach o podupadającym przemyśle, czyniąc z tego jedną z wytycznych w polityce regionalnej Wspólnoty.

Wprowadzanie w życie prawa Wspólnoty

Podstawową gwarancją dobrego gospodarowania odpadami jest stosowanie się do dyrektyw Wspólnoty w tej dziedzinie.

Komisja Europejska będzie czuwała nad prawidłowym stosowaniem dyrektyw przez państwa członkowskie i oceniała czy wywiązują się one z obowiązku przygotowania planów usuwania odpadów oraz składania sprawozdań dotyczących realizowania tych planów. Należy śledzić nie tylko ustawodawstwo państw członkowskich, lecz również przestrzeganie postanowień Wspólnoty w praktyce na szczeblu krajowym. Tego rodzaju kontrola jest jedyną gwarancją prawidłowego funkcjonowania zasad Wspólnoty w interesie ochrony środowiska.

Gospodarowanie odpadami we Wspólnocie bez granic wewnętrznych

Usuwanie odpadów zoptymalizowane jest tylko przez wybranie najlepszych systemów usuwania oraz przez precyzyjne kierowanie kanałami, którymi odpady trafiają do tych systemów. Szczególną uwagę należy zwrócić na zasady rządzące przesyłaniem odpadów w obrębie Wspólnoty oraz eksportowaniem odpadów poza Wspólnotę.

Przesyłanie odpadów przed usunięciem

Usuwanie w obrębie Wspólnoty

Gospodarowanie odpadami pociąga za sobą dużą liczbę transakcji handlowych, niezależnie od tego czy odpady mają być ostatecznie usuwane, czy poddane przeróbce w celu odzyskania surowców. Uwzględniając szczególny charakter odpadów Wspólnota opracowała

już pod względem prawnym zbiór zasad mających na celu nie tylko usuwanie lub przetwarzanie odpadów w sposób zgodny z zasadami ochrony środowiska, ale także kontrolowanie ich przesyłania.

Ze względu na te uwarunkowania ekologiczne, ekonomiczne i społeczno-polityczne, potrzebny jest rozwój sieci zakładów ostatecznego usuwania odpadów, tak aby cała operacja (zbieranie, transport i usuwanie) nie powodowała nierównomiernego rozmieszczenia zakładów w obrębie jednych obszarów, pozostawiając inne zbyt słabo wyposażone.

W celu osiągnięcia takiego rozwoju określono regulacje, które zapewniłyby w miarę możliwości usuwanie odpadów w najbliższych położonych zakładach przy użyciu odpowiednich technologii gwarantujących wysoki poziom ochrony środowiska i zdrowia publicznego.

Wejście w życie takiej zasady w żadnym razie nie może prowadzić do sytuacji monopolistycznej.

"Najbliższy zakład" nie musi w każdym przypadku oznaczać "bliski". W celu osiągnięcia najlepszego rozmieszczenia zakładów, należy uwzględnić wymagania i możliwości obróbki. Na przykład, rozmieszczenie zakładów przyjmujących odpady komunalne nie może być takie samo, jak zakładów usuwania chemicznych odpadów zawierających związki chlorowcopochodne.

Odmierna sytuacja wystąpi wtedy, gdy odpady będą poddawane recyklingowi przez odbiorcę. Posiadacz odpadów musi zapłacić za ich ostateczne usunięcie. W przypadkach kiedy odpady są przeznaczone do recyklingu, posiadacz odpadów otrzymuje zapłatę od zajmującego się recyklingiem.

Powoduje to, że odpady przeznaczone do recyklingu stają się częścią produktywnego obiegu gospodarczego, a odpowiedzialnym za gospodarkę odpadami trzeba zapewnić dostęp do tych firm, które mogą prowadzić recykling w sposób najbardziej skuteczny, z uwzględnieniem wymagań rynku. W żadnych okolicznościach skuteczność ta nie może zagrażać środowisku lub zdrowiu ludzkiemu. Tym, którzy zajmują się działalnością związaną z odpadami, nie można pozwalać na odstępowanie od recyklingu odpadów, które są do tego przeznaczone. W celu zachęcenia do recyklingu odpadów, który stanowi jeden z priorytetów Wspólnoty w tej dziedzinie gospodarki, muszą działać zasady swobodnej konkurencji, przy założeniu, że przesyłanie odpadów będzie kontrolowane i realizowane na podstawie umowy pomiędzy posiadaczem odpadów a prowadzącym recykling, przy czym oba podmioty muszą być zarejestrowane i zatwierdzone.

2 Wytyczne strategiczne dotyczące ochrony środowiska wynikające z dokumentów planistycznych wyższego rzędu.

2.1 Synteza wytycznych wynikających z polityki Unii Europejskiej

2.1.1 Podstawowe założenia polityki ekologicznej

VI Program działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska na lata 2001 – 2010 podkreśla, że realizacja zrównoważonego rozwoju ma nastąpić poprzez poprawę środowiska i jakości życia obywateli UE. Komisja Europejska wśród czterech priorytetowych obszarów działań wymienia "środowisko i zdrowie". VI Ramowy program działań UE podnosi rangę ochrony gleb i powierzchni ziemi. Strategicznym celem polityki ekologicznej państwa, a także i województwa dolnośląskiego, w tym obszarze jest zapobieganie zagrożeniom zdrowia w środowisku i ograniczenie ryzyka dla zdrowia wynikającego z narażenia na szkodliwe dla zdrowia czynniki środowiskowe.

2.1.2 Priorytety części środowiskowej Funduszu Spójności (2004 - 2006)

Dokument programowy ochrony środowiska przewiduje 6 priorytetów dla Funduszu Spójności. Dla województwa dolnośląskiego istotne znaczenie mają następujące priorytety:

Priorytet 1. Budowa i unowocześnianie oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacyjnych (poprawa jakości wód powierzchniowych).

Ochrona wód jest jednym z ważniejszych wyzwań, jakie stoją zarówno przed Polską w celu realizacji zobowiązań negocjacyjnych (Dyrektywa 91/271/EWG). Przewiduje się także objęcie wsparciem projektów grupowych, obejmujących mniejsze aglomeracje szczególnie na obszarach wrażliwych środowiskowo.

Priorytet 2. Zwiększenie dostępności wody do picia i poprawa jej jakości.

Priorytet ten związany jest z zapewnieniem bezpieczeństwa i zdrowia ludności. Poprawa jakości wody dostarczanej dla ludności miast i wsi przez wodociągi komunalne i dostosowanie jej do zaostrzonych wymagań prawnych - wynika zarówno z prawa krajowego jak i standardów unijnych.

Priorytet 4. Racionalizacja gospodarki odpadami.

Plany gospodarki odpadami umożliwią zintensyfikowanie działań na rzecz gospodarki odpadami przez podmioty komunalne, które będą mogły być wspierane przez Fundusz Spójności.

Wymogi Funduszu Spójności pozwalają na finansowanie projektów przekraczających 10 mln EURO. Wobec tego wsparciem funduszu mogą być objęte projekty grupowe, polegające na tworzeniu projektów o charakterze zintegrowanym obejmującym grupę gmin oraz łączące w jednym projekcie różne zagadnienia. Inną propozycją może być rozwiązywanie problemów ekologicznych w układzie zlewni lub w granicach regionalnych czy subregionalnych (np. projekt z zakresu gospodarki odpadami obejmujący nawet całe województwo).

2.2 Synteza wytycznych wynikających z polityki ekologicznej państwa

Założenia zawarte w "Polityce Ekologicznej Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010" przyjętej uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 8 maja 2003 r. (M.P.03.33.433) przewidują realizację celów i zadań o charakterze systemowym. Dokument ten wynika z realizacji wymogów cyklicznego sporządzania tego typu opracowań co zostało zawarte w ustawie Prawo ochrony środowiska. Dokument ten jest aktualizacją i uszczegółowieniem długookresowej „II Polityki ekologicznej państwa”. Odnosi to się głównie do priorytetowych kierunków działania określonych w VI Programie działań Unii Europejskiej w dziedzinie środowiska. "Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010" nie posiada właściwego programu wykonawczego.

Częściowo adekwatne dla zdefiniowanych w powyższym dokumencie celów jest „Program wykonawczy do II Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2002 – 2010” opracowany w roku 2002 r. Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska przygotowane przez Ministerstwo Środowiska wskazują, iż cele i działania ujęte w „Polityce ekologicznej państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”, oraz ujęte w tabelach w „Programie wykonawczym do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002-2010” przedsięwzięcia inwestycyjne i pozainwestycyjne, powinny być wykorzystywane przy sporządzaniu między innymi powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska w trojaki sposób, jako:

- podstawa wyjściowa do określenia zadań;
- analogię do sformułowania regionalnych lub lokalnych wskaźników osiągniętych celów;
- inspirację do wprowadzenia tożsamyh zadań na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Komentowane dokumenty wskazują wytyczne w zakresie ochrony dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody z szczególnym uwzględnieniem:

- ochrony przyrody i krajobrazu;
- ochrony i zrównoważony rozwój lasów;

- ochrony gleb;
- ochrony zasobów kopalin i wód podziemnych;
- biotechnologii i organizmów zmodyfikowanych genetycznie.

Jednym z głównych celów przedstawionych w Polityce jest zrównoważone wykorzystanie surowców, materiałów, wody i energii w tym:

- materiałochłonność, wodochłonność, energochłonność i odpadowość gospodarki;
- wykorzystanie energii odnawialnej;
- kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią;

oraz dalsza poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego z uwzględnieniem:

- podstawowych założeń dotyczących relacji "środowisko zdrowie";
- jakości wód;
- zanieczyszczenie powietrza;
- gospodarowanie odpadami;
- chemikalia w środowisku;
- poważne awarie przemysłowe;
- oddziaływanie hałasu;
- oddziaływanie pól elektromagnetycznych.

Kolejnym celem jest przeciwdziałanie zmianom klimatu. Plan przewiduje cykliczną ocenę realizacji polityki ekologicznej z uwzględnieniem monitoringu i obiegu informacji o stanie środowiska oraz wskaźników skuteczności polityki, oceny i raporty. Polityka wstępnie szacuje również nakłady na realizację wyznaczonych celów w latach 2003 - 2006 i perspektywicznie do 2010 r.

Ustawa Prawo ochrony środowiska w swoim art. 13 stwierdza, że polityka ekologiczna państwa ma na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska. We współczesnym świecie oznacza to przede wszystkim, że polityka ta powinna być elementem równoważenia rozwoju kraju i harmonizowania z celami ochrony środowiska celów gospodarczych i społecznych. Oznacza to także, że realizacja polityki ekologicznej państwa w coraz większym stopniu powinna dokonywać się poprzez zmiany modelu produkcji i konsumpcji, zmniejszanie materiałochłonności, wodochłonności i energochłonności gospodarki oraz stosowanie najlepszych dostępnych technik i dobrych praktyk gospodarowania, a dopiero w dalszej kolejności poprzez typowo ochronne, tradycyjne działania takie jak oczyszczanie gazów odlotowych i ścieków, unieszkodliwianie odpadów itp. Na koniec oznacza to również, że aspekty ekologiczne powinny być obligatoryjnie włączane do polityk sektorowych we wszystkich dziedzinach gospodarowania, a także do strategii i programów rozwoju na szczeblu regionalnym i lokalnym.

2.2.1 Cele i zadania o charakterze systemowym

Włączenie aspektów ekologicznych do polityk sektorowych.

Wśród metod realizacji celów polityki ekologicznej państwa w ramach polityk sektorowych priorytet będzie miało stosowanie tzw. dobrych praktyk gospodarowania i systemów zarządzania środowiskowego, które pozwalają kojarzyć efekty gospodarcze z efektami

ekologicznymi. Szczegółowe wskazówki w tym względzie są zawarte w "Wytycznych dotyczących zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych", przygotowanych przez Ministerstwo Środowiska, jako załącznik do dokumentu pt. "Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002 - 2010".

Aktywizacja rynku do działań na rzecz środowiska

Zgodnie z II Polityką ekologiczną państwa jednym z podstawowych rozwiązań służących ochronie środowiska ma być wykorzystanie do tego celu mechanizmów gry rynkowej.

Dzięki aktywizacji rynku do działań na rzecz środowiska zamierza się uzyskać:

- równoprawne warunki w dostępie do ograniczonych zasobów oraz do możliwości odprowadzania zanieczyszczeń przez wszystkie podmioty gospodarcze;
- zachowanie i tworzenie miejsc pracy w dziedzinach mniej obciążających środowisko (tzw. zielone miejsca pracy);
- rozwój produkcji towarów i usług, które mniej obciążają środowisko, a przez to prowadzą do bardziej zrównoważonej konsumpcji;
- ekonomizację ochrony środowiska;
- rozwój produkcji urządzeń służących ochronie środowiska;
- rozwój potencjału doradczego służącego zrównoważonemu rozwojowi;
- wzmocnienie i poszerzenie oferty eksportowej polskich podmiotów gospodarczych zajmujących się ochroną środowiska, zwłaszcza w eksporcie na rynki krajów Europy Środkowej i Wschodniej oraz krajów rozwijających się.

Uzyskanie tych efektów wymaga podejmowania działań bezpośrednich i pośrednich, polegających na tworzeniu warunków do zmiany zachowań przez samorządy regionalne i lokalne, podmioty gospodarcze oraz gospodarstwa domowe. Jednym z istotnych działań jest wspieranie powstawania i zachowania tzw. zielonych miejsc pracy, w szczególności w: rolnictwie ekologicznym, agro i ekoturystyce, leśnictwie i ochronie przyrody, odnawialnych źródłach energii działaniach na rzecz oszczędzania zasobów (zwłaszcza energii i wody), odzysku produktów lub ich części oraz odzysku opakowań i wykorzystania odpadów jako surowców wtórnych.

Podstawą uzyskania wsparcia będzie przedstawienie przez władze samorządowe (wojewódzkie, powiatowe, gminne pojedynczo lub w stowarzyszeniu) konkretnego programu tworzenia zielonych miejsc pracy. Rząd będzie popierał partnerstwo prywatnopubliczne w działaniach na rzecz tworzenia zielonego rynku pracy.

Stymulowanie rozwoju przemysłu urządzeń ochrony środowiska, zwłaszcza urządzeń wykorzystywanych w ochronie wód i powietrza oraz zagospodarowaniu odpadów.

Wprowadzenie handlu pozwoleniami na emisję zanieczyszczeń do powietrza, zwłaszcza w zakresie CO₂, SO₂ i NO_x.

Włączenie instytucji finansowych do wspierania na zasadach rynkowych przedsięwzięć w ochronie środowiska i na rzecz rozwoju zrównoważonego.

W efekcie wymienionych działań należy się spodziewać: znacznego poszerzenia się rynku na produkty proekologiczne, wielokrotnego użytkowania, z recyklingu, surowce wtórne, wzrostu rynku pracy związanego z ochroną środowiska i ze zrównoważonym rozwojem, odmaterializowania produkcji i konsumpcji, ekonomizacji ochrony powietrza.

Partnerstwo z biznesem

Należy z jednej strony udzielać przedsiębiorstwom wszelkiej możliwej pomocy w spełnianiu zaostrzonych, ekologicznych wymagań obligatoryjnych, zaś z drugiej tworzyć sprzyjające warunki dla podejmowania przez nie działań na rzecz środowiska również o charakterze dobrowolnym. Pomoc w spełnianiu wymagań obligatoryjnych, obok dopuszczonej prawem pomocy materialnej, będzie obejmować przede wszystkim zapewnienie właściwego przepływu informacji pomiędzy instytucjami publicznymi i sferą biznesu oraz szkolenie kadr.

Działania: udzielanie przedsiębiorstwom materialnej pomocy w spełnianiu zaostrzonych wymagań ekologicznych; stworzenie stałych ciał konsultacyjnych szkolenie kadr przedsiębiorstw w zakresie problematyki ochrony środowiska; wsparcie "Ruchu czystszej produkcji" i Programu "Odpowiedzialność i troska; promocja istniejącego znaku ekologicznego oraz opracowanie kryteriów przyznawania tego znaku dla większej liczby grup wyrobów. Stworzenie instytucjonalnych warunków dla praktycznego wdrażania w Polsce rozporządzenia EMAS (przede wszystkim powołanie kompetentnej odpowiedzialnej za realizację rozporządzenia; wdrożenie systemu zbywalnych pozwoleń na emisję (w pierwszej kolejności w odniesieniu do emisji dwutlenku węgla, dwutlenku siarki i tlenków azotu), w tym przede wszystkim przygotowanie i uchwalenie ustawy w sprawie tworzenia rynków uprawnień do emisji zanieczyszczeń środowiska i zasad obrotu takimi uprawnieniami.

Kształtowanie postaw konsumentów

Przyjazne wobec środowiska działania konsumentów mogą bowiem nie tylko istotnie zmniejszyć skalę problemów ekologicznych, jakie występują w gospodarce komunalnej, transporcie czy turystyce. W ramach polityki ekologicznej państwa znacznie większy niż dotychczas nacisk zostanie położony na sterowanie popytem na dobra i usługi, które będą realizowane poprzez szereg działań.

Działania:

- wprowadzenie problematyki bezpośredniego i pośredniego oddziaływania na środowisko przez sferę konsumpcji do podstaw kształcenia we wszystkich typach szkół;
- włączenie prezentacji obejmujących oddziaływanie na środowisko zachowań konsumentów do oferty programowej środków przekazu oraz instytucji kultury i wypoczynku;

- konsekwentna realizacja obowiązków instytucji publicznych w zakresie udostępniania informacji o środowisku wspieranie rynkowej konkurencyjności produktów i usług przyjaznych środowisku poprzez uaktywnienie ich marketingu, reklamy, a subsydiowanie ich cen.

2.2.2 Ograniczanie subsydiów szkodliwych dla środowiska

W ramach programu stopniowego wycofywania się z subsydiów szkodliwych dla środowiska zostaną ustalone przejrzyste zasady subwencjonowania ochrony środowiska. Wsparcie takie powinno objąć gospodarstwa domowe, w sytuacji gdy likwidacja subsydiów skutkować będzie wyższymi cenami nośników energii, spowoduje znaczny wzrost kosztów zaopatrzenia w wodę, usuwania ścieków i odpadów bytowych.

Działania:

- identyfikowanie obszarów występowania, form i zakresu różnych mechanizmów szkodliwego dla środowiska subsydiowania;
- rozwijanie systemów wsparcia publicznego w postaci preferencji kredytowo pożyczkowych i fiskalnych, umożliwiających rozwój przyjaznych dla środowiska procesów produkcyjnych, produktów.

Ekologizacja sektora finansowego

W okresie 2003 - 2006 są oraz będą uruchomione liczne i zróżnicowane działania sprzyjające wzrostowi zaangażowania komercyjnego prywatnych i publicznych instytucji finansowych na rzecz finansowania celów ekologicznych.

Zarządzanie środowiskowe

Systemy zarządzania środowiskowego tworzone zgodnie z zasadami określonymi w normach ISO 14000 i rozporządzeniu EMAS są najbardziej rozbudowane i towarzyszą im najbardziej rozwinięte procedury certyfikacji. Pewne formy certyfikacji, tj. świadectwa, funkcjonują także w ramach Ruchu Czystszej Produkcji, któremu patronuje Federacja Stowarzyszeń Naukowo Technicznych NOT.

Aby nadzieje wiązane z zarządzaniem środowiskowym mogły się urzeczywistnić, konieczne jest pilne podjęcie działań w trzech podstawowych kierunkach:

- skutecznego promowania wymienionych systemów zarządzania środowiskowego, zwłaszcza wśród małych i średnich przedsiębiorstw, co może również wymagać udzielania tym przedsiębiorstwom, z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z zasad udzielania pomocy publicznej, ewentualnego wsparcia finansowego w tym zakresie;
- zwracania większej uwagi przez podmioty wdrażające systemy oraz przez jednostki weryfikujące i certyfikujące na spełnianie tych wymagań systemowych, które dotyczą uzyskiwania ciągłej poprawy w zakresie oddziaływania organizacji na środowisko (a nie tylko tych, które odnoszą się do zidentyfikowania istotnych problemów środowiskowych, wypracowania i

wdrożenia odpowiednich procedur postępowania oraz prowadzenia w ramach systemu wymaganej dokumentacji);

- stworzenia odpowiednich warunków prawnie instytucjonalnych dla praktycznej realizacji i stosowania w Polsce przepisów rozporządzenia EMAS, które z chwilą przystąpienia do Unii Europejskiej stały się dla naszego kraju obowiązujące.

Odpowiedzialność za skutki środowiskowe realizowanych przedsięwzięć

Odpowiedzialność za skutki środowiskowe realizowanych przedsięwzięć ujęta jest w polskim prawie ochrony środowiska w formie odpowiedzialności cywilnej i karnej.

2.2.3 Mechanizmy ekonomiczne i systemy finansowania

Mechanizmy ekonomiczne

Niezbędnym jest opracowanie systemu informatycznego pozwalającego na efektywną kontrolę funkcjonowania systemu opłat za korzystanie ze środowiska, naliczanych bezpośrednio przez podmioty gospodarcze wnoszące te opłaty. Podobnie za konieczne uznano wprowadzenie opłat produktowych i depozytów ekologicznych, dobrowolnych i obowiązkowych ubezpieczeń ekologicznych oraz rynków zbywalnych uprawnień do emisji zanieczyszczeń.

Systemy finansowania

W latach 2003-2006 w systemie instytucjonalnym finansowania ochrony środowiska powinny zostać stworzone nowe bądź zreformowane dotychczas istniejące instytucje gromadzenia i redystrybucji dochodów w związku z wprowadzeniem nowych rodzajów obciążeń ekologicznych dla podmiotów gospodarczych (np. opłaty produktowe) lub zniesieniem (zmniejszeniem) obciążeń dotychczas istniejących.

Rozdysponowanie środków finansowych ze źródeł publicznych powinno zostać poddane przejrzystym regułom zarówno w odniesieniu do ubiegających się o środki przedsiębiorstw, jak i samorządów oraz gospodarstw domowych. Podstawę tego powinien stanowić odpowiedni system informacji o sposobach i warunkach udostępniania takiej pomocy publicznej.

Wzmocnienie instytucjonalne

Aby podołać zwiększonym obowiązkom, musi nastąpić wzmocnienie kadrowe i kompetencyjne istniejących struktur, a także musi być rozważona możliwość i celowość tworzenia nowych instytucji.

Do działań zaliczono:

- wzmocnienie etatowe komórek ochrony środowiska i gospodarki wodnej na szczeblu centralnym, regionalnym (zlewniowym), wojewódzkim, powiatowym i gminnym;
- wzmocnienie etatowe służb inspekcji ochrony środowiska na szczeblu centralnym i wojewódzkim;
- utworzenie nowych komórek lub powierzenie już istniejącym strukturom nowych zadań związanych ze specyficznymi programami unijnymi lub międzynarodowymi.

2.2.4 Udział społeczeństwa - edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego

Polityka ekologiczna przewiduje dalsze rozszerzanie współpracy instytucji publicznych z pozarządowymi organizacjami ekologicznymi, a także konsekwentna realizacja ustalonych prawem obowiązków instytucji publicznych w zakresie umożliwiania obywatelom i organizacjom społecznym udziału w procedurach oceny oddziaływania na środowisko zarówno konkretnych przedsięwzięć, jak i zamierzeń o charakterze strategii, planów i programów.

Do koniecznych działań zaliczono:

- utworzenie w urzędach administracji publicznej systemu udostępniania informacji o środowisku;
- opracowanie i wdrożenie, w oparciu o publiczne rejestry, interaktywnych baz danych o środowisku w postaci elektronicznej, dostępnych za pośrednictwem Internetu (do 2005 r.);
- zapewnienie bieżącego udziału przedstawicieli pozarządowych organizacji ekologicznych w radach nadzorczych funduszy ekologicznych, ciałach doradczych i opiniodawczych, komitetach nadzorujących finansowanie projektów ekologicznych z funduszy publicznych itp. (praca ciągła);
- wsparcie wybranych projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe;
- realizacja przewidzianych prawem obowiązków w zakresie zapewniania społecznego udziału w procedurach oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć, planów i programów (praca ciągła);
- zwiększenie udziału problematyki ekologicznej w podstawach programowych kształcenia we wszystkich typach szkół oraz rozwój szkoleń obejmujących zagadnienia środowiskowe organizowanych przez pracodawców, instytucje publiczne i organizacje społeczne (praca ciągła);
- powołanie i zapewnienie funkcjonowania stałych ciał konsultacyjnych zajmujących się problematyką ekologiczną.

2.2.5 Współpraca międzynarodowa

Wiodącym motywem współpracy międzynarodowej będzie dostosowanie polskiego prawa, struktur organizacyjnych, procedur administracyjnych i gospodarki do wymogów Unii Europejskiej.

Priorytetowo należy traktować współpracę dwustronną w dziedzinie ochrony środowiska z tymi państwami, które są lub mogą w najbliższym czasie stać się naszymi strategicznymi partnerami ew. współpracy gospodarczej.

Do priorytetowych zadań zaliczono aktywizację współpracy dwustronnej z państwami sąsiednimi w kontekście wspólnej realizacji zobowiązań wobec Unii Europejskiej.

2.2.6 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalne użytkowanie zasobów przyrody

W polityce ekologicznej przyjęto następujące założenia.

Zgodnie z założeniami VI Programu działań Wspólnoty Europejskiej w dziedzinie ochrony środowiska realizacja zrównoważonego rozwoju ma nastąpić poprzez poprawę środowiska i jakości życia obywateli UE. Poprawa środowiska ma nastąpić między innymi wskutek działań takich, jak:

- znaczny wzrost lesistości w Polsce zakłada się wzrost lesistości z 28,5% (2001 r.) do 30% (do roku 2020), a w dalszej perspektywie nawet do 32-33%;
- utworzenie europejskiej sieci ekologicznej NATURA 2000 obejmującej dotychczas ok. 15% powierzchni państw członkowskich Unii Europejskiej;
- ochrona terenów wodnoblotnych;
- poprawa stanu czystości wód powierzchniowych (płynących, stojących i morskich);
- ochrona wód podziemnych (monitoring wód podziemnych).

2.2.6.1 Ochrona przyrody i krajobrazu

Cele średniookresowe do 2011 r.

Najważniejszymi celami w zakresie ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej w perspektywie 2011 r. są:

- renaturalizacja i poprawa stanu najcenniejszych zniszczonych ekosystemów i siedlisk, szczególnie leśnych i wodno błotnych;
- restytucja wybranych gatunków (w uzasadnionych przypadkach);
- rozszerzenie i usprawnienie ochrony in situ i ex situ gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem oraz starych;
- rozwój prac badawczych i inwentaryzacyjnych w zakresie oceny stanu i rozpoznawania zagrożeń różnorodności biologicznej;
- utrzymanie urozmaiconego krajobrazu rolniczego z gospodarstwami średniej wielkości oraz zwiększenie wsparcia i rozwój form rolnictwa stosujących metody produkcji nienaruszające równowagi przyrodniczej, przede wszystkim rolnictwa ekologicznego i zintegrowanego;
- zapewnienie ochrony i racjonalnego gospodarowania różnorodnością biologiczną na całym terytorium kraju;
- podniesienie poziomu świadomości ekologicznej społeczeństwa;

- zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na terenach przyrodniczo cennych, jako narzędzia ochrony i zrównoważonego wykorzystania zasobów biologicznych, z uwzględnieniem Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej;
- zapewnienie skutecznego przeciwdziałania wprowadzaniu gatunków, które mogą zagrażać integralności naturalnych ekosystemów i siedlisk lub stanowić zagrożenie gatunków rodzimych.

Zadania na lata 2003 - 2006

Do priorytetowych, najpilniejszych zadań na rzecz realizacji wyżej wymienionych celów, niezbędnych do wykonania w latach 2003 - 2006 zaliczono:

- utworzenie w Polsce Europejskiej Sieci Obszarów Chronionych NATURA 2000;
- wdrożenie skutecznych narzędzi planistycznych dla ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej;
- skoordynowanie międzyresortowych działań na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych w skali kraju;
- wprowadzenie monitoringu różnorodności biologicznej oraz wdrożenie kryteriów i wskaźników do kontroli skuteczności realizacji w tym zakresie polityki ekologicznej państwa;
- pełne wdrożenie przepisów prawnych regulujących bezpieczeństwo biologiczne kraju oraz zapewnienie środków na wykonywanie prawa i kontrolowanie zagrożeń związanych z wykorzystaniem biotechnologii;
- wdrożenie instrumentów służących ekologizacji gospodarki rolnej, w tym programów rolnośrodowiskowych.

2.2.6.2 Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Wzbogacanie i racjonalne użytkowanie zasobów leśnych wymaga między innymi wzrostu lesistości z obecnego poziomu 28,5% (2001 r.) do ok. 30% powierzchni Polski w 2020 r. i ok. 33% w perspektywie 2050 r., a także zapewnienia trwałości i wielofunkcyjności lasów, kompleksowej ochrony ekosystemów leśnych oraz wprowadzania bezpiecznych technologii prac w lesie.

Cele średniookresowe do 2011 r.

Do podstawowych celów w zakresie ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów do 2010 r. należą:

- dalsze zwiększanie lesistości kraju;
- rozszerzenie zasięgu renaturalizacji obszarów leśnych;

- wdrożenie zasad ochrony i powiększania różnorodności biologicznej w lasach na poziomie genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym;
- zapewnienie ochrony leśnych zasobów genowych;
- wdrożenie zasad ochrony i zagospodarowania zbiorowisk leśnych o charakterze naturalnym lub półnaturalnym;
- zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego lub odtworzenie śródleśnych zbiorników i cieków wodnych;
- utrzymanie wielofunkcyjności lasów;
- poprawa zdrowotności i odporności drzewostanów;
- zwiększenie ilości i powierzchni zadrzewień na terenach rolniczych;
- dostosowanie lasów i leśnictwa, w większym niż dotychczas zakresie, do wypełniania zróżnicowanych funkcji nie tylko przyrodniczych;
- ulepszenie rozwiązań techniczno-finansowych zapewniających trwałość ekosystemów leśnych;
- ochrona gleb leśnych, a szczególnie substancji organicznej gleby;
- wdrażanie programów mających na celu podnoszenie świadomości społeczeństwa.

Zadania na lata 2003 - 2006

Do priorytetowych zadań na rzecz realizacji wzmiankowanych celów, niezbędne do wykonania w latach 2003 - 2006 zaliczono:

- przygotowanie podstaw do rozszerzenia zakresu zalesień poprzez weryfikację klasyfikacji gruntów, uporządkowanie ewidencji gruntów pod kątem pełnego uwzględnienia gruntów zalesionych i zadrzewionych oraz ujęcie granicy polnoleśnej w planach zagospodarowania przestrzennego (2003 - 2004);
- aktualizacja "Krajowego programu zwiększania lesistości" (2003);
- wzmocnienie potencjału prowadzonego przez Lasy Państwowe "Centrum Informacyjnego Lasów Państwowych" oraz "Ośrodka Kultury Leśnej", zwłaszcza w odniesieniu do tych ich zadań, które dotyczą edukacji ekologicznej i komunikacji społecznej (2004 - 2006);
- zalesienie ok. 80 tys. ha gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego (2003 - 2006);
- kontynuowanie programu przebudowy drzewostanów zmienionych lub silnie uszkodzonych przez zanieczyszczenia powietrza (2003 - 2006).

2.2.6.3 Ochrona gleb

Realizowane w ramach polityki ekologicznej państwa działania w zakresie ochrony gleb obejmują:

- ochronę zasobów gleb użytkowanych przyrodniczo przed ich wyłączeniem z tego użytkowania;

- ochronę gleb przed erozją, dewastacją fizyczną i zanieczyszczeniem chemicznym;
- rekultywację gleb zdegradowanych.
- wprowadzenie jako alternatywnej działalności dla rolników posiadających grunty rolne o niskiej klasie bonitacji eksploatacji kopalni pospolitych (gliny, ropy, piaski, żwiry) na podstawie decyzji administracyjnych.

Cele średniookresowe do 2011 r.

Do najważniejszych celów polityki ekologicznej państwa w dziedzinie ochrony gleb do roku 2010 należą:

- podniesienie poziomu wiedzy użytkowników gleb i gruntów w zakresie możliwości eksploatacji gleb;
- doskonalenie struktur organizacyjnych zajmujących się problematyką ochrony i racjonalnego użytkowania gleb;
- wprowadzanie w rolnictwie sposobu produkcji zgodnego z ustawą o rolnictwie ekologicznym;
- objęcie monitoringiem gleb rejestracji zmian fizycznych, chemicznych i biologicznych wynikających z rodzaju i intensywności eksploatacji oraz oddziaływania różnych negatywnych czynników (erozja, inwestycje, przemysł, emisje, odpady, ścieki i in.);
- przygotowanie podstaw oraz doprowadzenie do powstania uregulowań prawnych ustalających zasady i procedury ograniczające nadmierną eksploatację;
- identyfikacja zagrożeń i rozszerzenie prac na rzecz rekultywacji terenów zdegradowanych, w tym terenów poprzemysłowych;
- maksymalne zagospodarowanie terenów poprzemysłowych poprzez opracowanie i wdrożenie mechanizmów sprzyjających ponownemu włączeniu tych terenów do obiegu gospodarczego.

Zadania na lata 2003 - 2006

Dla realizacji określonych wyżej celów konieczne jest wykonanie w latach 2003-2006 poniższych, priorytetowych zadań szczegółowych polegających na następujących działaniach:

Działania:

- ocena wartości naturalnego potencjału produkcyjnego gleb i ustalenie możliwości użytkowania gleb zgodnie z zasadami trwałego i zrównoważonego rozwoju (praca ciągła);
- wprowadzenie do przepisów wykonawczych do ustawy o ochronie roślin procedur oceny ryzyka przy stosowaniu pestycydów (2003 r.);

- wprowadzenie na terenach chronionych produkcji rolnej, zgodnej z prawem o rolnictwie ekologicznym;
- opracowanie polskiego dokumentu referencyjnego dotyczącego najlepszych dostępnych technik (BAT) w zakresie rekultywacji starych składowisk (2004 r.);
- przygotowanie wytycznych dotyczących zasad gospodarowania na glebach skażonych rtęcią i kadmem (wraz z ich wyłączeniem z rolniczego i ogrodniczego wykorzystania) (2005 r.);
- przeprowadzenie kontroli realizacji programu rekultywacji terenów po byłych bazach wojsk rosyjskich;
- ocena stopnia realizacji programu likwidacji mogiłników;
- opracowanie i realizacja powiatowych programów rekultywacji i zalesiania zdegradowanych gleb na obszarach użytkowanych rolniczo, wraz z ewentualną, niezbędną nowelizacją przepisów prawnych (2004 r.);
- opracowanie i wdrożenie systemu przywracania walorów użytkowych terenom przemysłowym (2005 r.);
- kompleksowa rekultywacja starych składowisk;
- ocena realizacji programu monitoringu gleb i jego weryfikacja ukierunkowana na rejestrowanie zmian powodowanych przez różnorodne użytkowanie gleb, w tym przez nadmierną ich eksploatację (2005 r.).

2.2.6.4 Ochrona zasobów kopalni i wód podziemnych

Cele średniookresowe do 2011 r.

Cele w dziedzinie ochrony zasobów kopalni i wód podziemnych do 2010 r. obejmują następujące podstawowe kierunki działania:

- poszukiwanie efektywnych ekologicznie i ekonomicznie substytutów kopalni oraz zmniejszanie wskaźników zużycia surowców mineralnych na jednostkę produkcji i jednostkę PKB;
- zwiększenie efektywności wykorzystania rozpoznanych i eksploatowanych złóż;
- zwiększenie skuteczności ochrony zasobów kopalni leczniczych i wód podziemnych, przed ich ilościową i jakościową degradacją na skutek nadmiernej eksploatacji oraz przenikania do warstw wodonośnych zanieczyszczeń z powierzchni ziemi;
- ograniczanie naruszeń środowiska towarzyszących eksploatacji kopalni i pracom geologicznym;
- sporządzenie inwentaryzacji studni głębinowych nie eksploatowanych wraz z ich likwidacją przez właściciela gruntu, na którym są zlokalizowane w aspekcie ochrony wód przeznaczonych do gospodarczego wykorzystania.

Zadania na lata 2003 - 2006

Dla realizacji określonych wyżej celów konieczne jest wykonanie w latach 2003-2006 następujących zadań:

- rozszerzenie prac badawczych i badawczo- rozwojowych oraz działań promocyjnych i regulacyjnych wspierających poszukiwanie i stosowanie substytutów kopalin spełniających kryteria efektywności ekologicznej i ekonomicznej (praca ciągła, 2003 - 2006);
- kontynuowanie działań w zakresie ograniczania i eliminowania wód podziemnych do celów innych niż zaopatrzenie ludności w wodę do picia (praca ciągła, 2003 - 2006);
- monitorowanie stanu ilościowego i jakościowego głównych zbiorników wód podziemnych oraz dokumentowanie tych zbiorników dla potrzeb ich ochrony przed negatywnymi skutkami aktualnej i przyszłej działalności gospodarczej (praca ciągła, 2003 - 2006);
- wspieranie rozwoju poszukiwania kopalin użytecznych poprzez stymulowanie koncentracji prac poszukiwawczych na kluczowych surowcach i najbardziej perspektywicznych obszarach kraju, usprawnianie dostępu do informacji geologicznej oraz aktywną promocję organizowanych przetargów, a także realizacja prac w zakresie poszukiwania, rozpoznawania i dokumentowania złóż w priorytetowych obszarach zgodnie z przyznanymi koncesjami (praca ciągła, 2003 - 2006).

2.2.6.5 Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią

Cele średniookresowe do 2011 r.

Dla osiągnięcia długofalowego celu w zakresie gospodarowania zasobami wód, jakim jest osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód tak pod względem jakościowym, jak i ilościowym, konieczne są:

- kontynuacja podjętych działań w zakresie racjonalizacji zużycia wody, które sprawiły, że od 1990 r. pobór wody w gospodarce narodowej zmniejszył się o 30%, szczególnie poprzez wdrażanie najlepszych dostępnych technik (BAT) tak w przemyśle, jak i w gospodarstwach domowych;
- eliminowanie wykorzystania wód podziemnych na cele przemysłowe, przede wszystkim przez stosowanie odpowiednich instrumentów ekonomicznych;
- kontynuacja rozpoczętych w ubiegłych latach inwestycji w zakresie budowy zbiorników retencyjnych, w tym większe zaangażowanie budżetu państwa w finansowanie tych inwestycji, co wpłynie na szybsze osiągnięcie zakładanych efektów;
- efektywna ochrona przed powodzią.

Zadania na lata 2003 - 2006 r.

Osiągnięcie powyższych celów wymaga zrealizowania w latach 2003 - 2006 szeregu priorytetowych zadań, w tym:

- opracowanie i wprowadzenie w życie wszystkich przepisów wykonawczych do ustawy Prawo wodne i ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i odprowadzaniu ścieków (2003 r.);

- zorganizowanie Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej i zreorganizowanie regionalnych zarządów (2004 r.);
- sporządzenie i wdrożenie nowej klasyfikacji użytkowych wód powierzchniowych, zgodnej z wymaganiami Unii Europejskiej (2003 r.); dokończenie lub poważne zaawansowanie budowy czterech dużych zbiorników retencyjnych: Wióry, Świnina Poręba, Wielowieś Klasztorna i Racibórz (sukcesywnie);
- modernizacja 34 dużych stacji uzdatniania wody pobieranej z rzek (sukcesywnie);
- modernizacja i rozbudowa obiektów ochrony przeciwpowodziowej w dorzeczu Odry (sukcesywnie).

2.2.7 Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

2.2.7.1 Jakość wód

Cele średniookresowe do 2011 r.

Długofalowym celem polityki ekologicznej Polski w zakresie gospodarki wodnej jest osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód tak pod względem jakościowym, jak i ilościowym. Wody powierzchniowe powinny pozostawać w stanie ukształtowanym przez przyrodę i jednocześnie, na wyznaczonych odcinkach lub akwenach, być przydatne do:

- wykorzystania w zbiorowym zaopatrzeniu w wodę do picia,
- celów kąpielowych,
- bytowania ryb łososiowatych lub przynajmniej karpowatych,
- spełniając także odpowiednie wymagania na obszarach chronionych.

Ten długofalowy cel nie jest możliwy do osiągnięcia do 2010 r. powinien on być osiągnięty do 2015 r., tak jak to przewiduje dla wszystkich krajów Unii Europejskiej dyrektywa 2000/60/WE (tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna).

Również do 2015 r. powinniśmy zapewnić co najmniej 75% poziom usuwania biogenów w dorzeczach Odry i Wisły.

Będzie to wymagać przewidzianej wspomnianą ustawą modernizacji, rozbudowy i budowy oczyszczalni ścieków, w tym:

- modernizacji, rozbudowy i budowy do 2010 r. komunalnych oczyszczalni ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów w aglomeracjach o liczbie równoważnych mieszkańców (RLM) ≥ 15.000 ;
- modernizacji, rozbudowy i budowy do 2015 r. komunalnych oczyszczalni ścieków w aglomeracjach o liczbie równoważnych mieszkańców (RLM) ≥ 2.000 (częściowo cel ten będzie zrealizowany do 2010 r.)

Wskazane wyżej cele długofalowe dotyczące jakości wód określają również cele i zadania w tym zakresie na lata 2003 - 2011. Należą do nich:

- ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych: miejskich, przemysłowych i wiejskich;

- zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł przestrzennych (rozproszonych), trafiających do wód wraz ze spływami powierzchniowymi (przede wszystkim z terenów rolnych oraz z terenów zurbanizowanych).

Budowa systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków należy do zadań własnych gmin. Ustawa Prawo wodne nakazuje, aby wszystkie aglomeracje, rozumiane jako skupiska ludności i przemysłu, zostały wyposażone w oczyszczalnie ścieków do końca 2010 r. (aglomeracje o liczbie równoważnych mieszkańców powyżej 15 000) lub do końca 2015 r. (aglomeracje o liczbie równoważnych mieszkańców od 2 000 do 15 000), zobowiązując jednocześnie Rząd do opracowania programu realizacji tego obowiązku oraz przedstawiania sprawozdań z tej realizacji. W stosunku do oczyszczalni dla aglomeracji powyżej 15 000 RLM postawiono wymóg podwyższonego usuwania biogenów, tak aby w 2015 r. można było osiągnąć ich zakładaną redukcję o 75% w stosunku do zawartości w ściekach dopływających. Standardy oczyszczania ścieków z tych obiektów obejmują w związku z tym zanieczyszczenia organiczne, zawiesiny i substancje biogenne (azot i fosfor).

W przypadku źródeł przestrzennych główne problemy w zakresie zanieczyszczenia wód mogą być w przyszłości związane z możliwą intensyfikacją produkcji rolnej na obszarze całego kraju (obecnie problemy te występują przede wszystkim w odniesieniu do wód stojących na obszarach pojezierzy). Działania na rzecz ograniczenia zanieczyszczeń przestrzennych obejmują głównie właściwe stosowanie nawozów mineralnych i organicznych oraz środków ochrony roślin, ich odpowiednie magazynowanie (w tym magazynowanie gnojowicy), a także unieszkodliwianie opakowań po środkach ochrony roślin. Działania te muszą także obejmować dostosowane do wymogów ochrony wód zabiegi agrotechniczne, zgodne z odpowiednimi ustawami i polskim "Kodeksem dobrej praktyki rolniczej". Ograniczenie zanieczyszczeń obszarowych wymaga również rozwiązania problemu sanitacji wsi.

Zadania na lata 2003 - 2006

Osiągnięcie tak zdefiniowanych celów wymaga zrealizowania w latach 2003 - 2006 szeregu priorytetowych zadań:

- opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o jakości wody do picia i wody w kąpieliskach (2003),
- wdrożenie nowego systemu opłat za korzystanie ze środowiska wodnego (2003);
- przygotowanie opracowań programowych (sukcesywnie do 2006 r.) ukierunkowanych na ograniczenie ładunków zanieczyszczeń wprowadzanych do wód ze ściekami komunalnymi o 50% i ściekami przemysłowymi o 30%,
- opracowanie krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (wraz z rozbudową i modernizacją kanalizacji),
- opracowanie planów gospodarowania wodami w dorzeczach Wisły i Odry oraz systemu kontroli w tym zakresie,
- wdrożenie katastru wodnego,
- opracowanie warunków korzystania z wód regionów wodnych,
- opracowanie i wdrożenie programów działań na rzecz ograniczenia spływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych,

- wdrożenie nowego systemu taryf za usługi wodnokanalizacyjne (2003 r.);
- przebudowa systemu monitorowania jakości wody dostarczanej przez wodociągi,
- stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz emisji zanieczyszczeń do tych wód (2005 r.),
- modernizacja, rozbudowa i budowa systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków w aglomeracjach o równoważnej liczbie mieszkańców powyżej 2 000 (sukcesywnie do 2010 r.),
- modernizacja i rozbudowa podczyszczalni i oczyszczalni ścieków przemysłowych i/lub modernizacja technologii produkcji w niektórych dziedzinach wytwarzania w celu ograniczenia zrzutu substancji niebezpiecznych (sukcesywnie do 2007 r.),
- ograniczenie zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa (głównie: budowa nowoczesnych stanowisk do składowania obornika i zbiorników na gnojówkę w gospodarstwach rolnych - sukcesywnie do 2010 r.).

2.2.7.2 Zanieczyszczenie powietrza

Cele średniookresowe do 2011 r.

W perspektywie 2010 r. priorytetowymi działaniami (celami) koniecznymi do zainicjowania lub przyspieszenia ich realizacji, a następnie konsekwentnego wdrażania, w zakresie poprawy jakości powietrza i ograniczenia emisji zanieczyszczeń do powietrza, są następujące działania, ukierunkowane na realizację głównego celu, jakim jest poprawa stanu zanieczyszczenia powietrza oraz uzyskanie norm emisyjnych, wymaganych przez przepisy Unii Europejskiej:

- identyfikacja obszarów, na których stwierdza się przekroczenia dopuszczalnych poziomów stężeń zanieczyszczeń w powietrzu, a w konsekwencji opracowanie dla tych obszarów programów ochrony powietrza (programów działań naprawczych), których wdrożenie zagwarantuje trwałe obniżenie poziomów stężeń co najmniej do poziomów dopuszczalnych;
- analiza wyników pomiarów w sieci Państwowego Monitoringu Środowiska stężeń ozonu przyziemnego oraz pyłu.

Po weryfikacji wyników należy niezwłocznie opracować i wdrożyć ogólnokrajowe programy obniżenia poziomów stężeń tych substancji, przyjmując stosowny harmonogram rzeczowo-finansowy, uzupełniony oceną technicznych, organizacyjnych i finansowych możliwości realizacji zadań, uwzględniając długofalowe skutki społeczno-gospodarcze proponowanych rozwiązań;

- opracowanie i wprowadzenie do prawa spójnych z wymaganiami najlepszych dostępnych technik (BAT) dopuszczalnych norm emisji zanieczyszczeń dla instalacji uznanych za dominujące w Polsce i odpowiedzialne za jakość powietrza, oddziaływanie na zdrowie ludzi oraz zakwaszenie gleby i wody;
- opracowanie i wdrożenie mechanizmów ekonomicznych i organizacyjnych, wspomagających realizację wymagań w zakresie pułapów emisji niektórych zanieczyszczeń, w tym w szczególności systemów handlu emisjami, zasad

"wspólnych przedsięwzięć" oraz systemu preferencji w postaci np. "zielonych certyfikatów" i "zielonych podatków";

- opracowanie i wdrożenie, zgodnie z zapisami "Założeń polityki energetycznej Polski do roku 2020", zintegrowanego systemu zarządzania energią i środowiskiem, ze względu na dominujący w Polsce udział obiektów i urządzeń spalania paliw w wytwarzanych ładunkach SO₂, CO₂, pyłu oraz NO_x.

Realizacja opisanych wyżej celów rozpocznie się od fazy zbierania informacji, ich analizy, opracowania dokumentów w postaci raportów, prognoz i programów zawierających harmonogramy rzeczowo-finansowe, a także modyfikacji istniejących i opracowania nowych regulacji ustawowych i przepisów wykonawczych, po przyjęciu których opracowane programy staną się przedmiotem wdrożeń. Ta pierwsza faza powinna zostać zamknięta do końca 2005 r. Trzeba natomiast założyć, że wdrażanie wypracowanych w tej fazie rozwiązań może trwać wiele lat, a okres ten będzie zależał przede wszystkim od możliwości finansowych przedsiębiorstw oraz skutków ekonomicznych działań proekologicznych, zwłaszcza skutków w postaci wzrostu cen produkowanych dóbr, dla warunków bytowych ludzi oraz dla funkcjonowania i konkurencyjności gospodarki. Realizacja zadań w tym zakresie może w związku z tym sięgać nawet do 2020 r.

Zadania na lata 2003 - 2006

Wdrożenie jednolitego krajowego systemu bilansowania i weryfikacji ładunków zanieczyszczeń:

- opracowanie jednolitego systemu zbierania, opracowywania i gromadzenia informacji o zanieczyszczeniach powietrza w układzie administracyjnym (gmina powiat województwo kraj) oraz branżowym (duże przedsiębiorstwa sektory kraj);
- wdrożenie systemu zbierania, opracowywania i gromadzenia informacji o zanieczyszczeniach powietrza (sukcesywnie od 2003 r.);
- opracowanie i wdrożenie zasad oceny wskaźników emisji dla instalacji lub produktów (2003 r.).

Identyfikacja obszarów z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów stężeń zanieczyszczeń i przygotowanie programów działań naprawczych:

- wstępna ocena stanu jakości powietrza w Polsce i wskazówki dla modyfikacji istniejącego systemu monitoringu zanieczyszczeń powietrza;
 - wskazanie obszarów, gdzie stwierdzono przekroczenie poziomów odniesienia jakości powietrza, tj. obszarów, dla których należy opracować programy naprawcze ochrony powietrza (2003 r.);
 - opracowanie zasad sporządzania programów naprawczych ochrony powietrza;
 - opracowanie informacji o napływie zanieczyszczeń spoza granic kraju oraz o emisji z branżowych grup dużych emitorów (energetyka zawodowa) (2002 r.);
 - opracowanie programów naprawczych ochrony powietrza (2003 r.);
- wdrażanie programów naprawczych ochrony powietrza (sukcesywnie).

Weryfikacja wyników pomiarów stężeń ozonu i pyłu, wyznaczenie obszarów przekroczenia stężeń i opracowanie programów działań naprawczych:

- wstępna ocena stanu jakości powietrza w Polsce i wskazówki dla modyfikacji systemu monitoringu w zakresie pyłu i ozonu przyziemnego;

- wskazanie obszarów, gdzie stwierdzono przekroczenie poziomów odniesienia jakości powietrza w zakresie pyłu i ozonu przyziemnego (2003 r.);
- opracowanie krajowego programu poprawy jakości powietrza w zakresie pyłu i ozonu przyziemnego; sformułowanie zaleceń do wykorzystania przy lokalnych i regionalnych programach naprawczych ochrony dotyczących pyłu i ozonu przyziemnego (2003 r.).

2.2.7.3 Oddziaływanie hałasu

Cele średniookresowe do 2011 r.

Strategicznym celem w zakresie ochrony środowiska przed hałasem, do osiągnięcia w perspektywie minimum dwóch dekad, jest zmniejszenie skali narażenia mieszkańców na nadmierny, ponadnormatywny poziom hałasu, przede wszystkim mającego największy zasięg przestrzenny hałasu emitowanego przez środki transportu.

Najważniejszymi celami średniookresowymi do osiągnięcia przed 2010 r. są:

- pełna harmonizacja polskich przepisów w dziedzinie ochrony środowiska i środków transportu z odpowiednimi dyrektywami Unii Europejskiej dotyczącymi m.in. ograniczania emisji hałasu przez maszyny i urządzenia budowlane oraz przez zmechanizowany sprzęt gospodarstwa domowego;
- pełna harmonizacja polskich przepisów ochrony środowiska przed hałasem z odpowiadającymi im przepisami Unii Europejskiej, a w szczególności z uregulowaniami wprowadzanymi dyrektywą w sprawie oceny i zarządzania hałasem w środowisku;
- znormalizowanie pomiarów i oceny hałasu oraz klasyfikacji źródeł, z uwzględnieniem wymogów unijnych (wdrożenie tzw. metod referencyjnych);
- modyfikacja, rozszerzenie i utrzymywanie systemu zbierania danych na temat stanu klimatu akustycznego, zgodnego ze znowelizowanymi uregulowaniami prawnymi w kraju oraz wymaganiami Unii Europejskiej i OECD;
- opracowanie i wdrożenie systemu informowania społeczeństwa o stanie klimatu akustycznego i trendach jego zmian w oparciu o najnowsze techniki informatyczne i multimedialne;
- wyeliminowanie z produkcji środków transportu, maszyn i urządzeń, których hałaśliwość nie odpowiada standardom Unii Europejskiej, oraz stopniowe eliminowanie z użytkowania tych urządzeń;
- ograniczenie hałasu na obszarach miejskich wokół lotnisk, terenów przemysłowych oraz głównych dróg i szlaków kolejowych do poziomu równoważnego nieprzekraczającego w porze nocnej 55 dB;
- sporządzenie dla wszystkich aglomeracji powyżej 100 000 mieszkańców map akustycznych oraz, na ich podstawie, programów ograniczania hałasu na obszarach, na których poziom hałasu przekracza wartości dopuszczalne;
- uruchomienie procesów sporządzenia map akustycznych dla miast poniżej 100.000 mieszkańców oraz, na ich podstawie, sporządzania w ramach powiatowych programów ochrony środowiska programów ograniczania hałasu na obszarach, na których poziom hałasu przekracza wartości dopuszczalne;

- opracowanie i wdrożenie zestawu metod i wskaźników integrujących plany zagospodarowania przestrzennego i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska przed hałasem na bazie mapowania cyfrowego;
- wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów poświęconych ochronie przed hałasem, z wyznaczeniem stref ograniczonego użytkowania wokół lotnisk, terenów przemysłowych oraz głównych dróg i linii kolejowych wszędzie tam, gdzie przekraczany jest równoważny poziom hałasu wynoszący 55 dB w porze nocnej.

Zadania na lata 2003-2006

Związane z realizacją powyższych celów zadania na lata 2003 - 2006 określono na:

- opracowanie przykładowej, pilotowej mapy akustycznej i programu naprawczego w zakresie ochrony przed hałasem dla aglomeracji, zgodnie z wytycznymi nałożonymi ustawą Prawo ochrony środowiska (2003 r.);
- realizacja zabezpieczeń akustycznych środowiska wynikająca z działań doraźnych;
- przygotowanie i wdrożenie podstaw metodycznych dotyczących programów ochrony środowiska przed hałasem i zagadnień akustycznych w planach zagospodarowania przestrzennego (w tym obszarów ograniczonego użytkowania - 2004 r.);
- opracowanie map akustycznych i programów naprawczych w zakresie ochrony przed hałasem dla aglomeracji o liczbie mieszkańców pow. 250 tys. (2005 r.);
- opracowanie map akustycznych i programów naprawczych w zakresie ochrony przed hałasem dla obszarów położonych wzdłuż dróg, linii kolejowych oraz lotnisk;
- opracowanie wytycznych sporządzania programów operacyjnych w zakresie budowy ekranów akustycznych (2006 r.);
- wdrożenie i realizacja programu budowy ekranów akustycznych (sukcesywnie);
- pełne wdrożenie produkcji maszyn i urządzeń o zmniejszonej hałaśliwości zgodnej z dyrektywą Unii Europejskiej 2000/14/EC (2006 r.).

2.2.7.4 Oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Konieczne jest stworzenie systemu monitoringu środowiska w odniesieniu do pól elektromagnetycznych.

B. Cele średniookresowe do 2011 r.

Do 2010 r. powinny być realizowane następujące cele:

- opracowanie i wydanie przepisów wykonawczych i wytycznych, zapewniających wdrożenie ustawy Prawo ochrony środowiska w części dotyczącej ochrony

przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych oraz odpowiednich przepisów prawa budowlanego i przepisów dotyczących planowania przestrzennego;

- stworzenie odpowiednich struktur organizacyjnych zajmujących się monitorowaniem i badaniem pól elektromagnetycznych, przeszkolenie personelu i zapewnienie im środków technicznych.

C. Zadania na lata 2003-2006

- przegląd unormowań międzynarodowych i krajowych w państwach wysoko rozwiniętych, dotyczących oddziaływania pól elektromagnetycznych na środowisko i zdrowie ludzi (w celu doskonalenia polskich przepisów i praktyki ich wykonywania) (2003 r.);
- przygotowanie i wprowadzenie w życie rozporządzenia w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia badań pól elektromagnetycznych (2003 r.);
- wyłonienie laboratorium referencyjnego do pomiaru pól elektromagnetycznych w środowisku (2003 r.);
- zakup aparatury i wyposażenia dla referencyjnego laboratorium do pomiaru elektromagnetycznych w środowisku (2003 r.);
- opracowanie projektu bazy danych o polach elektromagnetycznych w środowisku i rozszerzenie zakresu państwowego monitoringu środowiska (2004 r.).

2.3 Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z polityki ekologicznej przyjętej przez samorząd województwa dolnośląskiego

Najważniejsze opracowania z zakresu kształtowania polityki regionalnej i gospodarki przestrzennej województwa – „Program Zrównoważonego Rozwoju i Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego”, „Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego” i „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego” w istotny sposób koncentrują się na zagadnieniach związanych z ochroną środowiska. Dokumenty te prezentują uzupełniające się zestaw wytycznych dla dalszych prac nad zagospodarowaniem i rozwojem województwa.

2.3.1 Uwarunkowania wynikające ze "Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego"

Cel strategiczny (misja) „Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego”

„Dolny Śląsk to region, który łączy Polskę z Europą.”

Strategia Rozwoju a Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego

W programie Ochrony Środowiska należy określić zadania wynikające z aktualnego stanu środowiska i z aktualnego poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego regionu, ale także zadania wynikające z planowanych przemian w strukturach gospodarczych i przestrzennych oraz z prognozowanych skutków środowiskowych owych przemian. Po części cele i zadania Programu Ochrony Środowiska są tożsame z celami i zadaniami Strategii Rozwoju. Oprócz ochrony najcenniejszych i już chronionych obszarów dotyczy to zwłaszcza przełamywania zasobowych i jakościowych barier środowiskowych a także zagadnień związanych z poprawą jakości życia mieszkańców regionu. Wynika z tego, że Program Ochrony Środowiska jest jedynym narzędziem formułowania sektorowych celów kierunków Strategii Rozwoju regionalnego.

Realizacja celu podstawowego (misji) „Strategii Rozwoju” będzie się koncentrować na pięciu sferach zasadniczych:

- integracja dolnośląska,
- renesans cywilizacyjny,
- społeczeństwo obywatelskie,
- innowacyjna gospodarka;
- otwarcie na świat.

2.3.2 Uwarunkowania wynikające z Programu Zrównoważonego Rozwoju i Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego

Harmonijny, zrównoważony rozwój województwa, w którym wymagania ochrony środowiska nie tylko mają istotny wpływ na przyszły charakter regionu, ale również wspierają jego rozwój gospodarczy

Cele strategiczne regionalnej Polityki Ekologicznej Województwa Dolnośląskiego:

- poprawa jakości środowiska we wszystkich jego elementach składowych, w tym szczególnie na obszarach intensywnie zagospodarowanych oraz obszarach o dużej bioróżnorodności i wysokiej wartości przyrodniczo-krajobrazowych;
- ograniczenie presji konsumpcji na środowisko.

Cele o charakterze organizacyjnym:

- doskonalenie prawnych, administracyjnych i ekonomicznych mechanizmów regulacji korzystania ze środowiska;
- doskonalenie struktur zarządzania środowiskiem (na wszystkich szczeblach, ze szczególnym uwzględnieniem podziału kompetencji w strukturze administracji samorządowej)
- programowanie zasad i systemów zarządzania środowiskowego (w przemyśle, energetyce, transporcie, rolnictwie, leśnictwie, budownictwie i gospodarce komunalnej w zagospodarowywaniu przestrzennym, turystyce i handlu).

W „Program Zrównoważonego Rozwoju i Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego” uchwalono w roku 2002 dwa horyzonty czasowe:

– perspektywa krótkookresowa – do 2004 roku

– perspektywa długookresowa – do 2015 roku

Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego (uchwalony roku 2002) konstruowany jest na lata 2001 – 2015 (z możliwością jego sukcesywnej weryfikacji). W związku z tym, „Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego” uwzględnia przede wszystkim cele krótkookresowe (zaległości realizacyjne) oraz cele średniookresowe. Cele długookresowe są uwzględnione tylko w ujęciu ogólnym (kierunkowym) a ich osiągnięcie zostanie sprecyzowane w następnej edycji „Programu Ochrony Województwa Dolnośląskiego”.

2.3.2.1 Cele i kierunki działań realizacji regionalnej polityki ekologicznej w sferze racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych

Harmonijny, zrównoważony rozwój województwa, w którym wymagania ochrony środowiska mają nie tylko istotny wpływ na przyszły charakter regionu, ale również wspierają jego rozwój gospodarczy.

Ogólne cele Polityki Ekologicznej Województwa Dolnośląskiego w sferze racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych:

- ***optymalizacja zużycia wody w przemyśle i rolnictwie***
- ***zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji***
- ***zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych***
- ***wzbogacenie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych***

Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości oraz wodochłonności i energochłonności produkcji ma zasadnicze znaczenie dla pełnego zrealizowania celów polityki ekologicznej kształtowanej w oparciu o ideę rozwoju trwałego i zrównoważonego poprzez optymalizację relacji człowiek-środowisko.

Racjonalizacja użytkowania wody

Cel ekologiczny wynikający z ustaleń zawartych w II Polityce Ekologicznej Państwa:

W perspektywie do roku 2010 zmniejszyć wodochłonność produkcji przemysłowej o 50% w porównaniu z rokiem 1990 (wg wskaźników jednostkowych odniesionych do PKB i wartość sprzedanej).

Kierunki działań:

- zmniejszanie zapotrzebowania na wodę w przemyśle i rolnictwie
- ograniczanie ładunków zanieczyszczeń odprowadzanych do środowiska
- ograniczanie marnotrawstwa wody
- zaniechanie nieuzasadnionego wykorzystywania wód podziemnych (zwłaszcza
- wgłębnych) przez przemysł.

Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji

Cele ekologiczne wynikające z ustaleń zawartych w II Polityce Ekologicznej Państwa:

Ograniczenie do roku 2010 materiałochłonności produkcji o 50% w stosunku do roku 1990 (sukcesywnie, w poszczególnych rodzajach działalności aż do uzyskania przynajmniej średnich wielkości jak w państwach OECD; w odniesieniu do jednostki produkcji, wartości produkcji lub PKB)

Wycofanie z produkcji i użytkowania, bądź ograniczenie użytkowania substancji i materiałów niebezpiecznych (reglamentowanych przez dyrektywy UE i przepisy prawa międzynarodowego) (dotyczy substancji zawierających metale ciężkie, trwałe zanieczyszczenia organiczne oraz substancje niszczące warstwę ozonową)

Kierunki działań

- radykalne ograniczenie marnotrawstwa zasobów naturalnych
- likwidacja zanieczyszczeń, uciążliwości i zagrożeń u źródła
- zwiększenie recyklingu i odzysku materiałowego

Podstawowe instrumenty wykonawcze i stymulatory przemian:

- wielostronne stymulowanie, wspieranie, koordynowanie i egzekwowanie procesów produkcyjnych przyjaznych dla środowiska.
- ustanowienie i wspieranie regionalnego centrum informacji i doradztwa w zakresie technologii małoodpadowych.
- wprowadzenie wskaźników materiałochłonności i odpadowości produkcji jako metodycznej podstawy do: dokonywania ocen programów, strategii sektorowych, porozumień między organami władzy a przedsiębiorcami, monitoringu środowiska i statystyki publicznej;
- upowszechnienie stosowania ocen cyklu życia produktu z równoczesnym wprowadzeniem ustawowego obowiązku takich ocen dla grup produktów o wysokiej materiałochłonności i odpadowości oraz produktów zawierających substancje niebezpieczne dla środowiska;
- rozwój czystszych technologii (BAT), rozwój metod recyklingu oraz unieszkodliwiania i zagospodarowywania odpadów oraz rozwój zintegrowanego zarządzania ochrona środowiska i bezpieczeństwa w zakładach.

Zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych

Cele ekologiczne wynikające z ustaleń zawartych w II Polityce Ekologicznej Państwa w zakresie zmniejszania energochłonności ograniczenie do roku 2010 zużycia energii (na jednostkę PKB) o 25% w stosunku do roku 2000 i o 50% w stosunku do roku 1990

Kierunki działań

- restrukturyzacja gospodarki w kierunku ograniczania produkcji energochłonnej;
- modernizacja procesów wytwórczych we wszystkich sektorach;
- podniesienie sprawności procesów wytwarzania energii;
- racjonalizacja zużycia i oszczędzania energii przez społeczeństwo;
- minimalizacja strat energii w systemach przesyłowych oraz obiektach;
- mieszkalnych, usługowych i przemysłowych;
- finansowe stymulowanie i wspieranie przedsięwzięć w zakresie zmniejszania energochłonności.

Wzbogacenie i racjonalna eksploatacja zasobów leśnych

Lasy spełniają wielorakie funkcje produkcyjne i społeczne ale przede wszystkim mają bardzo istotne znaczenie ekologiczne w odniesieniu do hydrosfery, atmosfery i pedosfery. Stanowią one zasadniczy czynnik równowagi ekologicznej i bezpieczeństwa ekologicznego będąc głównym gwarantem różnorodności ekosystemowej, gatunkowej i genetycznej.

Cele ekologiczne wynikające z ustaleń zawartych w II Polityce Ekologicznej Państwa wzrost lesistości do 30% w roku 2020 i do 33% w roku 2050 zapewnienie trwałości i wielofunkcyjności lasów

Kierunki działań:

- opracowanie i wzmożona realizacja regionalnego planu zwiększenia lesistości;
- kształtowanie struktury gatunkowej i wiekowej drzewostanów zgodnie z naturalnymi predyspozycjami lokalnych biotopów;
- restrukturyzacja gospodarstw leśnych w kierunku ich wielofunkcyjności;
- intensyfikacja ochrony prewencyjnej dla zachowania (lub odtworzenia) będących w stanie zbliżonym do naturalnego ekosystemów leśnych oraz śródleśnych zbiorników wodnych, cieków, bagien, trzęsawisk, torfowisk, wrzosowisk, wydm i wszelkich użytków ekologicznych;
- użytkowanie zasobów leśnych w sposób zgodny z zasadami ochrony przyrody, bioróżnorodności i krajobrazu

2.3.2.2 Cele i kierunki działań regionalnej polityki ekologicznej w sferze jakości środowiska

Cele Polityki Ekologicznej Województwa Dolnośląskiego w sferze jakości środowiska zostały określone w odniesieniu do:

- **jakości powietrza i zmian klimatu;**
- **stosunków wodnych i jakości wód;**
- **hałasu i wibracji;**
- **gospodarowania odpadami;**
- **gleb;**
- **surowców mineralnych;**
- **zasobów przyrodniczych i krajobrazowych;**
- **nadzwyczajnych zagrożeń środowiska;**

- **edukacja ekologiczna;**
- **komunikacja społeczna;**
- **monitoring.**

2.3.2.2.1 Strategia długoterminowa do roku 2015

2.3.2.2.1.1 Powietrze atmosferyczne

Generalny cel strategiczny do roku 2015.

Poprawa jakości powietrza atmosferycznego

Strategia realizacji celów długoterminowych.

P.1. Dalsze ograniczanie emisji z zakładów przemysłowych

P.1.1. Zmniejszenie liczby zakładów przemysłowych emitujących nadmierną ilość zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego.

P.1.1.1. Kontrola źródeł zanieczyszczeń.

P.1.1.2. Poprawa sprawności obecnie funkcjonujących urządzeń redukujących zanieczyszczenia, w tym modernizacja i hermetyzacja procesów technologicznych.

P.1.1.3. Zmniejszanie materiałochłonności energochłonności produkcji.

P.1.1.4. Wprowadzanie nowoczesnych technik spalania paliw.

P.1.1.5. Wzrost wykorzystania w procesach produkcji surowców bardziej przyjaznych dla środowiska.

P.1.1.6. Realizacja programu ograniczania emisji metali ciężkich i trwałych zanieczyszczeń organicznych.

P.1.1.7. Wspomaganie zakładów wprowadzających systemy zarządzania środowiskiem (ISO, EMAS) Podmioty gospodarcze.

P.1.2. Wdrożenie systemu przyznawania zintegrowanych pozwoleń zgodnie z dyrektywą IPPC.

P.1.2.1. Realizacja pilotażowego projektu w wybranych zakładach przemysłowych w zakresie wprowadzania systemu zintegrowanych pozwoleń na korzystanie ze środowiska.

P.2. Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza pochodzącego ze źródeł niskiej emisji

P.2.1. Stopniowa likwidacja źródeł niskiej emisji.

P.2.1.1. Stopniowe podłączanie do sieci ciepłowniczej kotłowni węglowych i indywidualnych palenisk domowych.

P.2.1.2. Zmniejszenie strat ciepła na sieciach przesyłowych.

P.2.1.3. Wsparcie finansowe dla mieszkańców zmieniających ogrzewanie węglowe na bardziej ekologiczne i realizujących.

projekty z zakresu termomodernizacji budynków.

P.2.1.4. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.

P.2.1.5. Dalsze opomiarowanie zużycia ciepła.

P.2.1.6. Wzrost poziomu gazyfikacji.

P.2.1.7. Rozwój małych układów do skojarzonego wytwarzania energii elektrycznej ciepłej zasilanych gazem ziemnym.

P.2.2. Sukcesywny wzrost wykorzystania alternatywnych źródeł energii.

P.2.2.1. Wsparcie finansowe prac naukowo-badawczych w dziedzinie pozyskiwania energii ze źródeł alternatywnych, w tym energii geotermalnej oraz odzysku energii z odpadów i biomasy.

P.2.2.2. Modernizacja i budowa małych elektrowni wodnych.

P.2.2.3. Wspieranie budowy elektrowni wiatrowych.

P.3. Zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza pochodzącego ze źródeł komunikacyjnych

P.3.1. Poprawa systemu dróg w województwie.

P.3.1.1. Stopniowe wyprowadzanie ruchu tranzytowego z obszarów zamieszkałych (obwodnice, obejścia obwodnicowe).

P.3.1.2. Stopniowa likwidacja tzw. wąskich gardeł.

P.3.1.3. Przygotowanie realizacji tras mostowych.

P.3.1.4. Poprawa stanu technicznego dróg.

P.3.1.5. Stopniowa realizacja systemu tras pieszych i rowerowych.

P.3.2. Wzrost wykorzystania alternatywnych względem pojazdów samochodowych środków komunikacji.

P.3.2.1. Tworzenie warunków dla uprzywilejowania transportu publicznego, w tym również kolei.

P.3.2.2. Rozwój transportu wodnego.

P.3.2.3. Przygotowanie i wdrożenie programu edukacyjnego w zakresie proekologicznych form transportu.

P.3.3. Poprawa płynności ruchu.

P.3.3.1. Wprowadzanie zintegrowanego systemu organizacji ruchu komunikacyjnego.

P.3.3.2. Wydzielenie stref ograniczonego ruchu w centralnych częściach miast.

P.3.4. Poprawa stanu technicznego pojazdów.

P.3.4.1. Prowadzenie kontroli stanu technicznego pojazdów samochodowych.

P.3.4.2. Promowanie pojazdów i paliw przyjaznych dla środowiska.

P.4. Wzmocnienie współpracy międzynarodowej w zakresie minimalizowania zanieczyszczeń transgranicznych.

P.4.1. Dalszy rozwój współpracy międzynarodowej w zakresie ograniczenia zanieczyszczeń transgranicznych.

P.4.1.1. Modernizacja istniejącego systemu monitoringu transgranicznych zanieczyszczeń powietrza.

P.4.1.2. Intensyfikacja wymiany doświadczeń w zakresie zanieczyszczeń transgranicznych.

2.3.2.2.1.2 Hałas i wibracje

Generalny cel strategiczny do roku 2015.

Zmniejszenie uciążliwości hałasu

Strategia realizacji celów długoterminowych.

H.1. Zmniejszenie uciążliwości hałasu komunikacyjnego.

H.1.1. Zmniejszenie uciążliwości hałasu pochodzącego z ruchu drogowego.

H.1.1.1. Opracowanie map akustycznych dla miast o uciążliwym poziomie hałasu i wibracji.

H.1.1.2. Opracowanie i stopniowe wdrażanie zasad organizacji ruchu w większych miastach województwa, z uwzględnieniem uciążliwości hałasu.

H.1.1.3. Stopniowe wyprowadzanie ruchu tranzytowego poza obszary zamieszkane, w tym budowa obwodnic w pierwszej kolejności dla największych miast.

H.1.1.4. Budowa zabezpieczeń akustycznych ciągów komunikacyjnych przebiegających w pobliżu zabudowy mieszkaniowej.

H.1.1.5. Poprawa stanu technicznego pojazdów.

H.1.2. Zmniejszenie uciążliwości hałasu pochodzącego z komunikacji lotniczej i kolejowej.

H.1.2.1. Monitoring wpływu na środowisko lotniska we Wrocławiu.

H.1.2.2. Wydzielenie stref wyłączonych spod zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie lotniska.

H.1.2.3. Ocena uciążliwości związanych z transportem kolejowym i realizacja działań naprawczych.

H.2.1. Stopniowe ograniczanie uciążliwości hałasu przemysłowego.

H.2.1.1. Kontrola przestrzegania zasad właściwej lokalizacji nowych zakładów.

H.2.1.2. Lokalizacja nowych osiedli mieszkaniowych z dala od uciążliwych źródeł hałasu.

H.2.1.3. Modernizacja lub wymiana urządzeń będących źródłem uciążliwości.

H.2.1.4. Zapewnienie odpowiedniej izolacji zakładów przemysłowych.

H.2. Zmniejszenie uciążliwości hałasu przemysłowego.

H.2.1. Stopniowe ograniczanie uciążliwości hałasu przemysłowego.

H.2.1.1. Kontrola przestrzegania zasad właściwej lokalizacji nowych zakładów.

H.2.1.2. Lokalizacja nowych osiedli mieszkaniowych z dala od uciążliwych źródeł hałasu.

H.2.1.3. Modernizacja lub wymiana urządzeń będących źródłem uciążliwości.

H.2.1.4. Zapewnienie odpowiedniej izolacji zakładów przemysłowych.

2.3.2.2.1.3 Wody powierzchniowe i podziemne

Generalny cel strategiczny do roku 2015.

Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych i podziemnych i ich ochrona.

Strategia realizacji celów długoterminowych.

W.1. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej (w szczególności na terenach wiejskich).

W.1.1. Redukcja ilości ścieków nieczyszczonych.

W.1.1.1. Wsparcie związków gmin dla wspólnego prowadzenia gospodarki ściekami.

W.1.1.2. Opracowanie i stopniowe wprowadzanie kompleksowych programów gospodarki wodno-ściekowej.

W.1.1.3. Stopniowe podłączanie terenów nie skanalizowanych do istniejących oczyszczalni ścieków w celu ich pełnego wykorzystania.

W.1.1.4. Dalszy rozwój systemów kanalizacyjnych i w pełni kontrolowanych oczyszczalni ścieków.

W.2. Zmniejszenie zużycia wody.

W.2.1. Minimalizowanie poboru wody.

W.2.1.1. Kontynuacja programu z zakresu dyspozycyjnych zasobów wodnych i ich jakości.

W.2.1.2. Aktualizacja pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód.

W.2.1.3. Wprowadzanie wodoszczędnych technologii w zakładach przemysłowych.

W.2.1.4. Promowanie wprowadzania zamkniętych obiegów wody w przemyśle.

W.2.1.5. Wymiana i renowacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej (zmniejszenie awaryjności).

W.2.1.6. Montowanie wodomierzy w gospodarstwach indywidualnych.

W.2.1.7. Podnoszenie świadomości ekologicznej w zakresie oszczędzania wody.

W.3. Ograniczenie zanieczyszczenia spowodowanego niekontrolowanymi spływami powierzchniowymi.

W.3.1. Ograniczenie ilości zanieczyszczeń obszarowych.

W.3.1.1. Opracowanie i realizacja programu szkoleń dla rolników.

W.3.1.2. Stosowanie kodeksu dobrych praktyk rolniczych.

W.3.1.3. Promowanie i wyróżnianie gospodarstw rolnych mających największe osiągnięcia w zakresie wdrażania kodeksu dobrych praktyk rolniczych.

W.3.1.4. Wyznaczenie i kontrola stref buforowych dla wód powierzchniowych.

W.3.1.5. Stopniowe ograniczanie rolniczego użytkowania gruntów położonych w bezpośrednim sąsiedztwie cieków wodnych.

W.4. Podniesienie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.

W.4.1. Poprawa działań w dziedzinie ochrony przeciwpowodziowej.

W.4.1.1. Sukcesywna realizacja programu w zakresie ochrony przeciwpowodziowej.

W.5. Zwiększenie małej retencji

W.5.1. Odbudowa, modernizacja i rozwój systemów małej retencji.

W.5.1.1. Dalsza realizacja programów małej retencji opracowanych dla byłych województw.

W.5.1.2. Odbudowa zdegradowanych obiektów małej retencji.

W.5.1.3. Opracowanie i wdrożenie programu zwiększenia retencji naturalnej.

W.6. Rozwój współpracy regionalnej na wodach granicznych.

W.6.1. Kontynuowanie współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony wód.

W.6.1.1. Ocena wpływu zanieczyszczeń transgranicznych na jakość wód powierzchniowych.

W.6.1.2. Realizacja założeń wynikających z uzgodnień Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem.

W.6.1.3. Realizacja założeń wynikających z uzgodnień Polsko–Czeskich Wspólnych Grup Roboczych na wodach granicznych.

W.7. Ochrona zasobów wód podziemnych.

W.7.1. Ochrona zbiorników i ujęć wód podziemnych.

W.7.1.1. Przygotowanie dokumentacji hydrogeologicznej dla wszystkich GZWP, stanowiącej podstawę dla ustanowienia stref ochronnych.

W.7.2. Ograniczenie poboru wód podziemnych.

W.7.2.1. Aktualizacja pozwoleń wodno– prawnych na pobór wód podziemnych.

W.7.2.2. Egzekwowanie hierarchizacji poborów wód w zależności od sposobu użytkowania.

W.7.2.3. Ograniczenie poboru wód podziemnych na cele przemysłowe.

2.3.2.2.1.4 Gospodarka odpadami

Generalny cel strategiczny do roku 2015.

Ograniczenie negatywnego oddziaływania odpadów na środowisko

Strategia realizacji celów długoterminowych.

O.1. Uporządkowanie gospodarki odpadami przemysłowymi.

O.1.1. Zmniejszenie ilości produkowanych odpadów przemysłowych.

O.1.1.1. Opracowanie i realizacja kompleksowego programu gospodarki odpadami przemysłowymi.

O.1.1.2. Weryfikacja wydanych zezwoleń na wytwarzanie odpadów.

O.1.1.3. Promowanie wdrażania technologii mało– i bezodpadowych.

O.1.1.4. Usprawnienie kontroli poprawności rejestracji odpadów.

O.1.2. Wzrost gospodarczego wykorzystania odpadów przemysłowych.

O.1.2.1. Wsparcie dla tworzenia zakładów recyklingu.

O.1.2.2. Promowanie segregacji odpadów na poziomie wytwórcy.

O.1.2.3. Promowanie metod gospodarczego wykorzystania odpadów.

O.1.3. Ograniczenie zagrożenia stwarzanego przez odpady niebezpieczne.

O.1.3.1. Opracowanie i wdrażanie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi na poziomie województwa.

O.1.3.2. Modernizacja istniejących i realizacja nowoczesnych systemów utylizacji odpadów niebezpiecznych.

O.1.3.3. Wprowadzenie specjalnych zabezpieczeń na składowiskach odpadów przemysłowych w celu umożliwienia składowania odpadów niebezpiecznych.

O.1.3.4. Likwidacja wszystkich istniejących mogilników.

O.2. Uporządkowanie gospodarki odpadami komunalnymi.

O.2.1. Minimalizowanie ilości odpadów komunalnych.

O.2.1.1. Opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu gospodarki odpadami komunalnymi.

O.2.1.2. Opracowanie i realizacja programów ochrony środowiska przed odpadami dla związków gmin lub powiatów.

O.2.1.3. Prowadzenie edukacji w zakresie minimalizowania ilości wytwarzanych odpadów komunalnych.

O.2.2. Zmniejszenie uciążliwości spowodowanych przez niewłaściwe składowanie odpadów.

O.2.2.1. Opracowanie i realizacja programu zagospodarowania osadów ściekowych.

O.2.2.2. Budowa nowych i modernizacja istniejących składowisk zgodnie z dyrektywami UE.

O.2.2.3. Zamknięcie lub działania naprawcze i rekultywacja składowisk nie spełniających wymagań ochrony środowiska.

O.2.2.4. Prowadzenie regularnego monitoringu i kontroli składowisk.

O.2.3. Wprowadzenie systemów selektywnej zbiórki i powtórnego wykorzystania odpadów.

O.2.3.1. Prowadzenie edukacji w zakresie właściwej gospodarki odpadami.

O.2.3.2. Promocja i wspieranie systemów segregacji odpadów komunalnych.

O.2.3.3. Kreowanie rynku zbytu dla surowców wtórnych.

O.2.3.4. Wspomaganie budowy regionalnych obiektów przeróbki odpadów.

O.2.3.5. Wydzielenie odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych.

O.2.4. Sukcesywne likwidowanie istniejących i zapobieganie powstawaniu nowych dzikich wysypisk.

O.2.4.1. Stworzenie systemu odbioru i składowania odpadów.

O.2.4.2. Likwidowanie dzikich wysypisk.

O.2.5.1. Inwentaryzacja ilości produkowanych odpadów niebezpiecznych w województwie.

O.2.5. Właściwe gospodarowanie odpadami niebezpiecznymi w strumieniu odpadów komunalnych.

O.2.5.2. Wprowadzenie nowoczesnych technologii segregacji i unieszkodliwienia odpadów niebezpiecznych.

O.2.5.3. Opracowanie programu zbiórki i utylizacji przeterminowanych leków.

2.3.2.2.1.5 Gleby

Generalny cel strategiczny do roku 2015.

Podniesienie jakości gleb

Strategia realizacji celów długoterminowych.

G.1. Ograniczenie procesu degradacji gleb.

G.1.1. Zmniejszenie degradacji związanej z działalnością rolniczą.

G.1.1.1. Upowszechnienie zasad dobrej praktyki rolniczej.

G.1.1.2. Optymalizacja zużycia nawozów i środków ochrony roślin.

G.1.1.3. Utrzymanie właściwych stosunków wodnych.

G.1.1.4. Promowanie rolnictwa ekologicznego.

G.1.2. Ograniczenie zanieczyszczenia metalami ciężkimi.

G.1.2.1. Inwentaryzacja stopnia zanieczyszczenia gleby w sąsiedztwie zakładów przemysłowych i składowisk odpadów.

G.1.2.2. Modernizacja zakładów pod kątem ochrony gleb.

G.1.3. Zmniejszenie degradacji wynikającej z zakwaszenia gleb.

G.1.3.1. Kontynuacja kontroli stopnia zakwaszenia gleb.

G.1.3.2. Stosowanie zabiegów agrotechnicznych mających na celu zmniejszenie zakwaszenia gleb.

G.2. Rekultywacja gleb zdegradowanych.

G.2.1. Stopniowa rekultywacja gleb zdegradowanych w wyniku działalności przemysłowej.

G.2.1.1. Inwentaryzacja stopnia degradacji gleb w województwie.

G.2.1.2. Opracowanie i wdrożenie programu rekultywacji gleb.

G.2.2. Rekultywacja gleb zdegradowanych na terenach zajmowanych przez wojska Federacji Rosyjskiej, ze szczególnym uwzględnieniem lotniska w Krzywej.

G.2.2.1. Powstrzymanie rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń.

G.2.2.2. Usunięcie zanieczyszczeń .

2.3.2.2.1.6 Surowce mineralne

Generalny cel strategiczny do roku 2015.

Ochrona zasobów złóż poprzez ich racjonalne wykorzystywanie

Strategia realizacji celów długoterminowych.

S.1. Minimalizacja presji wywieranej na środowisko w procesie wykorzystania surowców mineralnych

S.1.1. Ograniczenie sytuacji konfliktowych powstających na styku przemysłu wydobywczego.

S.1.1.1. Stworzenie mapy obszarów konfliktowych.

S.1.1.2. Ustalenie możliwości wykorzystania złóż surowców mineralnych pod kątem konfliktowości z ochroną środowiska.

S.1.2. Racjonalizacja wykorzystania zasobów mineralnych.

S.1.2.1. Zbilansowanie potrzeb surowcowych.

S.1.2.2. Aktualizacja dokumentacji złóż.

S.1.2.3. Zmniejszenie wydobycia surowców mineralnych poprzez gospodarcze wykorzystanie ich substytutów.

S.1.2.4. Kontrola przestrzegania wymogu uzyskania koncesji na rozpoznanie i wydobywanie kopalin.

S.1.3. Racjonalne wykorzystanie wód mineralnych, leczniczych i termalnych.

S.1.3.1. Inwentaryzacja miejsc występowania wód leczniczych, mineralnych i termalnych.

S.1.3.2. Promowanie wykorzystania wód na cele lecznicze i ochrona ich zasobów.

S.1.3.3. Wspieranie wykorzystania wód geotermalnych np. na cele grzewcze.

S.1.4. Dalsza rekultywacja terenów odegra dowanych w wyniku działalności wydobywczej.

S.1.4.1. Opracowanie programu rekultywacji z określeniem zadań priorytetowych.

S.1.4.2. Prowadzenie działań rekultywacyjnych, w tym zagospodarowanie wyrobisk i likwidacja szkód górniczych.

S.2. Zabezpieczenie złóż perspektywicznych i prognostycznych

S.2.1. Ochrona zasobów perspektywicznych i prognostycznych.

S.2.1.1. Opracowanie bilansu zasobów perspektywicznych i prognostycznych.

S.2.1.2. Uwzględnienie zasobów perspektywicznych i prognostycznych w planach zagospodarowania przestrzennego.

2.3.2.2.1.7 Walory przyrodnicze i krajobrazowe

Generalny cel strategiczny do roku 2015

Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej

Strategia realizacji celów długoterminowych

PK.1. Określenie zasobów przyrodniczych w województwie

PK.1.1. Dokładne rozeznanie walorów przyrodniczych województwa.

PK.1.1.1. Przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej gmin.

PK.1.1.2. Wprowadzenie systemu ciągłego aktualizowania informacji o zasobach przyrodniczych w województwie.

PK.2. Objęcie ochroną obszarów o wysokich walorach przyrodniczych

PK.2.1. Rozbudowa systemu obszarów chronionych.

PK.2.1.1. Inwentaryzacja zasobów przyrodniczych na potrzeby systemu Natura 2000.

PK.2.1.2. Utworzenie nowych rezerwatów przyrody wraz z wykupem lub rekompensatą za ekologiczne użytkowanie terenu.

PK.2.1.3. Powiększenie istniejących i utworzenie nowych Parków Krajobrazowych (Doliny Odry I i II, Gór Kaczawskich, Doliny Kwisy).

PK.2.1.4. Wykonanie planów ochrony dla części parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody

PK.2.1.5. Wyznaczenie nowych form ochrony indywidualnej, w tym obszarów ochrony krajobrazu.

PK.2.1.6. Tworzenie transgranicznych obszarów chronionych.

PK.2.2. Właściwe ukierunkowanie ruchu turystycznego na obszarach chronionych.

PK.2.2.1. Opracowanie programu odpowiedniego udostępniania obszarów chronionych na potrzeby turystyki.

PK.2.2.2. Aktywizacja turystyczna parków krajobrazowych.

PK.2.2.3. Utrzymanie i odnawianie istniejących szlaków turystycznych oraz tworzenie nowych.

PK.3. Podniesienie różnorodności biologicznej i krajobrazowej

PK.3.1. Ograniczenie procesu fragmentacji środowiska, zachowanie i odnowa korytarzy ekologicznych.

PK.3.1.1. Opracowanie mapy istniejących i potencjalnych korytarzy.

PK.3.1.2. Odtwarzanie zniszczonych korytarzy ekologicznych.

PK.3.1.3. Utrzymanie i poprawa funkcjonowania korytarza ekologicznego wzdłuż rzek: Widawy, Odry, Oławy, Bystrzycy i in.

PK.3.1.4. Wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień.

PK.3.1.5. Renaturalizacja i poprawa stanu zniszczonych ekosystemów siedlisk przyrodniczych.

PK.3.2. Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt.

PK.3.2.1. Ochrona zasobów przyrodniczych in-situ i ex-situ.

PK.3.2.2. Monitoring i ograniczanie rozprzestrzeniania obcych gatunków flory i fauny.

PK.4. Powiększenie zasobów leśnych i zapewnienie ich kompleksowej ochrony

PK.4.1. Zwiększanie lesistości i poprawa gospodarki leśnej (zwłaszcza w lasach prywatnych).

PK.4.1.1. Opracowanie i realizacja programu zwiększenia lesistości województwa.

PK.4.1.2. Opracowanie nowych granic rolno-leśnych.

PK.4.1.3. Prowadzenie nasadzeń, głównie na terenach podgórskich i terenach po uprawach rolnych.

PK.4.1.4. Prowadzenie szkoleń nt. prawidłowych zasad gospodarki leśnej dla właścicieli prywatnych.

PK.4.1.5. Zwiększenie pozaprodukcyjnej roli lasu.

PK.5. Rozwój terenów zieleni w miastach i na terenach wiejskich

PK.5.1. Zwiększenie obszaru terenów zieleni.

PK.5.1.1. Połączenie systemu obszarów zieleni miast z systemem ciągnącym się poza granicami miasta, tworzenie zielonych pierścieni wokół miast.

PK.5.1.2. Odtworzenie istniejących i tworzenie nowych parków na terenach zabudowanych.

PK.5.1.3. Zapobieganie degradacji wiejskich parków.

PK.5.1.4. Ochrona cennych podmiejskich terenów przyrodniczych przed degradacją.

PK.5.1.5. Opracowanie przewodnika dobrych praktyk rozwoju terenów zieleni.

2.3.2.2.1.8 Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Generalny cel strategiczny do roku 2015

Ograniczenie wystąpień nadzwyczajnych zagrożeń środowiska

Strategia realizacji celów długoterminowych

NZŚ.1. Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego związanego z działalnością produkcyjną przedsiębiorców

NZŚ.1.1. Doskonalenie procedur przeciwdziałania i likwidacji zagrożeń związanych z działalnością produkcyjną przedsiębiorców.

NZŚ.1.1.1. Bieżąca aktualizacja listy potencjalnych sprawców noś.

NZŚ.1.1.2. Egzekwowanie od wszystkich podmiotów będących potencjalnymi sprawcami nżś posiadania – wg brzmienia art. 105b ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska – instrukcji na wypadek awaryjnego noś.

NZŚ.1.1.3. Określenie systemu okresowej kontroli instalacji mogących spowodować noś.

NZŚ.1.1.4. Sporządzenie Planów Operacyjno–Ratowniczych dla jednostek administracyjnych, na terenie których znajdują się instalacje mogące spowodować NZŚ wg art.105a ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska.

NZŚ.1.2. Posiadanie raportów bezpieczeństwa dla wszystkich instalacji mogących spowodować noś.

NZŚ.1.2.1. Systematyczna weryfikacja „Planów Operacyjno–Ratowniczych” wg art. 105b ust. 1 ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska, raportów bezpieczeństwa.

NZŚ.2. Zapewnienie bezpieczeństwa przewozu drogowego i kolejowego materiałów niebezpiecznych

NZŚ.2.1. Ograniczenie nzś związanych z transportem drogowym i kolejowym materiałów niebezpiecznych.

NZŚ.2.1.1. Wyznaczenie tras optymalnych dla przewozu substancji niebezpiecznych.

NZŚ.2.1.2. Wyeliminowanie transportu substancji niebezpiecznych przez obszar miast i w rejonach cennych przyrodniczo.

NZŚ.2.1.3. Zwiększenie kontroli drogowej przewozu materiałów niebezpiecznych.

2.3.2.2.1.9 Edukacja ekologiczna

Generalny cel strategiczny do roku 2015.

Podniesienie świadomości ekologicznej w społeczeństwie

Strategia realizacji celów długoterminowych.

E.1. Rozwój edukacji ekologicznej

E.1.1. Stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu edukacji ekologicznej.

E.1.1.1. Dokonanie przeglądu działań edukacyjnych prowadzonych w województwie.

E.1.1.2. Rozwój różnorodnych form edukacji ekologicznej w oparciu o instytucje zajmujące się edukacją.

E.1.1. Stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu edukacji ekologicznej.

E.1.1.1. Dokonanie przeglądu działań edukacyjnych prowadzonych w województwie.

E.1.1.2. Rozwój różnorodnych form edukacji ekologicznej w oparciu o instytucje zajmujące się edukacją.

2.3.2.2.1.10 Komunikacja społeczna

Generalny cel strategiczny do roku 2015.

Otwarta i dwustronna komunikacja pomiędzy wszystkimi stronami zaangażowanymi w ochronę środowiska

Strategia realizacji celów długoterminowych.

K.1. Rozwój komunikacji społecznej

K.1.1. Wypracowanie mechanizmów komunikowania się i współpracy ze społeczeństwem.

K.1.1.1. Realizacja ustawy o dostępie do informacji o środowisku i jego ochronie oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

K.1.1.2. Wzrost wykorzystania mediów, takich jak prasa, telewizja, Internet.

K.1.1.3. Wprowadzenie systemu „krótkich informacji” – wydawanie ulotek i broszur informacyjnych.

K.1.1.4. Zwiększenie ilości informacji w publikacjach.

K.1.1.5. Stworzenie systemu „łatwego dostępu” do informacji.

K.1.1.6. Włączenie organizacji pozarządowych i społeczności lokalnych w procesy decyzyjne i systemy zarządzania.

2.3.2.2.1.11 Monitoring

Generalny cel strategiczny do roku 2015.

Uzyskanie pełnej informacji o stanie środowiska

Strategia realizacji celów długoterminowych.

M.1. Dalszy rozwój monitoringu wszystkich elementów środowiska zgodnie z wymogami prawa polskiego i przepisami Unii Europejskiej

M.1.1. Dalszy rozwój monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych.

M.1.1.1. Modernizacja i realizacja monitoringu wód podziemnych i powierzchniowych oraz systemu oceny ich jakości zgodnego z dyrektywami UE (w tym kontrola transgranicznego przemieszczania zanieczyszczeń).

M.1.1.2. Rozwój monitoringu wód podziemnych i mineralnych w zakresie:

a) monitoringu jakości wód podziemnych o istotnym znaczeniu dla województwa

b) monitoringu jakości wód podziemnych, narażonych na bezpośrednie oddziaływanie zanieczyszczeń przemysłowych i komunalnych

M.1.1.3. Monitoring jakości wód w zbiornikach zaporowych.

M.1.1.4. Monitoring osłony ujęć wodnych.

M.1.1.5. Rozwój monitoringu źródeł zanieczyszczeń wód (istotnych w skali województwa).

M.1.2. Dalszy rozwój i optymalizacja monitoringu powietrza.

M.1.5.1. Sukcesywne tworzenie i wdrażanie systemu monitoringu przyrodniczego gatunków i ekosystemów.

M.1.6.1. Rozszerzenie ewidencji produkcji i przetwarzania oraz wykorzystania odpadów.

M.1.6.2. Rozwój ewidencji zakładów wykorzystujących i unieszkodliwiających odpady.

M.1.6.3. Rozbudowa bazy danych odpadów niebezpiecznych.

M.1.6.4. Monitoring miejsc składowania odpadów.

M.1.7. Rozwój monitoringu osadów rzecznych.

M.1.7.1. Rozszerzenie badań osadów rzecznych w sieci wojewódzkiej.

M.1.8. Utworzenie zintegrowanej bazy danych o stanie środowiska.

M.1.8.1. Ocena stopnia zaawansowania prac nad opracowaniem zintegrowanej bazy danych o środowisku w województwie.

M.1.8.2. Opracowanie i realizacja planu budowy zintegrowanej bazy danych o środowisku w województwie.

2.4 Powiatowe priorytety programu ochrony środowiska

Wizja rozwoju powiatu w zakresie ochrony środowiska

Powiat Zgorzelecki stanie się subregionem charakteryzującym się wysoką jakością wszystkich składników środowiska naturalnego. Czyste środowisko będzie także wynikiem działań prowadzonych na szczeblu regionalnym i państwowym, często inspirowanych i promowanych przez władze powiatowe.

Odpowiednie wykorzystanie walorów środowiska naturalnego sprawi, iż powiat zgorzelecki stanie się obszarem o rozwiniętych funkcjach turystyczno-wypoczynkowych. Rozwojowi funkcji turystyczno-rekreacyjnej sprzyjać będzie rozwinięta sieć ogólnodostępnych obiektów noclegowych oraz placówek i urządzeń towarzyszących (baseny, korty tenisowe, punkty informacji turystycznej, system ścieżek rowerowych, różnorodne punkty gastronomiczne, punkty widokowe, szlaki śródleśne, gospodarstwa agroturystyczne, wypożyczalnie sprzętu turystyczno-rekreacyjnego itp.).

Dzięki aktywnej lokalnej polityce gospodarczej władz gminnych i powiatowych na terenie powiatu Zgorzeleckiego pojawią się nowe ośrodki wyraźnej koncentracji przemysłu i usług.

Rolnictwo w gospodarce Powiatu Zgorzeleckiego pełnić będzie ważną, lecz uzupełniającą rolę. Nastąpi jego istotna restrukturyzacja polegająca na wzroście udziału działalności średnio i wysoko wyspecjalizowanej (rolnictwo intensywne) kosztem udziału tradycyjnych form upraw. Rozwój rolnictwa stymulować będzie istnienie licznych podmiotów gospodarczych zajmujących się skupem, magazynowaniem i przetwórstwem płodów rolnych.

Atrakcyjny - w swej różnorodności - będzie rynek pracy. Nowe miejsca pracy powstaną dzięki: rozwojowi sektora usług (w tym całorocznej turystyki i rekreacji), lokalnej polityce gospodarczej gmin, pozyskaniu inwestorów strategicznych, działalności instytucji rozwoju lokalnego (subregionalnego), budowie autostrady, działalności funduszu (funduszy)

gwarancyjnego, organizacji stref intensywnego rozwoju gospodarczego itp. Wykorzystane zostaną przy tym znaczące walory położenia powiatu takie jak niewielka odległość do ważnych centrów gospodarczych oraz sąsiedztwo z granicą Polsko-Czeską i Polsko-Niemiecką.

Przestrzennej i funkcjonalnej integracji (wewnętrznej i zewnętrznej) powiatu, wynikającej ze zróżnicowanego potencjału społeczno- gospodarczego, sprzyjać będzie nowoczesna sieć dróg publicznych, „przyjazna” środowisku i ludności organizacja ruchu drogowego oraz nowoczesny system telekomunikacji.

2.4.1 Zadania strategiczne

Opracowanie powiatowego programu ochrony środowiska".

Edukacja ekologiczna mieszkańców powiatu:

- a) rozwój działalności Powiatowego Centrum Edukacji Ekologicznej,
- b) organizowanie oraz wspieranie działań służących podnoszeniu poziomu edukacji ekologicznej mieszkańców powiatu.

Opracowanie i wdrożenie wspólnie z samorządami gminnymi „Planu gospodarki odpadami dla powiatu zgorzeleckiego".

Wsparcie realizacji proekologicznych zadań gmin powiatu zgorzeleckiego:

- a) wsparcie budowy wysypiska odpadów komunalnych obsługującego teren powiatu,
- b) wsparcie likwidacji zjawiska dzikich wysypisk,
- c) wsparcie gazyfikacji powiatu zgorzeleckiego,
- d) wsparcie tworzenia zintegrowanych proekologicznych systemów ciepłych,
- e) wsparcie uporządkowania gospodarki ściekowej w zlewni rzeki Czerwona Woda, j) wspieranie realizacji programu „Czysta Nysa ”.

Lobbing na rzecz oraz wspieranie:

- a) tworzenia prawnych form ochrony przyrody,
- b) rekultywacji terenów zdegradowanych ekologicznie.

Lobbing na rzecz:

- a) udoskonalenia prawa lokalnego związanego z ochroną środowiska stanowiącego przez samorządy gmin powiatu zgorzeleckiego,
- b) minimalizacji przypadków nieprawidłowej pielęgnacji zieleni miejskiej.

Współpraca z instytucjami publicznymi i społecznymi organizacjami proekologicznymi.

Wspieranie działań służących wykorzystaniu alternatywnych źródeł energii.

Wspieranie zalesień.

Rozwój systemu monitoringu poziomu zanieczyszczenia oraz degradacji środowiska:

- a) prowadzenie, wspieranie oraz lobbing na rzecz monitoringu poziomu zanieczyszczenia powietrza, wód powierzchniowych i głębinowych oraz gleb,
- b) stale monitorowanie potencjalnych źródeł szczególnie groźnych zanieczyszczeń,
- c) intensyfikacja monitoringu wypalania łąk, rowów i ściernisk oraz innych form wandalizmu środowiskowego.

Rozwój współpracy prośrodowiskowej:

- a) z samorządami gmin powiatu,
- b) z samorządami sąsiednich powiatów,
- c) z samorządem wojewódzkim,
- d) z samorządami i innymi podmiotami zagranicznymi,
- e) - udział w organizacjach proekologicznych.

Ograniczanie niskiej emisji:

- a) termomodernizacja budynków jednostek powiatowych,
- b) wspieranie termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej nie będących własnością powiatu,
- c) wspieranie rozwoju ekologicznych rozwiązań ciepłowniczych.

Wsparcie realizacji prośrodowiskowych, ponadlokalnych zadań

2.5 Wytyczne wynikające ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Węgliniec

Przyjmuje się, iż celem rozwoju przestrzennego miasta i gminy Węgliniec jest powiązanie funkcji miasta i gminy z kierunkami rozwoju wynikającymi z procesu integracji europejskiej oraz położenia obszaru w strefie silnych powiązań transgranicznych istotnych o znaczeniu krajowym i regionalnym.

2.5.1 Problemy lokalnego rozwoju przestrzennego.

Zidentyfikowano następujące problemy lokalnego rozwoju przestrzennego związane z warunkami środowiskowymi rzutujące na kierunki zagospodarowania przestrzennego. Są to:

- Dekapitalizacja istniejących zasobów mieszkaniowych oraz obiektów o cechach historycznych.
- Degradacja i dekapitalizacja obiektów przemysłowych i związanych z przetwórstwem kopalin.
- Występowanie zanieczyszczeń gleb i powietrza oraz zagrożenie zdrowotności istniejących drzewostanów leśnych w związku ze zwiększoną podatnością na uszkodzenia przemysłowe.
- Niewystarczający rozwój komunalnych sieci infrastruktury technicznej, zwłaszcza kanalizacyjnej.
- Niekorzystne warunki glebowe dla intensywnego rolnictwa.
- Brak większych możliwości rozbudowy przestrzennej miasta Węglińca ze względu na istniejące kompleksy leśne.

2.5.2 Generalne kierunki zagospodarowania gminy.

10. Przekształcenie istniejących struktur w kierunku rozwoju funkcji wynikających z położenia miasta i gminy w zasięgu bezpośredniego oddziaływania III Paneuropejskiego Korytarza Transportowego oraz w regionie transgranicznym.

Przekształcenie terenów funkcjonalnie związanych z węzłem kolejowym w Węglińcu w kierunku funkcji terminalu transportu multimodalnego centrum logistycznego.

- Sporządzenie i sukcesywne wdrożenie miejscowego planu dla obszaru węzła kolejowego w i niezbędnym węzłem drogowym na drodze nr 296. Wskazana zorganizowana działalność inwestycyjna.
- Sporządzenie i realizacja programu rewitalizacji centrum.
- Sporządzenie i sukcesywne wdrożenie miejscowego planu realizacji nowego centrum „Miasta-Bramy” w Węglińcu.
- Realizacja funkcji usługowych, obsługi biznesu i współpracy transgranicznej wynikających z ponadlokalnej funkcji Węglińca jako „Miasta- Bramy”.
- Realizacja funkcji usługowo-produkcyjnych, obsługi transportu i zamieszkania związanych z funkcjonowaniem Strefy Zrównoważonego Rozwoju w rejonie Czerwonej Wody.
- Opracowanie kompleksowego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miejscowości Czerwona Woda wraz z terenami Strefy Zrównoważonego Rozwoju. Wskazana zagospodarowanie obszaru strefy w postaci zorganizowanej działalności inwestycyjnej.

Modernizacja sieci dróg.

- Opracowanie programu dostosowania lokalnej infrastruktury transportowej i komunikacyjnej do sieci autostrad oraz alternatywnych ponad lokalnych połączeń niepłatnych.
 - Przebudowa kolizyjnych odcinków dróg.
 - Modernizacja istniejącej infrastruktury kolejowej.
 - Promocja Węglińca w ramach realizacji „Planu rozwoju infrastruktury transportowej w Polsce do 2015 r.
11. Przekształcenia na cele wielofunkcyjne istniejących miejscowości w granicach terenów zainwestowanych.
12. Kreacja nowych funkcji w granicach umiarkowanego przestrzennego rozwoju zainwestowania poszczególnych miejscowości.
- Realizacja zespołów zabudowy mieszkaniowej i mieszkaniowo-rekreacyjnej ekstensywnej, ze znacznym udziałem zieleni towarzyszącej.
 - Realizacja zespołów zabudowy mieszkaniowo-usługowej wielorodzinnej lub intensywnej jednorodzinnej z usługami towarzyszącymi jako funkcji rozwojowych Węglińca i Ruszowa.
 - Realizacja zespołów zieleni urządzonej z preferencjami dla programu rekreacyjno - sportowego.
 - Realizacja obiektów obsługi turystyki i rekreacji w sposób nie kolidujący z zasobami przyrodniczymi obszaru, z preferencjami dla lokalizacji w terenach przeznaczonych w planach miejscowych na cele nierolnicze.
13. Rozwój funkcji obsługi turystyki.
14. Zagospodarowanie terenów leśnych i rolnych.
- Racjonalne gospodarowanie zasobami gleb.
 - W obszarach przekształceń związanych z aktywnością gospodarczą nierolniczą-ochrona gleb przed degradacją i erozją (głównie w południowej części gminy).
 - Ochrona i zachowanie istniejących użytków zielonych.
 - Zachowanie wymogów ochrona kompleksów gleb chronionych, zwłaszcza gleb organicznych w dolinach cieków przed intensywnym użytkowaniem nierolniczym. Wspieranie ekologicznych metod hodowli.
 - Zagospodarowanie nierolnicze, w tym zalesianie, zadrzewianie lub zagospodarowanie na cele terenowych urządzeń turystycznych kompleksów gleb marginalnych w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.
 - Dopuszczenie ekstensywnej zabudowy związanej z gospodarstwem rolnym, gospodarka leśna oraz urządzeń i sieci infrastruktury technicznej w terenach

przyległych do lokalnych dróg publicznych. Przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy na terenach rolnych.

- Proekologiczna gospodarka rybacka.
 - Zachowanie i modernizacja istniejących stawów w obszarze między Starym Węglincem, Piaseczna a Parową z uwzględnieniem wymogów ekologicznych gospodarowania w obszarze chronionym.
 - Proekologiczna gospodarka leśna.
 - Ochrona kompleksów leśnych przed nadmierną antropopresją.
 - Racjonalna gospodarka leśna z uwzględnieniem położenia w obrębie obszaru krajobrazu chronionego w oparciu o operaty urzędzeniowe lasów państwowych i prywatnych.
15. Przebudowa infrastruktury komunikacyjnej z dostosowaniem do standardów UE.
- Realizacja powiązań lokalnego układu drogowego z układem ponad lokalnym.
 - Zapewnienie dogodnego dojazdu do obszarów aktywności gospodarczej produkcyjno-usługowej i przejść granicznych.
 - Odciążenie centrum Ruszowa i Czerwonej Wody od ruchu tranzytowego.
 - Ograniczenie uciążliwości transportu kołowego kolejowego dla terenów zamieszkania oraz obiektów przeznaczonych na stały pobyt ludzi.
 - Wsparcie modernizacji istniejącej infrastruktury kolejowej.
16. Rozwój infrastruktury technicznej i obsługi komunalnej z dostosowaniem do standardów UE.
- Zwiększenie niezawodności zasilania obszaru w energię.
 - Zapewnienie awaryjnego zasilania w podstawowe media infrastruktury technicznej, zwłaszcza wodę na wypadek sytuacji specjalnych.
 - Docelowe zapewnienie dla terenów przeznaczonych pod inwestycje oraz terenów zagospodarowanych pełnego zaopatrzenia w podstawowe sieci i urządzenie infrastruktury technicznej dostosowane do standardów europejskich.
 - Współpraca międzygminna i transgraniczna w zakresie zaopatrzenia w gaz.
 - Zapewnienie sukcesywnego zaspokajania potrzeb w zakresie obsługi komunalnej, szczególnie utrzymania czystości w mieście i gminie oraz bieżącego utrzymania sieci i urządzeń komunalnych. Bieżąca współpraca z zarządcami pozostałych sieci urządzeń z uwzględnieniem powiązań transgranicznych.
17. Ochrona środowiska przyrodniczego.
- Zachowanie ciągłości systemu przyrodniczego, jego powiązań z otoczeniem w relacjach trans-granicznych i regionalnych (w szczególności obszary wyróżnione na liście NATURA 2000 oraz ostoje przyrody wyznaczone w programie CORINE).

- Ochrona bioróżnorodności najcenniejszych.
- Wspieranie działań mających na celu sporządzanie dla rezerwatów planów ochrony.
- Ochrona w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego stanowisk rzadkich i ginących gatunków fauny i flory.
- Objęcie ochroną prawną przez gminę obszarów cennych przyrodniczo.
- Wspieranie ochrony krajobrazu terenów wód otwartych oraz terenów przyległych, a także kompleksów leśnych lasów ochronnych jako obszaru chronionego krajobrazu.
- Ochrona udokumentowanych złóż surowców mineralnych.
 - Sporządzenie i realizacja planów zagospodarowania przestrzennego terenów górniczych, zwłaszcza kopalin chronionych, uwzględniająca leśny lub rekreacyjno-leśny kierunek rekultywacji.
 - Rekultywacja terenów powyrobiskowych oraz zdegradowanych w wyniku działalności przemysłowej w kierunku leśno-rekreacyjnym oraz wielofunkcyjnym.
 - Ochrona terenów udokumentowanych złóż surowców przed trwałym zainwestowaniem.
- Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych przed zanieczyszczeniami.
- Wzmocnienie odporności środowiska przyrodniczego na imisję zanieczyszczeń, ograniczenie emisji zanieczyszczeń.
 - Opracowanie i wdrożenie programu ochrony środowiska w mieście.
 - Zwiększenie powierzchni biologicznie czynnej towarzyszącej zabudowie.
 - Przebudowa gatunkowa zieleni w terenach przewidywanych do zainwestowania na cele produkcyjno-usługowe i obsługi transportu na gatunki odporne na zanieczyszczenia oraz spełniające funkcje zieleni izolacyjnej.
 - Ochrona w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego istniejących zespołów zieleni komponowanej, w tym alei i szpalerów drzew, parków i cmentarzy, tworzenie nowych zespołów zieleni urządzonej.
 - Opracowanie i realizacja programu małej retencji wodnej i gruntowej oraz zabezpieczeń terenów zainwestowanych na wypadek powodzi i sezonowych wezbrań wód.

18. Ochrona środowiska kulturowego.

- Poszanowanie wymogów konserwatorskich w zagospodarowanie przestrzeni obiektów i terenów o cechach.
- Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu kulturowego.